

		
FALLIEXPRES: PLATAFORMA COMERCIAL REFLEXIVA DE L'ESTAT D'UNA FESTA GLOBALITZADA		
FALLA SANT VALERIÀ		TORRENT, FALLES 2025

**falles 2025,
torrent**

falla sant valerià

FalliExpres

**falles 2025,
torrent**

falla sant valerià

FalliExpres

		
FALLIEXPRES: PLATAFORMA COMERCIAL REFLEXIVA DE L'ESTAT D'UNA FESTA GLOBALITZADA		
FALLA SANT VALERIÀ		TORRENT, FALLES 2025

El llibre ha participat en la convocatòria dels premis de la Generalitat per a la promoció de l'ús del valencià de l'any 2025.

Este llibret participa en els Premis de les Lletres Falleres.

Aquest llibret ha participat en els Premis al valencià del llibret de l'Oficina de Promoció i Ús del Valencià de l'Ajuntament de Torrent.

La nostra Comissió ha sigut beneficiària de la subvenció atorgada per la Diputació Provincial de València a les Falles 2025.

Edita:
A. C. Falla Sant Valerià de Torrent

Portada:
Irene Berjillos.

Disseny i impressió:
www.samarucsg.es

Recursos gràfics:
Irene Berjillos.

Secretaria:
Paco Navarro i Gema López.

Poesies:
Gema López.

Explicació:
Juan Carlos Jordán Alba.

Publicitat:
M. Carmen García i José Nieto.

© dels textos:
els i les autors/es
© de les imatges: els i les autors/
es i propietaris/es
© de la present
© de la present edició:
A. C. Falla Sant Valerià

Depòsit legal:
V-213-2013

Catàleg

06
Salutació president

08
Fallera major

20
Falla gran

49
Pròleg: Falliexpres
Per Sandra Fas

53
Demane falles... m'arriba festa
Per Aitor Sánchez

61
Demane cavalcades... m'arriben carnestoltes
Per Amparo Requena

67
Demane Presidents... m'arriben Falleres Majors
Per Carmen Sirvent

73
Demane relleu generacional... m'arriben dinosaures
Per Juan Carlos Jordán

77
Del fang al foc
Per Juanjo Medina

93
Demane *slowfalles*... m'arriba fastfolk
Per Carmen Marín

97
Demane llibret... m'arriben bombolles llibreteres
Per Miguel Àngel Gascón

103
Demane turisme de qualitat... m'arriba borratxera
Per Laura Sena

111
Demane festes de barri... m'arriben festes massificades
Per Juan Carlos Vizcaíno

123
Demane indumentària tradicional... m'arriba teixit xinés
Per Xavier Rausell

131
Demane falles originals... m'arriben monuments
Per Sacabutx

137
Demane associacionisme... m'arriben festes bojes
Per Iván Serrador

143
Contingut infantil

190
President infantil

196
Falla infantil

200
Programa de festes

202
Recursos per a l'accessibilitat

207
Anunciants i col·laboradors

Juan Carlos Jordán Herrero

President 2025

Benvolguts i benvolgudes fallers, falleres, patrocinadors, patrocinadores, amics, amigues i simpatitzants de la nostra estimada falla.

Un any més, m'adreça a vosaltres amb tota la meua il·lusió i ganes per la nostra festa.

Aquest es el meu tercer any ja com a President de la nostra comissió i soles puc pensar en com de ràpid va el temps!

Una vegada més, com ja va sent habitual últimament, hem tingut la desventura de viure un any atípic. Moltes persones han vist com les seues vides donaven un gir de 180° a conseqüència de la maleïda Dana que va assolir tota la nostra comarca de L'Horta Sud.

Soc conscient de que molta gent ha perdut persones i objectes materials, i, per aquest motiu, soles vull desitjar-vos molt d'ànim i dir-vos que entre tots tractarem de fer de la nostra festa un refugi on puguem passar-ho bé i oblidar totes les coses roïnes. Perquè

eixa es la màgia de les falles: la màgia de ser una festa on cremem tots els mals records i, junt als nostres germans i germanes, construïm noves memòries plenes d'alegria i felicitat.

Gràcies a la junta executiva que continua treballant colze a colze al meu costat. Gràcies a tots els veïns per la seua paciència i enteniment. Gràcies als nostres patrocinadors i comerços pel seu suport. Gràcies a la meua família, fallera i de sang. Gràcies als nostres artistes Juane Cortell i Fet d'Encàrrec per acceptar el repte d'engalanar els nostres carrers. I, sobretot, gràcies a Aitor i Carmina per dur el nom de la nostra comissió amb orgull.

Us esperem a tots en la nostra carpa per a celebrar les falles 2025.

Amunt Falla Sant Valerià!

Saluda del vostre President,
Juan Carlos Jordán Herrero

Carmina Anchel Escrihuela

Fallera Major 2025

*Eres tota la intensitat de la flama,
La passió per la pólvora,
l'amor per la festa,
El color de la indumentària,
de la música, l'alegria,
I el clímax que ens embolica la nit de la plantà.*

*Tu eres tota falla,
Eres l'emoció en l'ofrena
En pasar per la nostra patrona.
Provocant el més profund sospir
Quan el nostre cos tremola,
I s'escapa cap al cel amb un ai mare deueta.*

*Eres la màgia que del foc emana,
Que cobra vida la nit del 19 de març,
Mesclant-se entre la compunció de la pena que tot ja s'acabat,
I el sentiment d'alegria i orgull d'un any ben culminat.*

Gema López Porras

Compradors *prime*

Junta directiva

President

Juan Carlos Jordan Herrero

Vicepresident 1r

Aitor Sanchez Collado

Vicepresident 2n

Miguel Adrover Guna

Vicepresident 3r

Juan Jose De La Rosa Montoro

Vicepresident 4t

Jose Angel Nieto Garcia

Vicepresident 5é

Juan Carlos Jordan Alba

Secretari

Francisco M Navarro Martinez

Tresorer Honorífic

Angel Tarazon Tarazón

Tresorer

Jose E. Bernal Ortega

Comptador i Recompenses

Marcos Lozano Jareño

Delegada D'infantils

M Carmen Garcia Cano

Delegats Festejos i Protocol

Ani Alba Godoy

Vicedelegat de protocol

Arturo Ortí Busquets

Delegada de Cultura

Elvira Puerta Sanchez

Delegada D'activitats

Diverses Nuria Nieto Guijarro

Delegat D'esports

Omar Reina Montoya

Vicesecretaria

Maria Estornell Arbona

Vicedelegada D'infantils

Mari Carmen Vinaixa Monasor

Vicedelegada D'infantils

Inma Torremocha Latorre

Vicedelegada D'infantils

Clara Roldan Mora

Vicedelegat de Festejos

Francisco Campos De Dios

Vicedelegat de Festejos

Daniel Sevilla Cebrian

Vicedelegada de Festejos

Sandra Carratala Carrasco

Vicedelegada de Festejos

Paula Peña Pallares

Vicedelegada de Festejos

Rocio Alba Nieto

Vicedelegada de Festejos

Mª Teresa Pages Heredia

Vicedelegada de Cultura

Gema Lopez Porras

Vicedelegada d'Activitats Diverses

Rosa Latorre Escriba

Vicedelegada d'Activitats Diverses

Marisa Marchan Aranda

Vicedelegada d'Activitats Diverses

Alfonsi Cordero Miquel

Vicedelegada d'Activitats Diverses

Mª Jesús Zaragoza Alcala

Vicedelegada d'Activitats Diverses

Mª Jesus Bastan Fernandez

Vicedelegada d'Activitats Diverses

Raquel Muñoz Sanchez

Compradors

La comissió

Carmen Adrover Guna
Elsa Adrover Pallarés
Silvia Alarcon Coronil
Carla Alarcon Coronil
Mireia Alba Marchan
Andrea Alba Marchan
Noelia Alfaro Garrido
Carmina Anchel Escrihuela
Sara Andreu Jiménez
Julia Arbona Tormo
Florentina Arenas Cuadrado
Maria Jose Ballesteros Fuentes
Nuria Barreda Medina
Mª Constanza Barreda Medina
Miriam Belloso Sandia
Noelia Belmonte Pérez
Mayka Belmonte Pérez
Patricia Benitez Conejos
Esther Benitez Pastor
Alba Benitez Pastor
María Del Mar Benito Medina
Alba Benito Medina
Irene Berjillos Collado
Inmaculada Bermell Vilanova
Raquel Blanco Coronil
Inma Bruno Garcia
Jennifer Caballero Pajuelo
Marga Cabañero Castillo
Maria Antonia Cantero Marin
Sandra Cañabate Domenech
Beatriz Caño Ortiz
Mª Dolores Cárceles Litrán

Carmen Cárceles Litrán
Mayka Carrasco Lazaro
Mireya Carrasco Medina
Mª Carmen Carrasco Medina
Marta Casanova Bonet
Yurema Casino Hernandez
Arantxa Castello Rodriguez
Alba Chust Dominguez
Maite Chust Ramos
Paloma Cintero Huete
Daniela Climent Mendez
Rosa Maria Colomer Chulvi
Erika Contreras Garcia
Soraya Coronil Mateo
Elena De La Paz Buendia
Maria Del Toro Gomez
Leire De Mora Orti
Noelia Diaz Garcia
Silvia Escobar Medina
Ana Maria Espinosa Marin
Nuria Fanega Lopez
Carmen Fernandez Garrido
Virginia Fernández Moreno
Gisela Fernandez Yago
Dulce Maria Ferrer Pages
Eladia Maria Gallego Martinez
Rocío Gallego Torres
Marina Gomez De La Torre
Vilanova
Lorena Garcia Jimenez
Ana Maria Garcia Piqueras
Mónica García Piqueras

Concepcion García Sánchez
Rebeca Garcia Veguer
Arantxa Garcia Veguer
Mª Carmen Garrido Navarro
Ana Maria Garrido Navarro
Daniela Garrido Villarta
Conchin Gil Gil
Tania Gil Portoles
Silvia Giménez Coletó
Puri Guijarro Serrano
Encarnacion Guijarro Serrano
Marivi Guimera Vilanova
Maria Angeles Guimera Vilanova
Mª Carmen Heredia Medrano
Vanesa Hernandez Almiñana
Patricia Hernandez Madrid
Sandra Hernandez Rodriguez
Paula Hernández Soriano
Carla Hernández Soriano
Vanesa Jareño Utiel
Ainhoa Jimenez Jimenez
Naiara Jimenez Tarazona
Erika Jordan Alba
Cynthia La Peña Carratala
Concepcion Latorre Escriba
Nerea Latorre Medina
Emi Litran Llorca
Maria Lopez Estruch
Laura Mª Lopez Garrido
Ana Maria Lopez Garrido
Consuelo Lopez Gonzalez
Maria Angeles Lopez Requena

Tamara Lorenzo Barbera
Ana Maria Lozoya Herrera
Lucia Marsilla Rubio
Mercedes Martinez Berlanga
Irene Martinez Chicano
Raquel Martinez Prado
Eva Massia Lopez
Cecilia Mataix Lazaro
Luisa Maria Mateo Velarde
María Del Mar Medina Naranjo
Sonia Mendez Peñuela
Patricia Miquel Calero
Nerea Monera Mendez
Sonia Mora Espejo
Patricia Mora Espejo
Arantxa Mora Espejo
Mireia Mora Gracia
Nuria Moreno Chust
Esther Motos Mateo
Ana Maria Muñoz Lozoya
Sara Muñoz Navarro
Inmaculada Naranjo García
Lidia Naranjo Ortiz
Vanessa Navarro Baranda
Claudia Del Carmen Navarro
Garcia
Carmen Navarro Martinez
Juani Olivas Martinez
Maria Julia Oller Odenas
Arantxa Ordax Campos
Noelia Ortega Granell
Rut Orti Barbera

Compradors

La comissió

Daniela Orti Fernandez
Sara Ortí Guijarro
Esther Ortí Guijarro
Carolina Paes Arenas
Paula Palacios Martorell
Rosa Maria Pallares Garcia
Cris Pallarés García
Maria Angeles Pastor Martos
Andrea Peinado Morcillo
Azahara Peña Sanchez
Beatriz Perales Montoya
Ana Isabel Perales Montoya
Isabel Perez Canuto
Lucia Perez Romero Del Hombre
Bueno
Laura Picazo Armero
Sandra Picazo Castillo
Sandra Pozo Muñoz
Marina Puchades Benlloch
Andrea Raya Navarrete
Tania Ripoll Gallego
Sandra Rivelles Navarro
Paula Roda Navarro
M José Rodenas Vilata
Irene Roldan Mora
Kassandra Rosa Luna
Isabel Rubio Martínez
Maria Saez Cabanes
Naomi San Juan Hernández
Noelia Sanchez Fernandez
Marilia Sanchis Escalvo
Lydia Scarano Lozoya
Raquel Segura Torres

Ashley Tamara Sepúlveda Torres
Sandra Serrano Martínez
Maria Carmen Soriano Navarro
Carolina Toledo Martinez
Veronica Toribio Soriano
Lorena Toribio Soriano
Carmen Torres Murillo
Lucia Tortajada Velert
Minerva Vilanova Fernández
Maria Teresa Vilanova Marco
María José Vilata Dura
Monica Villa Toledo
Natalia Worrall Signes
Marta Zaplana Menjibar
Triana Zemp Sevilla
Silvia Zurita Milla
Juan Alba Godoy
Diego Alba Nieto
Aniceto Alba Quiñones
Agustin Ramon Anchel
Escrihuela
Agustín Anchel Hernandez
Miguel Ángel Atienza Blanch
Miguel Ángel Atienza Garcia
Daniel Atienza García
Miguel Atienza Muñoz
Nicolas Atienzar Vasco
Roberto Balaguer Lerma
Vicente Benito Mozo
Francisco Benito Mozo
Andreu Bermell Lopez
Luis Berto Brines
Lluís Bertó Guimerà

Guillermo Bosca Gomez
Joan Calvo Navarro
Juan Antonio Cárceles Murcia
Vicent Carrasco Ferrandis
Vicent Carrasco Lazaro
Salvador Manuel Carratala
Torrecillas
Jorge Castro Martínez
Benjamín Cuadrado Aguilar
Juan Vicente De Dios Gascon
Raúl Díaz Crespo
Germán Díaz Crespo
Ivan Fanega Lopez
Emilio Fresneda Garcia
Hector Fulgado Moran
Antonio Gomez Belmar
Jose Manuel Garcia Garcia
Ruben Garcia Latorre
Javier Garcia Lorenzo
Juan Antonio Garrancho
Grimaldi
Francisco Javier Garrido
Amador
Alberto Gimenez Salinas
Joaquin Gomez Martinez
Kilian Gomez Perez
Ismael Gonzalez Martinez
Agustin González Fuentes
Juan Guerrero Garcia
Carlos Guerrero Garcia
Guillermo Hassan Cortes
David Hernandez Arance

Francisco Javier Hernandez
Hernandez
Miguel José Jiménez Feo
Daniel Jimenez Monzo
Jorge Juncos Moya
Alex Nerik Kanoute Linares
David Lara Caballero
Carlos Lara Gomez
Victor Andres López La Osa
Luis Manuel Lopez Leal
Alejandro Lopez Perez
Jose Luis Marsilla Cervera
Luis Fernando Martin Diez
José Pablo Martínez Lozano
Jose Manuel Monera Alonso
Gabriel Monera Mendez
Ricardo Moreno Almazan
Antonio Moreno Morillas
Pedro Manuel Motos Del Olmo
Pedro Manuel Motos Mateo
Francisco Muñoz Fernández
Manuel Naranjo Molina
Samuel Navarro Latorre
Sergio Navarro Lopez
Daniel Nieto Guijarro
Lucio Federico Nsue Ondo
Asangono
Hugo Orti Anchel
Arturo Orti Busquets
Miguel Angel Orti Giménez
Luis Ricardo Osma Alonso
Jose Paes Arenas

Compradors

La comissió

Jose Agustin Paes Lopez
Isaac Peinado Morcillo
Rubén Peña Pallarés
Jose Peña Soria
Ignacio Piqueras Lozano
Benito Pozo Madrid
Sergio Pozo Muñoz
Ruben Prieto Moreno
Ruben Prieto Moya
Jose Manuel Reyes Valle
Juan Miguel Rodenas Sanchez
Juan Miguel Rodenas Vilata
Jonathan Rodenas Vilata
Manuel Rodriguez Perez
Álex Ruiz Zaragoza
Oscar Salvador Layos
Adrian Salvador Layos
Emilio Jose Samblas Fernandez
David Sanchez-Toril Fanega
Cristian Serralle Del Toro
Edgar Soriano Alós
Manuel Tarancon Huerta
Juan Toledo Vilanova
Francisco Javier Torres Cordero
Jose Torres Moreno
Javier Torres Peinado
Francisco Triguero Tarazona
Daniel Vega Martinez
Isidro Salvador Vilanova Marco
Fernando Villalba Pedroza
Marcelo Antonio Zafra Santos
Leire De Mora Ortí

Compradors

Abonats

Agustin Anchel Hernández
Alejandro Muñoz Solera
Alejandro Vilanova Fernández
Ana Collado Berruga Andrea
Saiz Bronchud Antonia Arance
Moreno Antonio Guimerà
Merino Brian Chillaron
Navarrete Bruno Muñoz Solera
Carmen Escrihuela Bartual
Concepción Vilanova Raga
Coraima Paulino Barrajon
Cristina Carratalá Carrasco
David Luz Navarro
Delfina Molina
Ester Benítez Pastor
Inma Nieto Reyes
Jose Cuenca
José Vilanova Cases
Juan Ruiz Romero
Juan Manuel Cárceles
Hernández Julia Ampuero
Conde
Laura Ortega Castellanos
Ma Costa Medina Naranjo
Manuel Segura Rodriguez
Mari Ampuero Conde
Mari Carmen Carrasco Medina
María Ángeles Fernández Pérez
Maria del Mar Luz Navarro
Maria José Gonzalez Domingo
Maria José Ródriguez González
Miguel Angel Conversa

Recompenses

TORRE D'ARGENT

Maria Del Carmen Benito
Medina

TORRE D'OR

Salva Carratala
Carmen Fernandez Garrido
Carlos Guerrero Garcia
Lidia Naranjo Ortiz
Sara Orti Guijarro

TORRE D'OR AMB FULLES DE LLORE

Juani Olivas Martinez
Vicenta Guimera Vilanova
M Jose Rodenas Vilata

TORRE D'OR AMB FULLES DE LLORE I BRILLANTS

Manuel Naranjo Molina
Isabel Rubio Martinez
Sandra Serrano Martinez

UN TORRENT DE MÀGIA SEMPRE PORTA UNA DESGRÀCIA

Falla gran 2025

Artista:
Juane Cortell Dasca

El naixement de la màgia

Fa una eternitat que començà a caminar el primer ésser humà ple d'idees, d'amor i de bondat.

No obstant, per damunt de tot, n'hi havia una idea al seu cap: la idea de millorar les seues capacitats.

Menejant-se per les fronteres de la imaginació i trepitjant la frontera de la il·lusió, va descobrir tot el que atresorava el món i el poder de creure en la seua convicció.

Aquest ideal el va descobrir un camí de llum i de foscor, d'altruisme, d'egoisme, de virtut i d'ambició... Un camí plagat de les més belles emocions i les més fotudes complicacions.

Aquestes desventures, per descomptat, necessitaven un nom i, com tirant les culpes a un altre, les va batejar com a sort, una força inexplicable que prenia totes les decisions.

D'aquesta nova nomenclatura, corregueren rius d'escriptura, doncs els més erudits convingueren a una que tot el que passava ho menejava la fortuna.

I com que lluitar contra aquesta força imparable era per natura inevitable, soles n'hi havia una solució possible: ofrenar la cordura a canvi d'un poder inimaginable.

Per aquesta raó, no pot entendre's la història de la nostra ciutat sense parar atenció a quins s'autodenominen bruixes i mags, els quals empen els seus poders descomunals per a enfrontar la sort maleïda que sofrim els ciutadans.

Bo, o tal vegada no, qui sap? Tal vegada han preferit utilitzar-la per a benefici personal i traure rèdit polític d'una desgràcia sense igual a fi d'ascendir l'escalafó d'uns partits que en nosaltres mai han pensat.

Polítics al calder...

Observeu aquesta imatge central!
És una demostració empírica de la veritat!
I si no us ho creieu, presteu un poquet més d'atenció per què aquest mag gegant és professional en la manipulació. Només amb un poc d'espècies i un poc de sal li sobra per alimentar al seu rat penat que observa amb expectació i fam a dues persones que a foc lent s'estan cuinant.

Les víctimes són de sobra conegudes per tots, a una li diuen Amparo Folgado i a l'altre Jesús Ros, alcaldessa actual i alcalde anterior amb soles una unió: que tots dos han emprat tota classe de trucs per guanyar els seus vots.

I és que hi ha qui diu que la política no té màgia, però qui parla per parlar no sap que parla i si d'alguna cosa està ple el nostre Ajuntament és de manipuladors que juguen amb la gent.

Per sort per a nosaltres i desgràcia per a ells, tractar amb aquestes forces té perills i per això, sense cap mirament, el foc servirà com a càstig per qui s'ha aprofitat d'aquells als que l'aigua ha ferit.

... I les falles ja vorem

I si algú té una ferida profunda eixa és sens dubte nostra festa, que té l'obligació de fer sàtira fins en mig de la tempesta encara que tracten de detindre cada protesta donant-nos màgia desactualitzada per enfrontar la seua màgia moderna.

Però no us preocupeu, xiquets i xiquetes, homes i dones que amb el seu bastó de fusta i valentia, la màgia de Rober ens guia! Encara que no sabem cap a on ho fa de vegades ja que sembla un poc despistat amb els nous calendaris...

De fet, es conta per la sede de Junta Local que el seu millor truc com a xaman és el d'invocar uns pardals que parlen per ell a cada reunió i sempre el socorren quan es complica la situació.

I si no ha pres una bona decisió, doncs la culpa és del que ha eixit en la votació, perquè ell dona a tots espai i opinió i així quan la "caga" no li salpica el marró!

Les meigues venjatives...

I d'evitar els problemes saben bé nostres meigues, que ara posen en pràctica les lliçons apreses quan eren perseguides en temps de la Inquisició, amb tots els que tinguen distinta opinió.

Chust i Folgado, Folgado i Chust... les dues Amparo, les dues addictes als seus conjurs, tots pensats per distraure a la població i encapsulats en forma de diverses pocions.

Que si baixarem l'IBI, que si obrirem la piscina amb temps, que si les factures de l'aigua van amb recàrrec, que si fiquem un Betlem... Mira tu, no sabem com ho fan però es excel·lent la forma en que mai accepten que no tot ho poden fer bé.

Tal vegada per això, té tants bloquejats a les xarxes l'Ajuntament, perquè la seua debilitat és la crítica de la gent, ja que el seu missatge no és coherent amb la realitat que tots veiem

Però no penseu que soles tenen eixos poders, doncs soles hi ha que vore-les als plens de l'Ajuntament on fan gala del seu millor encantament: tirar-li la culpa a Pedro Sánchez de tot el que passa a Torrent!

...I els altres buscant qui els esbrine...

I el PSOE com sempre fent com que tot està controlat,
preocupats dels seus futurs candidats
i no del futur de la nostra ciutat
preguntant tots els dubtes a la pitonissa Morant.

"Es jubilarà Jesús Ros algun dia?"
Pregunta Andrés Campos amb valentia
"I tu per què vols saber si no tocaràs el seient?"
Li respon Diana amb molt empacament.

"Què hem de fer per tornar a governar?"
diu també Edu Gómez sense dubtar
"Doncs és molt senzill, sols heu d'estimar Torrent
i deixar d'estar preocupats pel vostre seient".

Per últim l'interpel·la Pasqual,
"Podem salvar la cultura de la nostra ciutat?"
Al que Diana li diu: "Tot depèn, benvolgut Pasqualet,
de si deixes d'escoltar-te tu mateix i comences a escoltar als demés".

Però clar, no penseu que soles els homes poden preguntar
que el PSOE és un partit amb molta igualtat!
I sinó pregunteu a Inma Garcia Barat
que sempre està en tots els llocs intentant figurar...

...Mentres el poble no té qui el cuide

I amb este panorama, nosaltres què podem fer
Si ens han menjat les *fake news* i el fem?
Al final resulta que tant de màgia només ha servit
per a fer de cada solució un nou embolic.

Però no us preocupeu, que si necessitem ajuda, ja la demanarem
i així Pedro Sánchez podrà fer i desfer,
per què resulta que veure tot L'Horta Sud arrasat
no és motiu suficient per a col·laborar!

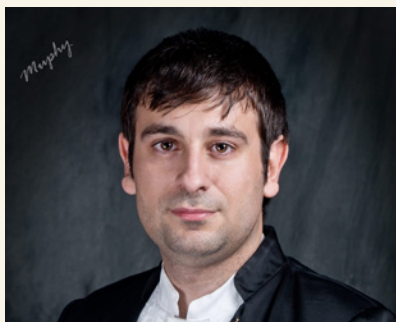
Encara que... també podem preguntar-li a Mazón si volem,
però cal anar amb compte de la seua màgia omnipotent,
doncs el seu poder fa creure a tothom que a la Comunitat som idiotes
per mantindre a un inepte de President...

Quina tristor, senyor meu!
Tanta màgia i tanta ineptitud!
Tant de poder i tant poc d'esperit!
Tant de fang i tant de ferit!

Torrentins i torrentines, mai oblideu el següent:
És veritat que ells tenen el poder
però la verdadera màgia de la nostra ciutat
està en el cor d'aquest poble que mai parará de lluitar.

Dani

President de l'associació cultural Gaiata 14 "Castalia"

Benvolguts veïns, socis, comissionats i amics de la falla Sant Valerià de Torrent, tinc el plaer de dirigir-me a vosaltres en nom de la gaiata 14 "Castalia".

És un gran honor per a la gaiata i per a mi aquesta unió que hi ha entre les dues comissions, ja que els agermanaments que tenim la nostra gaiata, ens permet conèixer com viuen les festes en cada part de la comunitat valenciana, en aquest cas Torrent. També crear vincles d'amistat entre els festers, perquè done igual si som castelloners, fallers o foguerers, l'amor per la festa i per les nostres tradicions passa fronteres i pot en tot.

Perquè després de la Dana que va assolar els nostres pobles

veïns de València i un d'ells va ser torrent, és una ensenyança per a nosaltres eixa fortalesa que hàgeu demostrat i que la il·lusió de la festa a pesar de les circumstàncies no decaigué és meravellós i des d'ací vull donar les gràcies a tot el poble i donar-vos tota la força i ajuda necessària perquè a poc a poc torrent i el reste de pobles tornen a la normalitat d'abans d'aquesta catàstrofe.

Queda poc per a les festes de les Falles 2025, des d'aquestes línies vull felicitar a tot l'equip i membres d'aquesta falla per tot el treball desinteressat que durant tot l'any realitzen per a les festes que volen de tot cor, començant pel seu president Carlos. També vull felicitar als seus càrrecs per aquest any que mai oblidaran, ara comença la vostra setmana gran que segur que serà inoblidable.

Sols em quede desitjar unes festes memorables i cridar a cada veí i amic de la falla que s'arrime a la carpa per a gaudir dels espectacles que la falla prepara per a tots els veïns.

Bones Falles 2025!
Dani,

Toñi Sánchez Sánchez

Presidenta Foguera Ciudad de Asís

Des de la Foguera Ciudad de Asís us desitgem una magnífica setmana fallera i que gaudiu al màxim eixos dies tan esperats.

A la Fallera Major i representants, dir-lis que gaudiu tots els actes i que de segur seran unes falles inoblidables.

Un fort abraç.

Toñi Sánchez Sánchez

Presidenta de la foguera Ciudad de Asís

Estimats fallers de Sant Valerià:

Vull agrair una vegada més la oportunitat de saludar-vos en aquestes pàgines a la comissió i a totes les persones que la componen. A més, vull agrair el tracte rebut cada any quan ens inviteu a la Ofrena.

Compradors

Activitat fallera

28 d'abril: Fira d'Abril

4 de maig: Concurs Creu de Maig (Centenari Vicent Andrés Estellés)

12 de maig: Concurs Pàdel Faller de la Falla Carrer Toledo (3r Premi de les nostres xiques)

19 de maig: Gala Graner (3r Premi per als nostres artistes infantils Fet d'Encàrrec en el monument de Secció Especial de l'any 2024)

25 de maig: Besamans de la Mare de Déu

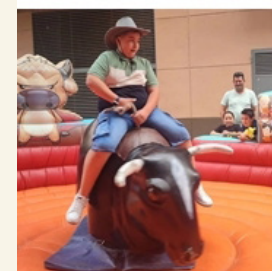
26 de maig: El nostre XIII Concurs de Paella de Verdures

3 de juny: Elecció dels nostres representants de 2025.

24 de juny: Ofrena de Fogueres de Sant Joan junt als nostres amics de La Cala de Benidorm

22 de juny: Berbena de Sant Joan amb temàtica cowboy

6 de juliol: Truc 24 hores de la Falla Santa Llúcia (2ⁿ Premi)

13 de juliol: Elecció Falleres Majors de Torrent 2025

14 de juliol: Final del Concurs de Playback

4 de setembre: Començament del Torneig de Futbol Sala de la Falla Saragossa

1 de setembre: Demanà de la Fallera Major de Torrent 2025

8 de setembre: Berbena de Mig Any

16 de setembre: Mig Any Faller

17 de setembre: Concurs d'Arrós amb calamars i alls tendres org. per la Falla Sedaví (2ⁿ Premi)

28 de setembre: Concurs de Paella de Verdures org. per la Falla Santa Llucia (2ⁿ Premi)

9 d'octubre: Celebració del dia 9 d'octubre

4 d'octubre: Sopar President de l'Any

14 d'octubre: Representació de la nostra Obra de Teatre Juvenil Toc a Toc

8 d'octubre: Homenatge a la Senyera organitzat per la Falla Sants Patrons

19 d'octubre: Sopar de Proclamació

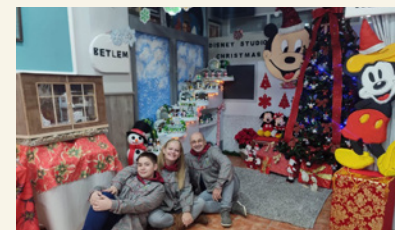
26 i 27 d'octubre: Exaltació de les Falleres Majors de Torrent

21 de novembre: Pentxà i Despentxà

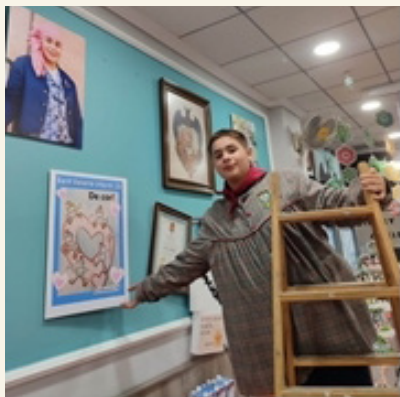
24 de novembre: Presentació conjunta de la nostra comissió

14 de desembre: Concurs Arbre de Nadal i Naixement organitzats per les falles Poble Nou i Lope de Rueda

15 de desembre: Celebració del dia de Sant Valerià

15 de desembre: Presentació d'esbossos dels nostres artistes Fet d'Encàrrec i Juane Cortell

22 de desembre: Gala de Nadal (2ⁿ Premi en Betlem de Manualitats i 3^r Premi en Nadalenques Majors)

3 de gener: Visita dels Reis Mags

16 de desembre: Concurs de Nadalenques de la Falla Poble Nou

Repàs fotogràfic Falles 2024

PRÒLEG: FALLIEXPRÉS

Usuari: Sandra Fas

Demane comerç local, m'arriba FALLiexprés

Compra verificada

Estimats Fallers, Falleres, veïns de Torrent i amants de la nostra festa:

Abans de tot, vull donar les gràcies a tots, i especialment al meu company i amic Aitor, per permetre'm dirigir-vos unes paraules a través del vostre llibret. Com a Fallera, és i serà sempre un orgull participar en fer gran la nostra cultura i tradicions, i com a regidora de Comerç, aquest any tinc una missió molt clara: defensar el nostre comerç local! El de sempre, el de proximitat!

Ai, el comerç local! Eixe heroi anònim que, amb més tenacitat que fortuna, segueix lluitant contra el gegant de les grans multinacionals i les enganyoses i dubtoses avantatges del clic i l'express a través d'internet.

Però, i a nosaltres, això en què ens afecta? Volguts amics i amigues, vosaltres sabeu que les Falles de Torrent són molt més que una festa. Són una celebració de la identitat, l'art i la cultura que impregnen cada racó de la nostra ciutat. Però, hi ha un aspecte que sovint passa desapercebut al mig de la pirotècnia, les ofrenes florals, la nostra preciosa indumentària o la fastuositat dels nostres monuments: l'impacte directe i vital que tenen les nostres Falles sobre el comerç local, no només durant la setmana fallera, sinó al llarg de tot l'any.

No hem d'oblidar com les nostres estimades Falles, amb la seua frenètica i incessant activitat anual, poden repercutir en els nostres veïns comerciants! Molts d'ells són fallers de les nostres comissions, o, encara que no ho siguen, tenen tal sentiment de pertinença amb la comissió i amb el barri que col·laboren en l'edició d'aquest llibret, que

hui més que mai els serveix com a millor valedor. Aquest llibret, que ara tens entre les teues mans, aquest any no només celebra l'essència de les Falles com a festa, sinó també l'impacte que les Falles tenen en el comerç local. Perquè... existiria llibret sense aquestes col·laboracions del comerç local i empreses de la ciutat? No, no crec que amb un click conseguirem esponsors per als nostres llibrets amb la mateixa facilitat amb la que ens apleguen els paquets...

Durant els dies de març, els carrers es transformen en un escenari únic, on es fusionen l'art, la música, la pirotècnia i, per descomptat, l'esperit festiu d'una comunitat que es sent orgullosa de les seues arrels. Però darrere del colorit i l'espectacularitat d'aquests dies festius, hi ha un factor fonamental que impulsa el dinamisme de la nostra economia: el comerç local.

Les compres de material per a la confecció de decorats de presentacions, carrosses, cavalcades, playbacks, les disfresses per a les comissions, articles de pirotècnia, els floristes, els tallers de confecció dels nostres indumentaristes, els càterings i esdeveniments multitudinaris en salons i restaurants, els quintos i tapes, les verbenes... són només alguns dels exemples de com les Falles s'estenen molt més enllà de la setmana fallera, i generen moviment en els comerços de barri, botigues especialitzades i empreses locals durant tot l'any.

A través de les nostres comissions, el comerç local es fusiona amb la festa de les falles, creant un cycle virtuos que no només beneficia els comerciants, sinó que també enforteix el teixit social de la ciutat. Cada transacció, cada compra, cada servei contractat durant l'any faller es converteix en un símbol de la relació i de la sinergia entre la tradició i l'economia, entre la identitat cultural i la prosperitat local.

Així que, estimats amics, permetiu que vos faja una nova Crida, diferent a la que ja vaig fer fa ara 16 anys: Fallers, alçeu-se!! Nosaltres no podem caure en les garres de les plataformes online de "productes ràpids i barats" a un clic, perquè el que realment estarem perdent és la nostra essència. Estàriem oblidant que les Falles, aquesta festa que estimem i que ens ompli d'orgull, té un impacte directe en l'economia local: en els nostres comerços, en els nostres agricultors, en els nostres artesans, en els nostres veïns. Ells són els que ens han acompanyat sempre. Per favor, no deixem que les Falles es converteixen en una festa de clics i paquets que ens arriben des d'alguna part remota del planeta quan el nostre Torrent està a l'eixida del nostre casal i la nostra València a un tir de pedra. Apoyem allò que es nostre, allò que es autèntic, allò que sempre ha estat ací, junt a les nostres falles i les nostres tradicions: el nostre comerç.

Així que, abans de fer click en FALLIEXPRESS, vos demane que penseu en les nostres botigues de sempre, en els nostres comerços locals, en aquells que estan al cantó del carrer, a peu de casal i de mascletà, col·laborant en cada pàgina de este llibret i que ens han acompanyat en tots els nostres millors i pitjors moments.

Visquen les Falles! I visca el "Comerç Local de Torrent: Bones tendes i bona gent"!

Amb tota la meua estima,
Sandra Fas Mompó.
Fallera per damunt de tot i,
Regidora de Comerç, Mercats i Ocupació.

DEMANE FALLES...

M'ARRIBA FESTA

Usuari: Aitor Sánchez Collado

Demane falles, m'arriba festa

Compra verificada

La rellevància històrica, cultural, social i econòmica de les Falles de Torrent queda patent amb la seua declaració com a Festa d'Interés Turístic Autònic (GVA) i Bé d'Interés Cultural en 2015 pel Consell Valencià de Cultura. D'entre tots els factors que la fan única destaca la falla, el cadafal o monument. El motiu original que dona sentit a la festivitat fallera de vegades queda relevat a un segon pla i els fallers hem de ser conscients del seu tret diferenciador per ficar-lo en valor. Fem un repàs a l'evolució del pressupost de les Falles de Torrent en la última dècada, dels premis de JLFT dedicats a la falla, així com del cens faller de la ciutat per analitzar l'estat de salut de les nostres falles.

Evolució del pressupost de les Falles de Torrent

Les falles constitueixen un important motor econòmic a la ciutat i generador d'ocupació directa i indirecta que es va estudiar en 2020, però claudria un estudi en profunditat. L'estimació de l'impacte econòmic resultant de l'activitat de les 29 falles de Torrent i Junta Local Fallera (en el seu moment), en un exercici habitual era de **3.092.788** d'euros¹. On el primer sector era la despesa en indumentària; el segon era menjar i

¹ Esta xifra són dades reals dels pressupostos presentats per les 29 comissions per a l'exercici 2019-20, el que ascendeix fins als 374.600 € entre falles grans i infantils (12,1%), una activitat gravada al 10% de l'IVA des de 2014.

beure; i el tercer, el pressupost dedicat a falles, el que hauria de ser l'eix principal de la festa.

Si fem un anàlisi evolutiu podem veure com le falles de Torrent dediquen cada any més esforços als seus monuments. Es tracten de xifres inestables, només tenim dades de 2013 i cal ressenyar que el 2014 es va notar la incidència de la crisi econòmica mundial iniciada el 2008, el que va tenir un impacte directe d'un 10% menys dedicat a la falla. El 2017 va augmentar esta partida un 16%, però per a les falles de 2019 va tornar a decaure quasi un 20%. Les falles de 2020 tornaven a recuperar la tendència alcista amb un augment de l'11%, però la crisi del coronavirus va deixar una gran incògnita en l'aire. Gràcies al pla de xoc de les falles de Torrent les comissions es comprometeren a contractar per 2022 com a mínim el 75% de les falles de 2020, mantenint les mensualitats durant estos quasi dos anys.² Després d'este moment de crisi, el pressupost dedicat a falles va mantenir un bon nivell de salut amb 502.830 €, hem de tenir en compte que estes xifres venien marca-des per la inflació marcada per la conjuntura internacional (guerra Rus-sia-Ucraïna i Orient pròxim). Les falles de Torrent han intentat mantenir el tipo presupuestari, però amb el mateix nivell de falles al carrer.

Per a les falles de 2024 les comissions van baixar un 2,37% el seu pres-upost i destinaren 490.920 €. La desaparició de la Falla Xaenillet és la principal causa d'esta dada, ja que si fem una correcció en base al cost mig per comissió de les dos falles (infantil i gran), la variació real del pressupost es positiva, gastant-se les comissions falleres torrentines un 1,11% més en els cadafals en este exercici.

En el present exercici de 2025 es recupera la tendència alcista i puja un 9,13% els diners destinats als cadafals amb 535.741 €, tot i ser una comissió menys (dos falles).

² Si comparem amb l'estudi de l'impacte econòmic de València ciutat en el 2000 les despeses associades a artistes fallers representaven el 3,1% del total, mentre que en 2008 només repre-sentaven l'1,6 %.

DESGLOSSA DELS PRESSUPOSTOS DE LES COMISSIONS DE TORRENT EN FALLA					
Exercici faller	Import Falles grans	Import falles infantils	Total	Variació del pressupost respecte any anterior	Variació de la mitjana anual de l'IPC
2013	310.660 €	87.400 €	398.060 €	----	1,4 %
2014	280.872 €	75.844 €	356.716 €	-10,39%	-0,2 %
2015	277.000 €	82.000 €	359.000 €	0,64%	-0,5 %
2016	268.244 €	75.938 €	346.196 €	-3,57%	-0,2 %
2017	307.925 €	90,836 €	400.783 €	15,77%	2 %
2018	-	-	417.900 €	4,27%	1,7 %
2019	334.248 €	100.626,67 €	336.269 €	-19,53%	0,7 %
2020	372.578 €	110.205,33 €	374.600 €	11,40%	-0,3 %
2021	En septiembre es cremen les falles aplaçades de març de 2020 per la pandèmia de covid-19				3,1 %
2022	540.586 €	157.419 €	698.005 €	86,3 %	8,4 %
2023	388.915 €	113.915 €	502.830 €	-27,96 %	3,5 %
2024*	383.650 €	107.270 €	490.920 €	-2,37 %	2,8 %
2025	418.170 €	117.570,75 €	535.741 €	9,13 %	2,1 % (estimació)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades aportades per JLFT.

*L'exercici 2024 és el primer sense la falla Xenillet: dos falles menys.

Evolució del cens faller respecte la població de Torrent

A partir de la pandèmia de covid les falles de Torrent han experimen-tat un increment del cens considerable, tal com podem observar en la següent taula. En maig de 2019 (abans de la pandèmia) el cens era de 7.426 fallers totals, fins arribar als 7.573 justament abans del 10 de març (dia que es decretà l'aplaçament de les falles). De maig de 2020 a març 2021 es donaren de baixa 711 fallers. En les falles de la norma-litat, el cens faller de Torrent va pujar (no tenim dades de 2022 i 2023), però sí de l'exercici passat, quan en 2024 el cens total va ser **7.916** fal-lers (i en març de 2021 era de **6.862**). Esta tendència continua a l'alça, ja que en el present exercici faller, a data de gener de 2025 les falles de la capital de l'Horta Sud compten amb un total de **8.588** fallers.

Si observem en termes relatius el percentatge de fallers respecte a la població total de Torrent, encara estem molt lluny d'altres poblacions "més falleres" de la Comunitat Valenciana.

La població fallera de Torrent a maig de **2020** era del 8,8% respecte a la població total. Torrent comptava el 2020 amb una població total de 83.962 habitants, segons les dades oficials publicades a l'INE a gener de 2020³ i comptava amb **7.362** fallers, cosa que es va reduir encara més a causa de la pandèmia. Esta xifra de fallers és baixa si la comparem respecte a altres poblacions falleres. A dia de hui ha augmentat el cens faller, però també la població total del municipi.

Torrent superà en 2024 la barrera dels 90.000 habitants. Segons les dades provisionals del padró municipal, la capital de l'Horta va augmentar 2.808 habitants en 2023, un creixement que si contínuia en els pròxims anys faria que Torrent aconseguira els 100.000 habitants en 2027.⁴ Per tant, parlariem d'un cens faller de 8.588, front a un cens municipal de 90.000 habitants, el que suposa un 9,5% de la població (puja 0,7 punts la densitat fallera: del 8,8% al 9,5%).

3 http://www.argos.gva.es/bdmun/pls/argos_mun/DMEDB_MUNDATOSINDICADORES.Dibuja-Pagina?aNMMunId=46244&aNIndicador=2&aVLengua=c

4 <https://laopiniondetorrent.es/castellano/art/62974/torrent-supera-los-91000-habitantes-tras-crecer-2800-en-2023>

Podem comparar la densitat de població fallera respecte a la població total de cada municipi que disposa de Junta Local durant l'exercici 2018. La tendència, com ja hem vist, era a l'alça i els pobles amb més proporció de fallers per població eren: Sollana amb un 17,32%, seguida de Torís (16,47%), Cullera (15,98%) i Sueca (15,20%). En esta classificació, Torrent ocuparia la plaça 17a abans de la crisi de crisi de la covid, amb un 8,66% de població fallera (7.033: 4807 majors i 2226 infantils) respecte el total de 81.245 habitants que tenia al 2018.

EVOLUCIÓ DEL CENS FALLER DE TORRENT							
Exercici faller	Període	Cens per edat/sexes				Cens total	Diferència de censats
2019-2020	Maig 2019	Majors				7.426	+147
		Infantils					
	Març 2020 (abans de la pandèmia)	Majors	2.209			7.573	
		Infantils	2.364				
2020-2021	Maig 2020	Majors	Homes	2234	5241	7.362	-711 (de març a març)
			Dones	2952			
		Infantils	Xiquets	959	2121		
			Xiquetes	1162			
	Març 2021	Majors	4.875			6.862	
		Infantils	1.987				
2021-22							
2022-23							
2023-24		Majors	Homes	2.568	6.008	7.916	
			Dones	3.440			
		Infantils	Xiquets	875	1.908		
			Xiquetes	1.033			
2024-25		Majors	Homes	2.834	6.625	8.588	
			Dones	3.791			
		Infantils	Xiquets	902	1.963		
			Xiquetes	1.061			

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per JLFT.

Augment d'un 70 % dels premis dedicats a les falles per 2025

Des de l'Ajuntament de Torrent s'ha decidit donar suport i revaloritzar l'eix de la festa que és el cadafal, per eixe motiu ha augmentat en un 70% de mitjana els valors dels premis per a les falles de 2025. Per exemple, el primer premi de secció especial infantil passa de 250 a 400 euros i el major de 450 a 800 euros. Així com la resta de premis en totes les seccions, incloent l'enginy i gràcia.

Les falles mereixen ser el centre d'atenció, ja que és la carta de presentació de la festa a la resta de la ciutat. Els no fallers de les poques coses que poden disfrutar de les falles són: espectacles pirotècnics, cavalcades i falles. Per eixe motiu, les comissions de Torrent hem de ser conscients de la seua importància i d'ajudar als artistes en mantenir viva la flama. És responsabilitat de tots que les futures generacions amen i es preocupen pel cadafal, perquè si no a la fi... demanarem falla i m'arribarà només festa.

Autor: Aitor Sánchez Collado
Comissió d'Estudis Fallers Torrentins

(Footnotes)

1 <https://es.statista.com/estadisticas/476953/tasa-de-inflacion-anual-en-espana/>

DEMANE CAVALCADES... M'ARRIBEN CARNESTOLTES

Usuari: Amparo Requena

Demane cavalcades

Compra verificada

Opinió: L'he demanada per a la meua ciutat, una vegada col·locada/posada, no estic convençuda, crec que no m'agrada com li senta. No és fidel a la imatge original. Resulta un producte d'una qualitat inesperada. Ja no puc tornar-lo perquè l'he gastada, però l'any que ve revisaré millor la comanda.

No acabe d'entendre com és possible rebre un producte una mica defectuós si per la meua part la comanda estava clara. Però este acte és assumpte de molts. Tal vegada el resultat final no és l'esperat perquè no tots encomanem el mateix, no tots li exigim les mateixes característiques al producte. Des de la meua ingenuïtat confiava en el fet que es tractava de complir un objectiu senzill amb un "leitmotiv" comú, amb fonaments clars basats en les arrels de La Cavalcada del Ninot. De què parlem?

Parlem de bolcar al carrer la nostra falla. Com si agafares un edifici, un gratacel (si els diners et donen per contractar al millor dels artistes fallers) i el tombares a terra. Esta nova casa, esta falla que algun dia es plantarà al barri serà l'orgull dels veïns per poder expressar, per parlar d'allò nostre, de qualsevol assumpte, però sempre d'interés popular. Doncs a l'hora de muntar una cavalcada agafem la crítica més dolenta, els personatges coents, els colors cridaners i l'harmonia d'una gran arquitectura i li donem vida. No té més. Pot paréixer simple, però per arrancar bé

tots haurien de saber el que estem fent. Afegisc un ingredient principal: amb la serietat que suposa participar en l'acte potser més rellevant d'una comissió. On mostrem la cara a la resta de ciutadans, i defenem el lema al voltant del qual treballam tot un exercici faller. Ha quedat clar, de què parlem? Per si algú s'ha perdut, ho explicaré d'altra manera: és l'hora de comunicar totes aquestes queixes i plors que trobem a les xarxes, als sopars de divendres, als "corrillos" d'amics... tots i amb aquesta valentia que demostrem, amb l'enginyós saber fer dels fallers. El carrer es transforma en l'escenari perfecte i la Cavalcada del ninot és l'altaveu que ens regala el nostre col·lectiu. Fallers, per una vesprada la ciutat és nostra, es trenca l'ús habitual de l'Avinguda. Així que abordeu-la, aprofiteu esta performance invasora i parleu sense pèls a la llengua.

Potser quan estàs ja ficat te n'adones que no hi ha poble a qui contar res. On estan? Com és possible que un acte tan suposadament important no genere cadires que llogar a primera fila per no perdre detall? No desperte l'interés de cap mitjà de comunicació? 80.000 habitants i on s'han clavats? No es veuen parelles passejant, ni grups d'amics que han quedat al carrer, famílies, xiquets... i prega-li a qui vulgues per no ser l'última comissió en desfilat perquè baixaràs per una avinguda fantasmagòrica. El panorama demostra que als ciutadans no els paga la pena eixir al carrer, no som d'interés popular.

Romandrem tan amples? Recorde que se'ns ompli la boca quan hi ha crítica cap a altres festes de la ciutat i no cal ni nomenar-les. En poc de temps (comparant amb l'antiguitat del món faller) les festes patronals es recolzen en desfilades que duren fins a les tantes de la nit. Has d'estar espavilat per trobar lloc. L'espectacle està assegurat... i per a tots els públics. Aquesta qüestió pot parèixer banal, però una Cavalcada del Ninot a Torrent no és per a tots els públics. Companys, este acte memorable, en alguns moments, millor oblidar-lo. Este vaixell fa aigües des de fa temps i hem de trobar una solució "in extremis".

Per somiar un poc i confiant que esta família fallera és experta en fer dels somnis realitat, ficaré exemples de bons motius per marxar a altres pobles a fantasiejar i gaudir amb tots els nostres sentits. Si voleu veure carrers plens del treball de col·lectius fent-se escoltar envoltats de música, vestuari, balls, açò que els fallers fem tan bé, doncs podeu anar a Badajoz. No és una broma. Parle d'una festa d'Interés Turístic Internacional. Amb paraules recollides en la web oficial del carnaval: "Una celebración en la que se mezclan tradición, diversión, burla, ironía e ingenio". Us sona d'algo? Aneu a Badajoz, a Cadis, a Ciutat Real. No m'oblidi de la terreta: Vinaròs, Dénia, Borriana... i qui diu anar, pot ser cercar a youtube. Deixeu-vos dur pel treball del bo, però sobretot prenguem nota de la serietat dels participants. No vos agradaria que Torrent eixira en les notícies per la Cavalcada

del Ninot de les nostres falles? Que diferent seria a la típica frase: “només eixim en les notícies quan passa alguna cosa dolenta”. Com d’orgullosos estariem els torrentins sabent que la nostra gent i la de fora aguaita el dia de la cavalcada per gaudir d’un gran espectacle al carrer.

Cal fer un esforç per totes les parts: per una banda, el col·lectiu faller i per altra els responsables institucionals. A les falles, associacions culturals que defenem la tradició i la festa popular, ens fa falta més compromís. No és fàcil, ho sé. Però com dic moltes vegades: si els infants poden, nosaltres també. Ací parle de la Cavalcada del Ninot. La Cavalcada Infantil llúix ben digna fins al moment. Hi ha gent molt vàlida en les comissions, que es deixa la pell tots els anys si encara no han entrat en estat “burning faller”. Bo, el que ve sent “estar cremat”. Doneu-los suport, deixeu-vos dur per ells, saben el que fan i per a ficar-se una disfressa qualsevol i pegar quatre bots a la babalà, de segur que hi haurà temps.

Al consistori o a junta local (perdoneu-me, però mai me n’adone molt bé a qui correspon... ah!, si, als presidents), els pregaria que vetlaren més per tot el discurs i les maneres que el poble té d’expressar-ho a la ciutat. Som descarats però amb decència. Cal acotar conductes i impulsar contingut de més qualitat. Com? Doncs malauradament no agrada a tot el món, però quan fem playback ningú es queixa si hi ha una “Champion” o en pilota valenciana has de guanyar-te jugar amb els millors. No totes les falles entrem en la mateixa categoria, veritat? Per enlairar a la cavalcada del ninot tots tenim passatge. Des de la comissió

que vertebrava la desfilada al voltant d’un bon guió, una posada en escena original i un conjunt que demostra que el casal d’aquesta falla ha sigut un taller d’activitat frenètica fins al grup que es planta “per passar-s’ho bé”, una expressió que no acabe d’entendre perquè esta mena d’alliberament individual moltes vegades frega la ridícula. En açò no intente excloure a ningú, però tenint en compte que el bon faller només meneja el cul davant d’una classificació, comencem a avaluar projectes dignes. Despertem l’enginy i la gràcia amb una bona llepolia. Si senyors organitzadors, posar-se en escena com pertoca costa diners (que l’ajuntament es mulle). Qui diu diners, diu permisos de tall de carrers, cessió gratuïta de saló d’actes, espais esportius municipals. Doneu-li una volteta i voreu com podem ajudar-nos els uns als altres.

Per concloure, espere que s’arribe a valorar esta desfilada com cal. És, sense cap dubte l’experiència més gratificant i participativa que una associació pot oferir als seus membres. Ja ho he dit, no és fàcil coordinar a tanta gent, però enriqueix molt treballar tots a una, deixar a banda els individualismes sense trellat, els grups tancats per condicions d’edat, sexe, ideologies... Barrejar-nos com la família que som i per una vegada navegar amb el mateix objectiu: El lema de la falla.

Autora: Amparo Requena Serrano

DEMANE PRESIDENTS... M'ARRIBEN FALLERES MAJORS

Usuaria: Carmen Sirvent

"Demanar per Aliexpress un president de falla i rebre un Faller Major"

Compra verificada

Frustració. Sentiment que m'assalta quan veig algunes de les compres que he demanat en aliexpress pensant que seria la compra de la meua vida. Tot comença en fer clic en el botó de Comprar quan les coses comencen a complicar-se. Passen els dies, tal vegada setmanes, i l'ansietat comença a acumular-se. Saps que el teu paquet està en algun lloc entre la Xina i la teua casa, però la seua localització exacta és un misteri. Finalment, després d'un procés de seguiment digne d'una pel·lícula d'espies, arriba el dia. El repartidor t'entrega un paquet que és, honestament, més xicotet del que esperaves. "Ha de ser l'embalatge", et dius per a tranquil·litzar-te. Ho obris i, ací està: la realitat enfront dels teus nassos. Eixe increïble "gadget" que imaginaves o la peça de vestir de qualitat superior que et visualitzaves usant... no és més que un tros de plàstic mal armat o una tela que sembla haver-se desintegrat durant l'enviament. La decepció et colpeja com un martell. Intentes buscar-li la part positiva, però és impossible; el que tens entre mans és

un desastre que no s'assembla en res a les fotos glorificades que vist en la pàgina.

I parlant de glòries reduïdes a simples quimeres, mentre escric aquestes línies la meua amígdala em recorda situacions de la meua vida que he experimentat la mateixa sensació. Encara que sembla increïble s'assembla molt al dia que prens la decisió de ser president de la teua falla. Pot ser un símil tan graciós com incomprensible, tranquils, el desenvolupe a continuació.

Ser president d'una falla és com fer una compra en aliexpress. Tot comença amb eixa emoció inicial, eixa sensació que estàs a punt d'aconseguir una oferta insuperable, alguna cosa que canviarà la teua vida, o almenys, et farà sentir que has pres la millor decisió del món. En el cas de aliexpress, navegues durant hores, comparant productes, llegint ressenyes (que rares vegades són reals), convençut que has trobat el sant greal de les compres en línia. El preu és ridículament baix i, al teu cap, ja et veus usant eixe article amb orgull, mentre et felicites per la teua astúcia.

De la mateixa manera, acceptes el càrrec de president de la falla amb un entusiasme desbordant. La imatge mental que t'has format és gloriosa: un líder carismàtic, envoltat de persones intel·ligents i treballadores, un equip unit per un objectiu comú. Et veus a tu mateix organitzant esdeveniments, prenent decisions crucials i, en definitiva, guiant a la falla cap a un any inoblidable. Clar, hauràs de treballar intensament, però amb un equip tan increïble al teu costat, qualsevol esforç serà recompensat.

Ara, substitueix el paquet de aliexpress pel primer ple de presidents de les diverses (i cada vegada mes nombroses) falles de Torrent. És el moment de la veritat, on per fi t'enfrontes a les persones amb les quals has estat somiant col·laborar. La realitat es materialitza ràpidament quan t'adones que no estàs envoltat per les ments més brillants, els solucionadors de problemes més àgils, o les persones més compromeses del planeta. No. El que trobes és un grup variat d'individus, cadascun amb la seua pròpia agenda, i la majoria d'elles lluny del que es necessita per a liderar una falla o almenys aconseguir un objectiu comú pel pro de la festa que tots els ahi presents defensem (o això creia jo) I encara que aquest món m'ha permés conèixer persones(ex-

presidents) realment increïbles, Per a la meua sorpresa irònicament eixes mateixes em donaven el condol al jo assumir el càrrec de presidenta amb tanta il·lusió. "No serà pa tant" pensava jo. Si ho era. En el fascinant univers de les falles, el rol de president és tan versàtil com una paella de microones: mai saps el que obtindràs, però segur que no és el que esperaves. Ací et presente alguns exemplars que són tan comuns com l'olor de pólvora al mes de març.

Primer, està el president que compta els dies com si foren les hores per a eixir del treball el divendres. Per a ell, ser president no és un deure, sinó una oportunitat per a escapar-se de la seua vida rutinària i agobiant. El traje de faller és la seua capa de superheroi, i els culinaris, la seua escapatòria d'una existència que inclou a una dona que ja no ho escolta i uns fills que prefereixen el "TikTok" a les seues històries de joventut. Mentre hagen quintos de cervesa i converses banals, aquest president està en el seu element.

Després, tenim al president l'única obsessió del qual és assegurar-se que el camió de cervesa arribe puntual el 14 de març (entre altres gestions lúdico-festives). La resta pot esperar! Si el monument encara està en el taller de l'artista i ningú sap quan arribarà, què importa? Mentre no falte cervesa, la falla continua viva. Total, qui necessita un monument quan pots tindre una barra perfectament proveïda?

Després, està el president que es converteix en un màrtir cada vegada que l'ajuntament li nega tallar el carrer el 8 de març per a plantar la carpa. Per a aquest individu, la burocràcia és una conspiració en contra seua, dissenyada específicament per a arruïnar-li la festa. La seua capacitat d'indignació només és superada per la seua habilitat per a dramatitzar qualsevol obstacle. I a més és per l'únic motiu o similar a aquest pel qual alçaria la veu en un ple. Veus que no escoltes en qüestions de retallades culturals, activitats de pólvora o simplement un retard d'un any en el cobrament de la subvenció de l'ajuntament.

I, finalment, tenim al president que et porta el compte com si fora Hisenda, recordant exactament qui va assistir al seu culinari, festa o acte organitzat per la seua falla i qui no. Si ell es va prendre la molèstia d'anar al teu, com t'atreveixes a no tornar-li el favor!

El seu sentit de la justícia fallera és tan agut que qualsevol falta de reciprocitat és vista com una ofensa digna d'un drama grec.

En resum, ser president d'una falla és com una mescla entre ser gestor d'esdeveniments, terapeuta de grup i, ocasionalment, proveïdor d'alcohol. Però el millor és que, malgrat les seues particularitats, cadascun d'aquests presidents viu amb una passió irrenunciable, encara que a vegades estiga més enfocat a viure el seu any de mandat com una fallera major que com el que en realitat el rol que ocupa, administrador de la seua comissió.

Llavors, igual que amb eixe article de aliexpress que prometia molt i no va complir res, t'enfrontes a la crua realitat: has sigut víctima d'una expectativa irreal. Pensaves que ser president de la falla seria una experiència enriquidora, un rol en el qual podries deixar la teua empremta i dirigir a un equip formidable. En canvi, et trobes gestionant egos unflats, bregant amb la incompetència i, en molts casos, sent del grup minoritari que realment està fent el treball pesat.

Per descomptat, igual que amb eixa compra fallida en aliexpress, intentes trobar el costat positiu. "Almenys ho vaig intentar", et dius. Però cada vegada que et trobes enmig d'una discussió absurda sobre detalls insignificants, o quan t'adones que els mateixos problemes segueixen sense resoldre's setmana rere setmana, la frustració s'apodera de tu. Comences a preguntar-te si tot això val la pena, si ser president de la falla és realment un honor o simplement una càrrega que uns altres es passen els uns als altres com una pilota.

I al final, igual que amb eixe producte defectuós de aliexpress que acabes relegant al fons d'un calaix, et resignes. Saps que has d'acabar l'any, perquè renunciar ara seria admetre la derrota. Però cada vegada que algú et felicita per assumir el càrrec, només pots esbossar un somriure forçat, sabent que el que realment voldries dir és: "Si jo te contara..."

Així que sí, ser president d'una falla és com fer una compra en aliexpress. El que sembla una oportunitat brillant i prometedora al principi, sovint es converteix en una decepció que et deixa preguntant-te en què estaves pensant. Però, com amb totes les coses en la vida, al final et queda la lliçó apresada: mai més confiaràs cegament en les aparences, ja siga en un lloc web de compres o en les persones que t'envolten. Perquè a vegades, el que sembla ser una increïble oferta o una oportunitat d'or,

no és més que un miratge que oculta una realitat molt menys atractiva. I amb tot aquesta reflexió i tornant als tipus de presidents que recorde. Imaginem per un moment un nou càrrec revolucionari en el món de les falles de València aplicant-ho a les de Torrent. No em maten només lligen.

Faller Major.

És una destarifo tan gran?

Aquest títol, dissenyat amb precisió quirúrgica, seria el salvavides que tots hem estat esperant, un càrrec creat específicament per a eixos presidents que, amb el seu entusiasme desbordant per la cervesa, els culinaris, i la burocràcia fallera, clarament tenen molt a aportar... però potser no en la direcció correcta.

El "Faller Major" podria ser la solució definitiva. Aquest càrrec permetria als nostres exemplars més pintorescos : el que compta els dies per a vestir-se de faller i fugir de la seua família, el que s'obsessiona que el camió de cervesa arribe puntual, el màrtir de la carpa, i el justicier dels culinaris; canalitzar la seua energia en el que realment els apassiona, sense necessitat de preocupar-se per les tedioses responsabilitats d'un president de falla.

Mentre ells gaudeixen organitzant les seues festes, comptant cerveses, i dramatitzant amb les autoritats locals, podríem reservar el càrrec de president per a aquells que realment volen treballar pel bé de la festa. Eixos éssers rars i valuosos que encara creuen que ser president d'una falla implica alguna cosa més a assegurar-se que la barra estiga ben plena.

Així, amb un "Faller Major" a càrrec de les frivolitats, els presidents de veritat, aquells que de veritades preocupen pel monument, l'organització i l'essència de les falles, podrien concentrar-se en el que realment importa: fer de la festa una celebració que honre la seua història i cultura.

En definitiva, el "Faller Major" seria el refugi perfecte per a aquests espècimens, deixant el vertader treball en mans dels quals tenen l'energia i la visió per a portar la falla endavant. Tots guanyem!

Autora: Carmen Sirvent

DEMANE RELLEU GENERACIONAL... M'ARRIBEN DINOSAURES

Usuari: Juan Carlos Jordán Alba

Poc relleu generacional...

Compra verificada

Segur que si eres faller i tens entre 20 i 40 anys, hauràs perdut el compte de la quantitat de vegades que has escoltat expressions com: "Els joves és que només volen festa" o "És que sempre som els mateixos quatre gats fent les coses" veritat? Doncs bé, vull que sàpies que no estàs a soles. Com tu, som milers de joves - i no tan joves, que alguns pentinen canudes i continuen volent fingir demència referent al fenomen al qual anomenem fer-se adult - als quals ens perseguix eixe mantra.

En la meua limitada però àmplia experiència personal com a faller Ultra 4k Plus Prèmium (es a dir, membre de la Junta Executiva de la meua falla, fill de Fallera Major i President, germà de Fallera Major Infantil, etc.), he pogut assistir en primera persona a un fenomen fascinant al qual jo mateix he batejat com la Gran Era dels Dinosauris.

Es diu que els dinosaures eren criatures descomunals que van dominar la Terra, i, sens dubte, són unes criatures apassionants. O millor dit, ho eren. Perquè no se si ho sabeu, però el més pròxim que hi ha ara mateix en el planeta a un *velociraptor* són... les gallines.

I no em malinterpreteu eh, que jo no tinc res en contra de les nobles gallines. De fet, em considere *gallinista* i m'agrada molt la pel·lícula *Evasió en la Granja*. És a dir, tampoc vull semblar jo un raret enamorat

de les gallines, però si que he d'admetre que em semblen molt útils i fonamentals en la nostra cadena tròfica. Però fins ací. Perquè cada animal té el seu lloc. I el de les gallines, per a la seua desgràcia, és el de pondre ous i que ens mengem a tota la seua ascendència i descendència fins a deixar només els ossos en el plat com a maleïts éssers cruels i despietats que som.

Amb això - encara que la idea en la meua ment resulte divertida i m'haja arrancat un somriure - no vull dir que calga menjar-se a tots eixos senyors i senyores de 60 i 70 anys que són a les juntes de cada comissió discutint i debatent sobre reglaments o sobre si cal portar *caramba* per a desfilar com si foren gallines, però... Amb tot el respecte a les seues trajectòries, tant com el que li tinc als *Tiranosaures...* igual va sent hora no?

Perquè sí, estic segur que antany ells van ser temibles i van poblar esta Terra erma a la qual anomenem falles fins a convertir-la en el que és hui; és més, segur que van bregar i van mantindre acarnissades lluites per sobreviure amb uns altres de la seua mateixa espècie, no obstant això, i sense perdre eixe respecte del qual us he parlat, tal vegada és moment de començar a assumir que el que abans eren esmolades arpes ara s'han convertit en aneguetes de pollastre i les escates que engalanaven els seus cossos en simple plomatge. L'evolució és així de capritxosa.

Vaga dir que, entre els joves, com sempre hi ha hagut entre la nostra tribu (que algun dia debatrem perquè ser jove és un adjectiu, però

ara no m'abellix), n'hi ha més espavilats, treballadors i disposats i n'hi ha menys. La qual cosa no significa que això done dret als altres a generalitzar sobre això amb la feliç fal·làcia que "només volem festa". O és que ara em direu que els que anomenen "fallers de cubata" ja van nàixer tenint 53 anys i amb dos fills i tres divorcis a la seua esquena? Perquè si és així, jo calle i em vaig.

Bromes a part, resulta evident que tenim dos problemes en les falles. Un és l'ego de qui antany va dominar i va imposar la seua llei i l'altre la falta d'idees i expectatives de qui ha d'agafar el relleu. Dos problemes que l'única cosa en què desemboquen és en disputes, queixes i falta de moviment. I sense moviment, estem morts.

Em considere un ferm creient que les falles seran el que vulguen els fallers, sí; però també considere que els fallers cada vegada hem perdut més la noció del que significa la nostra pròpia festa i no sabem que volem. Curiós oxímoron que em fa adonar-me d'una trista realitat: Ni els dinosaures han sabut transmetre als que venien darrere la importància d'esforçar-se, ni els joves volem deixar de menjar ous caiguts i pit de pollastre. Jo el primer.

Autor: Juan Carlos Jordán Alba

DEL FANG AL FOC. LES FALLES QUE CONTAREN LES RIUADES.¹

Usuari: Juanjo Medina

Del fang al foc.

Compra verificada

Les falles, com a mitjà de comunicació interactiu amb el públic, sempre han reflectit —quan les han deixades— la realitat, per crua que esta haja sigut. Els diferents episodis d'inundacions que, de manera catastròfica, han assolant la geografia valenciana, també tingueren, i supose tindran, un espai en la crònica fallera. En una espècie de cicle sense fi, contant des del fang allò que el tarquim arrasà.

1949. La riuada silenciada.

Encara que ja en temps de plantar-se falles es produïren riuades que afectaren a la ciutat de Valencia,² inclús inundant zones on ja existia activitat fallera, com la de 1897 en la qual entrà l'aigua en carrers com Na Jordana, Lliria, Blanqueries i la plaça de Tetuan.

¹ Una primera versió d'este estudi, ara ampliat, es va publicar en el número 395 de la revista *Actualidad Fallera*, del mes de desembre de 2024, en les pàgines 56 a 61, amb el títol *Nacidas del barro*.

² D'ençà que n'hi ha registres, 1321, s'han registrat fins a 26 episodis d'inundacions provocades pel riu Túria, contant la del passat 29 d'octubre, en el segle XIX, es conten desbordaments importants en els anys 1800, 1845, 1855, 1857, 1864, 1870, 1876 i 1897, que afectaren en diferents graus la ciutat i els llavors pobles dels voltants.

La primera gran riuada que afectà la ciutat i que sí que es va plasmar en els cadafals que es plantaren a l'any següent, fon la del 28 de setembre de 1949. Una forta tempesta, associada a un episodi de pluges que va cobrir tota la península Ibèrica, començà a descarregar fortament sobre la Serra Calderona. Com a conseqüència, anaren omplint-se i desbordant-se diferents barrancs des de poblacions al nord de la ciutat, com Lliria, així com aquells situats al sud, com Catarroja. Tots eixos cabdals anaren abocant-se al llit d'un Túria, que al voltant de les sis de la vesprada una gran ona recorregué la ciutat, arrasant les més de dos mil xaboles que assentaven al llit del riu. Les estimacions eren que en eixos poblats malvivien entre huit i deu mil persones, la gran majoria provinents d'altres regions del país, que arribaven a la ciutat buscant un millor futur. A pesar d'eixa estimació, la xifra oficial de víctimes es va establir en quaranta-una, moltes en poblacions al nord de la ciutat, també greument afectades per la riuada. Mai es va conèixer el nombre exacte de víctimes, pot ser per afectar els habitants dels poblats d'infravivendes, quedant oblidada en el temps per esta circumstància i per la que succeiria huit anys després. Esta situació, fon denunciada ja en les falles de 1946, per l'artista Regino Mas, en el cadafal *Ciudad sin ley*, plantada als carrers Barques- Pascual i Genís, reflectint, «las condiciones miserables de cientos de chabolas que estaban en la desembocadura del río Turia». Esta falla, li ocasionà no pocs problemes a l'artista, fins al punt de *perdre* la falla, on no tornaria a plantar.

Les falles que contaren esta riuada en 1950 van ser les que ara vorem.

La plantada per l'artista José Barat als carrers de Samaniego i Adjacents, participà en la secció 3a i criticava la reparació realitzada al pont de Fusta³ després que quedara afectat per l'avinguda. A la falla el pont era reparat per un operari, mentre que una llengua d'aigua la travessava. En la revista *Pensat i Fet*, li dedicaren este vers:

«Falla que a l'estil d'abans
es burla del pont de fusta
i dels jardins valencians.»⁴

Això és perquè a *El Turista Fallero* trobem que la crítica al pont era per com havia quedat d'estret al ser reparat, a més de qüestions ferroviàries com que sembla que es venien més bitllets per viatjar que els

³ El pont de Fusta ja quedà destruït en la riuada de 1897 i ho tornaria a ser en la 1957, interrompent sempre el trajecte dels tramvies que l'utilitzaven per creuar el riu.

⁴ En totes les cites literals s'ha respectat l'ortografia orinal dels textos.

que podia absorbir el trenet, el qual passava sense fer cas dels horaris establits i que els molls no tenien marquesina que protegirà de la pluja als viatgers. Per acabar, criticava els jardins del Palau de la Generalitat, que segons dia a la revista, «parecen un panteón».

En el carrer Major de Natzaret M. Bañón, plantà també en 3a secció una falla al·lusiva a la riuà. La coronava un gerro, i podem intuir que feia referència a l'ús dels pantans per a produir energia elèctrica, encara que no sembla que fora molt acceptable el resultat, ja que en *El Turista Fallero*, es diu que «si viene otra riada, ponte dentro de un pantano, que allí no llega nunca el agua». A més es criticava el cercle viciós de no haver-hi llum per falta d'aigua ni aigua per falta de llum. També es diu que el pont de Natzaret es va vore afectat per l'aigua⁵.

En Avinguda del Port- Floresta, S. Arrabal, plantà una nova falla relacionada amb l'aigua embalçada. El cos d'esta era un pluviòmetre i la rematava un ànet amb paraigua, és fàcil pensar que feia referència a la riuada, encara que no queda clar als *falleros* de l'any. A *Pensat i Fet*, s'afirmava que l'aigua «als veïns va en contador/ i als lleteros la que volen.» La raó és que la falla també feia crítica a l'adulteració de productes bàsics, tan arrelada en els temps de postguerra i estraperlo. *El Turista Fallero* incloïa entre els defraudadors als vinaters.

En esta mateixa revista s'identifica de manera clara el lema de la falla plantada per R. Roig als Camins de la Malva-rosa i Vera, *La riuada*. Parlava dels que s'aprofitaren de les conseqüències de la riuada: alguns que perderen la barraca els donaven una casa o qui no perdé res i es va col·locar en bon lloc en el repartiment, enfront dels que perderen «una fortuna en animales» i no cobraren res. La falla la rematava un voltor, damunt de les runes de les propietats enfonsades. En *Pensat i Fet* acompanyaren l'esbós amb este vers:

«Molt de mal feu la riuà,
però hi ha desaprensus
que ho volen altra vegà.»

⁵ Es referia la falla a un pont de ferro construït a principis del segle XX que comunicava els barris de Nazaret i Cantarranas. Fins al moment, eixe punt del riu es creuava en barca i els carros havia d'anar fins als ponts de Montolivet o el del Mar. Les obres s'aproven en 1901, però es van retardant. En 1904 no s'ha acabat, encara que la gent l'utilitza en greu perill. En 1906 l'alcalde de la ciutat Sanchis Bergón, insta a reforçar-lo per evitar riscos. En 1907 una avinguda d'aigua, trenca els extrems del pont. Amb el pas del temps, i en greus problemes estructurals, el pont va sent usat per carros, automòbils i vianants, abandonant-se progressivament l'ús i les obres de manteniment davant el projecte d'un nou pont, l'actual conegut com d'*Astilleros*. Així, i després de resistir els temps de la Guerra Civil, el pont és afonat per la riuada de 1949.

Amb el pla de la Gran Valencia com a teló de fons, Vicente Tortosa Biosca plantà per a Dr. Gil i Morte- Dr. Vila Barberá una falla amb una escena que destacava que «Valencia ayuda a los damnificados». La falla estigué rematada per una valenciana, mostra del futur de la ciutat amb el pla d'ordenació urbana.

Potser, la falla més crua de les que tractaren la riuada de 1949, fon la plantada en la Plaça de la Mare de Deu de Lepanto, en Castellar, per José Olmos. La rematava una figura que, tal vegada, representava al riu Túria, que sulfatadora en ma, abocava aigua des del pont de Serrans. A l'esbós es pot vore com l'aigua arrasa les infravivendes del caixer del riu, fet «llorado por Valencia», segons l'explicació publicada a *El Turista Fallero*. A l'esbós es veia com les aigües s'emportaven a vàries persones. També es destacava que no s'havia endut a tots aquells que es beneficiaren de la desgracia, com els estraperlistes. En *Pensat i Fet*, es demanava una riuada que s'emportara l'estraperlo, en una desafortunada assimilació dels fets.

L'artista A. Martínez plantà, per a Baix- Mesó de Morella, l'última de les falles que he pogut identificar sense erro que en 1950 parlaren de la riuada. El lema fou *Valencia plora*, i la culminaven els edificis més representatius de la ciutat, a la que pujaven una estoreta velleta de tot allò que es volia canviar. En altra escena, Valencia, en forma de fallera assentada en un tró, plorava la situació deriva de la riuà, mentre les companyies de llum, aigua o gas, ballaven als eu voltant, burlant-se de la ciutat.

Estes falles van ser el resum faller, en temps complicats, de la riuada menys coneguda de les que afectaren la ciutat de Valencia en el segle XX. Al contrari del que va ocórrer amb que sobrevingué huit anys després.

1957. La gran riuada.

La de 1957 és, sense dubte, la riuada que més ha marcat la memòria i pervindre de la ciutat, almenys fins a 2024. El 14 d'octubre d'aquell any, després de tres dies de fortes pluges, el Túria es va desbordar en dos ocasions. La primera, de matinada, ocasionà desperfectes en els barris més propers al llot del riu. La segona, al migdia, superà qualsevol previsió, cobrint alguns punts amb vora sis metres d'aigua i llot. Segons les xifres oficials que es donaren al moment, es van produir

huitanta-una víctimes mortals, encara que alguns estudis apunten a unes tres-centes, ja que el caixer del riu a l'altura de la ciutat, tornava a acollir assentaments d'infravivendes, la població de les quals no es coneixia amb exactitud.

Les Falles patiren els efectes de la riuda. Algunes comissions perderen els seus casals, com la majoria de les arrelades al barri de El Carmen, i inclús alguns dels seus components. Pel que fa al patrimoni festiu, la col·lecció de Ninots Indultats, va patir grans desperfectes, ja que en aquell temps es conservava en el Palau de Parcent, hui desaparegut. Algunes figures van desaparèixer per a sempre i el que hui podem veure al Museu Faller anteriors a 1958, o bé van ser restaurades, o es conserven només algunes parts dels originals o van ser reproduïdes de manera completa a l'haver sigut destruïdes per l'aigua.

La solidaritat també inundà la ciutat. I, així, els responsables festius volgueren homenatjar a aquells que es van bolcar amb els afectats, batejant les Falles de 1958 amb el sobrenom de «Las Fallas de la Gratitude».

Entre les actuacions que es van realitzar, es canvià el nom de la Cavalcada del Ninot, pel de «Cabalgata de Exaltación Nacional», desfilant en la mateixa grups al·legòrics de les diferents regions espanyoles.

Per altra banda, es designà una Cort d'Honor de la Fallera Major de València, Encarnación Amorós Lluch, composta per setze senyoretes de diferents províncies espanyoles, totes elles de famílies destacades de

les seues diferents ciutats⁶. Cadascuna d'elles va vestir en els diferents actes a què assistiren, la indumentària tradicional de la seua província o localitat.

A més, la murciana Mª Dolores Alfin, fon nomenada Fallera Major de la comissió de la Plaça de l'Àngel, en agraïment a l'emissora Radio Juventud de Murcia i al seu locutor, Adolfo Fernández, qui, amb l'ajuda de personatges famosos com Carmen Sevilla, organitzà una gran col·lecta per mitjà de les ondes, fins al punt que la comissió plantà dos falles en 1958. En Valencia, es plantà un cavallet amb un esbós i unes paraules explicant tan senzilla falla, les següents:

«Proyecto de la falla que esta comisión y vecindario hace donación a la ciudad de Murcia como homenaje de gratitud por su campaña pro damnificados de Valencia.»

L'esbós que es podia vore a la falla plantada a l'afectat barri del Carmen, era el de la falla que es va plantar en Múrcia, que homenatjava a tots aquells i aquelles que ajudaren als afectats per la riuada.

Abans, el 21 de febrer, una representació de la comissió Plaça de l'Àngel, encapçalada per les falleres majors, senyoreta Amparín Rodilla i la xiqueta María Elena Garcerán, assistiren a la plantà de la falla cedida per la comissió valenciana. Les dos falles, la plantada al barri del Carmen i al que es portà a Múrcia, van ser realitzades per Jua Huerta Gasset.

Més cadafals tractaren la riuà en aquelles Falles de 1958. En Cervantes- Pare Jofré, M. Piera plantà *¡Viva Radio Juventud de Murcia!*, amb la imatge del burret Platero II, subhastat per a recaptar fons en un llenç i als seus peus una representació d'Adolfo Fernández i un homenatge a Espanya, en les figures d'una parella d'aragonesos, per la contribució als perjudicats. El mateix artista plantà per a Sant Vicent- F. Esteve la fa-

⁶ Les components d'aquella Cort van ser: Faly Vázquez Rodríguez, de Galicia; Felisa Murillo Bernáldez, d'Extremadura; Mª Dolores Alfin Massot, representant de Murcia; Ruth Horro Morell, Pubilla de Catalunya 1957; Mercedes Valero Teruel, Bellea del Foc 1957; Mª Luz Gómez Campos-Quintero, Reina de la Primavera 1957 de Santa Cruz de Tenerife; Amparo Solé Villalonga, Regina de la Magdalena 1958; Luisa Mª Arroyo González, Reina de las Fiestas del Pilar 1957; Ana María García-Inés Martínez, Reina de las Fiestas de Burgos 1957; M^a del Camino Álvarez-Cadórñiga Valdueza, Reina de las Fiestas de León 1957; Cristina Álvarez-Buylla Menéndez, d'una destacada família d'Oviedo; M^a del Carmen Pombo Bravo, filla del regidor de Cultura de Madrid; Mª Cova-donga de Icaza Zabalburu, d'una destacada família basca; Mercedes Conradi Lizaur, d'una influent família andalusà; Amparo Zaforteza de Oleza, de les Illes Balears i d'una important família; i Blanca Errea del Moral, navarresa, d'una destacada família.

La *Toda España ayuda a los damnificados valencianos*, on damunt d'una peça que semblava un pedestal, un valencià s'assentava damunt d'una gran bossa de diners aportats des de les diferents regions. Rodejant-lo, uns quants ninots i escuts, representaven a eixes províncies.

F. Páez, plantà en Dr. Oloriz- A. Fabián i Fuero, *Gratitud a España*, rematada per una cigonya damunt d'un mapa d'Espanya. L'au, transportava l'ajuda rebuda per la ciutat. La comissió que s'ubica en una de les zones que més va cobrir l'aigua, agraïa també al poble de tavernes de la Valldigna l'adopció de la comissió, acció que va permetre plantar la falla.

La falla av. de l'Oest, va descriure al riu Túria com si fora el purgatori de la ciutat, per les amenaces continuades d'inundacions. En la falla, *La barca de Caronte*, de Vicent Tortosa Biosca, a més, en l'escena dedicada a la Glòria, es destacava també la figura del periodista murcià i s'agraïa l'ajuda facilitada per la resta de l'Estat.

Amb *No hay mal...* com a lema, J. López, alçà per a José Antonio- Mtre. Serrano, una falla agraïnt a Espanya l'ajuda. Un Micalet, damunt d'un cúmul d'escombros, era la imatge de l'agraïment esmentat. *Todo para Valencia*, fon el títol d'altra falla de Tortosa Biosca per a, en este cas, Ctra. Real de Madrid- Creu Coberta, on des d'un globus terraquí, un valencià, agraïa al món, «pero a España primero» l'ajuda que arribà, destacant les retransmissions de Radio Juventud, així com la labor de forners i bombers.

I, per descomptat, la falla plantada en la llavors Plaça del Cabdill per Juan Huerta, fent apologia de l'esperit nacional, sufragada per la Comissió del Foc. Baix el lema *Ayuda a Valencia*, seguint els canons de l'anomenada *escultura azul*, l'estil grandiloqüent utilitzat pel franquisme per a les seues obres més representatives, barrejant arquitectura i escultura. Així, unes grans columnes formaven un panteó, en el que una al·legoria d'Espanya sostenia a altra de Valencia. Baix del pedestal que els servia de base, es podia vore una representació de l'exercit, homenatjat per una parella de valencians.

En les escales que completaven el conjunt, diferents ninots es presentaven a les regions espanyoles bolcades en l'ajuda i rendint honors a la Nació. La falla fon construïda en un magatzem municipal, ja que l'obra-dor de Huerta, havia patit els estralls de la riuada.

A més de les falles plantades, en les falles viscudes, la riuada tingué conseqüències, com quan el 16 de març, en l'exaltació de la Fallera Major de la ciutat, el llavors director de diari Las Provincias, Martí Domínguez Barberà, pronuncià el seu famós discurs *Valencia, la gran silenciada. Cuando enmudecen los hombres... ¡hablan las piedras!*, una forta crítica a la falta d'ajuda per part del govern central, el mal repartiment de la poca ajuda que arribava i, al cap i a la fi, la poca implicació des de Madrid per a solucionar tots els problemes ocasionats per l'aigua, a pesar de les aparences que es volien fer creure a la població, inclús des d'alguns dels cadafals plantats.

Este discurs, donada la visibilitat de l'orador, li suposà una sèrie d'amenaques des dels poders fàctics, de no subministrar paper al diari, havent de dimitir per a no perjudicar a la capçalera. De la mateixa manera, l'alcalde de la ciutat, Tomás Trénor Azcárraga, Marqués del Túria també va deixar el càrrec al ser responsabilitzat de l'atreviment de Domínguez Barberà. Axó sí, dit atreviment, va servir perquè el Govern iniciara les accions que portaren, entre altres a redactar el *Plan Sur* que acabà per desviar el curs del riu Túria.

Encara en 1959, les Falles se'n recordaren de la riuada i el cartell oficial es composà al voltant d'una fotografia del remat de la falla plantada en Múrcia, una parella de valencians amb les cares humanitzades, però que eren fruits típics de les hortes de les ambdós ciutats.

Més avant en el temps, l'any 2007, quan s'apropava el cinquantenari de la riuada, algunes falles es van construir commemorant l'efemèride. Així, de nou la Plaça de l'Àngel, dedicà les seues dos falles, creades pels artistes Fet d'Encàrrec, a recordar els fets. L'adulta es va titular *Fins ací arribà la riuà* i l'infantil, *Pregunta-li al iaio*. La primera més crua i al segons més didàctica, es complementaven amb un panell de fotografies del barri de El Carmen, després de la riuada que estigué situat al costat dels cadafals.

Una altra comissió que recordà el succés, fon Rubén Dario- Fra Lluís Colomer, amb la falla de Javier Fernández, *50 anys de la riuà i encara estan fent-nos la mà*, rematada pels dos sants Vicent, Ferrer i Màrtir, que s'intercanviaven segells del *Plan Sur*. El restant de la falla tractava temes d'actualitat relacionats amb l'aigua.

1982. La pantanà.

Entre la Batalla de Valencia, el brasil deixat pel Mundial'82 i els habituals estralls de la política autòctona i nacional, a més de l'apologia sempre present de la cultura i tradicions valencianes, en l'any 1983 sembla que només una falla contà la pantanada de Tous d'octubre de 1982. Després d'un complex episodi de pluja, que quedà estacionat a l'interior de la província, s'acumularen quantitats extraordinàries d'aigua, que acabaren amb el defectuós pantà de Tous. La mala construcció de la presa i una sèrie de fet, com l'avaria de les comportes deguda a la falta de corrent elèctric i la inundació de la sala on es trobava el generador d'emergència, que no va permetre soltar aigua, l'embassament

es va enfonsar, causant una avinguda d'aigua que arribà a abastar fins a huit metres d'alçària en algunes poblacions, causant mig centenar de víctimes mortals.

Una de les poblacions més afectades fou Alzira. Allí tenia l'obrador l'artista Julio Monterrubio, qui eixe mateix any havia firmat la seua primera falla per a la secció Especial de Valencia, amb la comissió de Convent de Jerusalem- Matemàtic Marzal. Un projecte esbossat per Miguel Santaaulalia. El taller quedà arrasat per la riuada i tot el treball que ja estava realitzat al voltant de la idea original es perdé⁷. Així, es plantà una falla que res tenia a vore en el projecte original, però que sí que va servir per a tractar les conseqüències de la pantanà. La falla portà per lema La riada i obtingué el quint premi de la secció.

Construïda en temps rècord, quan encara no existien els processos automatitzats de hui en dia, estava rematada per la figura d'un déu Thor, deïtat nòrdica del clima, que llançava una tempesta sobre el pantà de Tous, representat pel gerro que componia el centre del cadafal. El gerro abocava fang damunt d'un cabàs de taronges, que tenia les lletres «R.V.», que identificaven al Regne de Valencia. Les taronges, eix de l'economia de la comarca al moment, simbolitzaven la destrucció de l'entramat socioeconòmic de la zona.

Com a imatge dels oficis artístics i artesanals afectats, a més de museus o esglésies, una paleta de pintor sostenia el quadre «Amor de madre», del pintor Antonio Muñoz Degrain⁸. Damunt de la paleta, uns ninots al·ludien als tallers fallers arrasats per l'aigua. Al costat, una fallera tractava de salvar del fang el seu vestit de valenciana, com a homenatge als professionals que realitzaven la indumentària tradicional. Darrer es veia una típica gropa valenciana, exemple del costumisme i folklore propis. Esta peça fou la triada per a representar a la falla en l'Exposició del Ninot d'aquell exercici.

En la banda de darrere de la falla, un parell d'escenes parlaven d'altra part fonamental de la festa fallera, la pirotecnia, amb uns coets ba-

⁷ La falla acabà plantant-se, segons estava projectada, en l'any 1984 amb el significatiu lema de Volver a empezar o De ilusión también se vive, i el jurat li va concedir el tercer premi de la categoria.

⁸ Degrain pintà este llenç en 1899, encara impactat, vint anys després, per les inundacions que van causar més de mil morts al sud-est peninsular i que ja havia reflectit de manera quasi immediata en 1879 en l'oli «Episodio de la inundación de Murcia», conservat al Museu del Prado de Madrid.

nyats. La segona escena, baix un típic plat de ceràmica valenciana i davant una sèrie dels productes més habituals de l'horta, dos cuiners homenatjaven a tots aquells i aquelles que, en els primers dies després de la catàstrofe, van cuinar per als damnificats, subministrant-los els aliments més bàsics i un menjar calent.

Els següents grups seguien destacant la labor dels que es van bolcar en ajudar. En primer lloc, l'exercit i els països àrabs, mentre es denunciava que els polítics, simbolitzats per una cotorra, oferien solucions damunt d'una tortuga, fent sempre tard a les necessitats del poble. En últim lloc, tancat la rodà a la falla, es podia vore com baix un fúnebre colpejat per l'aigua uns ninots eren arrossegats per esta aigua.

Com podem apreciar en diferents falles que reflectiren els diferents episodis d'inundacions que han colpejat la província de València en l'últim segle, les grans ajudes arribaren primer de la mà del poble, bolcat en cada moment amb els seus veïns i veïnes que ho necessitaven tot per a reviscolar. Eixa crònica és segur, que es tornarà a fer en estes Falles de 2025. Tal vegada en el nou projecte de la falla Plaça de l'Arbre, que plantarà Miguel H., i que s'ha canviat, deixant a banda el que estava previst després de les inundacions d'octubre passat. La falla tindrà per lema *NADA*.

Vorem en un cadafal com un pont per als vianants es va convertir en símbol de solidaritat i en via de subministrament i en línia de vida per als habitants d'alguns dels pobles més afectats. Segur que es fa homenatge als homes i dones, vells i joves, autòctons o vinguts des de fora del nostre territori, oferiren el seu esforç i recursos per a tractar de solucionar les carències produïdes per l'aigua el passat 29 d'octubre. També podem vore, espere, la denuncia —com en anteriors ocasions— davant d'aquells que llançaren badomeries, mentides, feren alarmisme en el dolor, els morts i els desconcerts dels primers dies, intentant traure un benefici metàl·lic o polític, alguns des de púlpits amb molta audiència van fer més mal que bé i encara es fan les víctimes. De la mateixa manera, alguns polítics, responsables directes de la situació, i que han amagat el cap en un forat, mentit, canviat de versió d'on estaven i d'on no estaven en els pitjors moments de la crisi, i ara fan botigues quan el poble es manifesta en contra de la seua gestió.

Així, parafrasejant a Martí Domínguez, que el silenci dels homes i dones no l'hagen de suplir les pedres. Que la memòria i les falles com a part de l'evocació col·lectiva de la nostra societat, guarden els fets i, mai, aquells que es puguem preveure i pal·liar, no es torner a repetir.

Almenys haurem après alguna cosa.

Servisca este xicotet estudi com a rècord i homenatge, quan encara els efectes de la barrancà són visibles en molts pobles dos mesos després dels fets i els defectes d'alguns polítics es veuen cada dia més evidents, a tots els i les que es van vore colpejats per la tragèdia i també als i les que demostraren estar disposats a donar-ho tot pels afectats i afectades.

Autor: Juanjo Medina Bonilla

Revista CENDRA

Bibliografia.

- El Turista Fallero. Col·lecció (1942-2024). Publicaciones Bayarri.
- Pensat i Fet. Col·lecció. (1912- 1972).

Arxius fotogràfics.

José Vte. Marco, Joan V. Ramírez, Juanjo Medina, Manuel Sanchis i TotFalles.

DEMANE SLOWFALLES... M'ARRIBA FASTFOLK

Usuari: Carmen Marín

Slowfalles vs. fastfolk

Compra verificada

Demanem falles amb valors i fonaments, però ens arriben falles de consum immediat i hedonistes.

A la meua falla, no arriben falles de consum immediat i hedonistes, perquè nosaltres no demanem falles amb valors i fonaments, les cre-em.

Soc de l'escola de la cultura de l'esforç, i per a mi, quan vols alguna cosa específica i dedicada, has de mostrar la teua implicació i compromís, però sempre amb la companyia d'un equip que et done suport.

Les últimes falles plantades a Borrull Socors han sigut testimoni de cooperació, de valentia i per descomptat de valors, d'històries que transmeten, d'històries que ensenyen. Les falles de Borrull Socors han sigut testimoni de lluita, de sostenibilitat, de reflexió, de crítica, de sàtira, de fusta i de baralles. Les nostres falles són i seran testimoni de fallers, falleres i artistes fallers. De centenars de mans ajudant, d'alguns caps pensants. Les últimes falles a Borrull Socors, han sigut testimoni de pressupostos ajustats i molta, molta imaginació.

Per a mi, la vida, i per tant les accions, es mouen a través dels valors. Per això les nostres falles representen sostenibilitat, reflexió, didàctica... Les nostres falles mostren la infantesa, però aquella dels xiquets i xiquetes que volen aprendre jugant, dels de la curiositat, l'enginy i la gràcia.

Demaneu falles amb valors i fonaments, però ens arriben falles de consum immediat i hedonistes, però... ¿i si formem part nosaltres mateixa de la creació o construcció d'aquestes?

El refrany popular diu: "qui vol peix, que es banye el cul".

Qui sap si haguérem tingut diners. ¿Tindríem el cul banyat? ¿Fariem falles amb els mateixos valors però amb pressuposts més grans? ¿O perdríem la nostra identitat? Qui sap si haguérem tingut diners...

Autora: Carmen Marín Peiró

DEMANE LLIBRET... M'ARRIBEN BOMBOLLES LLIBRETERES

Usuari: Miquel Àngel Gascón

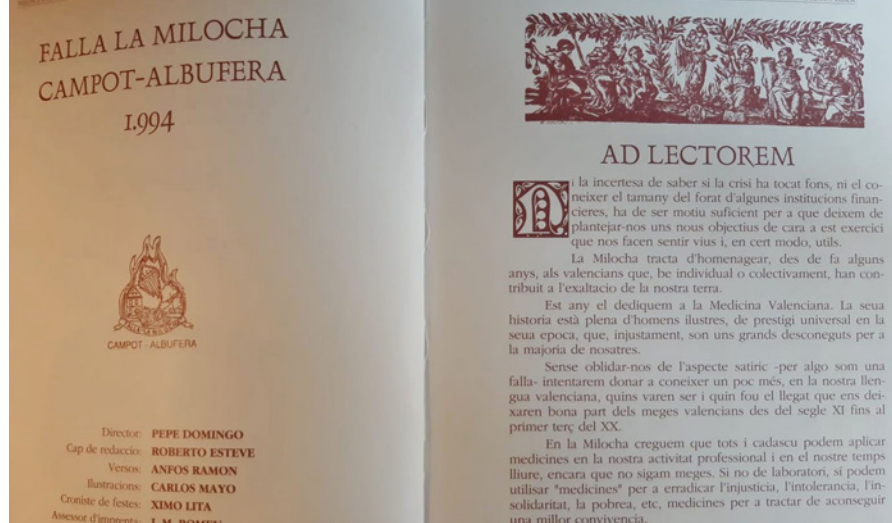
De llibrets a llibrots

Compra verificada

El llibret més antic que es conserva és el de la Falla de la Placeta de l'Almodí de l'any 1855 escrit per Josep Bernat i Baldoví i titulat *"El conill, Visanteta i Don Facundo"*. Això sí, del mateix autor es preserva en l'Arxiu Històric Municipal de l'Ajuntament de València un manuscrit de 1850 que és una primera versió de l'anterior, es tracta de l'explicació de la falla del carrer Avellanes d'eixe any. Per tant, no es descarta que puguen aparèixer llibrets o parts de llibrets més antigues.

L'explicació de la falla és anterior a l'existència dels llibrets, algunes venien la llum com a fulles volants que es repartien entre els veïns. Altres, s'apegaven en la falla o en les parets del seu voltant amb els versos explicatius d'allò que es volia representar amb el cadafal. En un moment indeterminat, estes fulles volants o versos apegats a les falles o murs, s'unixen en quaderns per a crear els llibrets. El de la Falla de la Placeta de l'Almodí de 1855 és un quadern de 16 pàgines en mida quartilla. Després de 170 anys d'història, el llibret ha evolucionat en contingut i tamany, de manera que a dia de hui podem trobar-ne de 400 o 500 pàgines. El canvi és de proporcions exponencials.

En un món com el faller tan procliu a proclamar què és i què no és una falla, curiosament no està tan escampada la costum de comentar si estes publicacions on queda més que palesa la hiperinflació de paper,

en són o no, llibrets. I més quan, en alguns d'estos autèntics *llibrots*, allò què és l'essència, la llavor d'on naix el llibret com hem vist, l'explicació de la falla en vers, ha desaparegut. Tampoc trobe una massa crítica activa que es mostre contrària a estos *megallibrets* com quan Nou Campanar plantava les seues *hiperfalles* al principi del segle XX fins a que en 2013 caigué el castell de cartes. Siga com siga, la reflexió de què és un llibret cal fer-la. No podem defugir de la seua definició quan és un dels fonaments, recordem-ho, de la declaració de les falles com a patrimoni immaterial de la humanitat.

Per esbrinar en esta definició cal endinsar-nos en l'evolució dels llibrets. A semblança de les falles n'hi ha una causa-efecte evident. L'aparició dels concursos, premis i subvencions suposen un incentiu econòmic i/o social que fa evolucionar els llibrets des del seu format inicial. Durant tot el segle XIX les fulles volants i els llibrets conviuriu sense més guardó que el comentari a peu de carrer. Fins a 1903 no apareix el primer concurs de llibrets de falles convocat per Lo Rat Penat que premià amb *"deu lliures amb diners i un plat de glòria"* al llibret de la Falla de Sant Gil escrit per Rafael Azopardo. Este concurs continua vigent guardonant només l'explicació de la falla, tant infantil com major. Amb esta circumscripció literària, no sembla que este concurs afecte aparentment a la grandària del llibret si, més no, a l'estil de l'explicació, a la seua qualitat, sense un pes clar en la hiperinflació de paper esmentada.

En 1993 veuen la llum els premis de la Generalitat a l'ús del valencià, realment una subvenció a la publicació del llibret en valencià per les associacions festives i falleres. Esta convocatòria sí pense que determina un canvi en el model de llibret en quant a la seua grossària, contingut i disseny. I, per tant, afecta substancialment a la concepció del llibret com a publicació fallera. Estos premis de la conselleria d'educació, podem dir que són una espècie de grossa de Nadal molt repartida. L'ajuda de 2024 ha estat pressupostada en 133.000 euros en total. Al Cap i Casal repartix 45.000 euros entre 35 comissions falleres. I 85.000 euros entre 80 llibrets de comissions falleres de fora de la capital valenciana. El primer de cada categoria se'n du 5.000 euros mentre que els últims de la llista 300. Per als primers classificats, almenys els cinc primers de cada categoria els suposa cobrir el pressupost de publicació del llibret i, fins i tot, tindre ingressos extra, tenint en compte que l'edició, digam-ne de luxe per a impressionar al jurat o comissió tècnica, només s'edita per als concursos. Tot siga dit, com un apunt econòmic, en la primera ordre de subvencions de 1993, el primer premi, atorgat a la comissió de falla La Ferroviària de Xàtiva, va consistir en 500.000 pessetes que a dia de hui equivaldrien a 6.454,74 euros segons la taxa de variació de la inflació que publica l'INE. Per damunt de la quantitat actual en valor constant de la moneda. Això sí, "només" es repartiren 1.825.000 pessetes (Uns 23.559 euros actualitzats). Així que, la hiperinflació de paper no ve aparellada d'una hiperinflació als premis.

Esta subvenció per a la promoció de l'ús del valencià en l'àmbit festiu als llibrets de Falles mantinguda per Consells de diferent color polític ha modificat, sens dubte, la fisonomia dels llibrets per a un grapat de comissions que, cercant aconseguir la subvenció van deixant-se dur per la competitivitat on prima el disseny, les firmes d'autors reconeguts en l'àmbit faller, siguen investigacions o reflexions, o la temàtica. I també ha influït en la manera d'entendre allò que és un llibret de falla. De fet han sorgit línies de negoci al voltant del disseny i la presentació d'estes publicacions, quan abans només existien els productes i maquetacions que se n'oferien directament des de les impremtes.

Al caliu d'este foment econòmic s'han estructurat, des de 2012, també uns premis literaris que guanyen participació amb el temps baix la marca de Lletresfalleres. Partint d'uns guardons preexistents que atorgaven l'Associació d'Estudis Fallers, com el Soler i Godes al millor article festiu d'un llibret (2005) o el de la falla El Mocador de Sagunt al millor article d'investigació local i de la Comunitat Valenciana (2010), s'han bastit tot un seguit de premis literaris i tècnics que van des de la

poesia satírica i lírica, fins al millor sàinet passant pels microrrelats o la maquetació. Encara que no ho són, funcionen com un complement perfecte a les subvencions públiques com es pot comprovar comparant el llistat de comissions premiades en esta plataforma i el de les subvencions. Un complement que, com anem a vore, ajuda a mantindre l'essència del llibret i no només la preocupació pel disseny o el tany adient per a la classificació en la llista de les subvencions oficials.

Encara i tot, a banda d'este incentiu econòmic que ha marcat l'evolució dels llibrets fonamentalment en el seu disseny i també contingut i, per tant, grandària, trobe que no és l'únic motor del canvi, n'hi ha un percentatge d'esta evolució que va lligat també a l'evolució sociològica de les comissions falleres, a un cert sentiment en favor de la recuperació dels trets culturals valencians i, perquè no, a l'orgull de pertànyer a una comissió fallera que aposta per millorar cada any. En este sentit, una mostra ben poc coneguda però sempre recordada seran els llibrets de la ja desapareguda Falla la Milocha d'El Campot de l'Albufera.

La falla d'El Campot va nàixer a l'any 1981 de la mà d'uns matrimonis de Catarroja encapçalats per Pepe Domingo Puchalt. Prompte, esta comissió que començà fent-se la seua falla per a plantar-la a les portes de la Casa del Senyoret en mig de l'Albufera, va reflectir als seus llibrets la seua aposta cultural com els recital poètic de Xavier Casp en 1982 o el concert de violí i piano de Juan Llinares i Perfecto Garcia Chornet. Abans de l'aparició del premi a l'ús del valencià de la Generalitat, ja havien publicat un llibret del dècim aniversari en 1990 amb els esbossos de les falles com un retallable o un especial del Tribunal de les Aigües en 1993. Posteriorment, sense participar en dit concurs, editaren tot un tractat dels doctors i doctores valencianes titulat "Medicinae valentinae honor" en 1994 dividit en dos volums. L'homenatge als velluters de 1996 amb la portada folrada de tela de valenciana, el llibret dedicat al TBO valencià de 1997 amb la il·lustració de Sanchis a la portada, o el llibret dedicat a la barraca de 1998 que anava acompanyat de la publicació en valencià de la novel·la de Blasco Ibañez "La Barraca", fet que es repetiria amb "Arròs i Tartana" en 1999.

Siga com siga on estiga arrelada l'evolució dels llibrets, a quin percentatge de les raons responga i enllà on ens duga esta evolució, encara que no trobe massa debat al voltant de la definició de què és un llibret, caldria anar, almenys, a una declaració de mínims. De la mateixa manera que entenc que una falla no és falla fins que no es crema amb independència de la seua altura, qualitat artística o número de ninots

(o si n'hi ha o no); un llibret és un llibret sempre que duga entre les seues fulles una explicació en vers i en valencià d'allò que parla la falla. Sinó, potser siga un *llibrot*, una hiperinflació de paper, o una publicació fallera amb coses, però dubte que puga anomenar-se com a llibret. No debades, eixa pervivència de la literatura popular i en valencià del llibret forma part de la declaració de les falles com a patrimoni immaterial de la humanitat per part de la UNESCO que tant els fallers com el poble valencià, mitjançant les seues institucions, s'han compromés a mantindre per generacions i generacions.

Autor: Miquel Àngel Gascon Rocha

DEMANE TURISME DE QUALITAT... M'ARRIBA BORRATXERA

Usuari: Laura Sena

Descentralitzar el turisme faller?

Compra verificada

Turisme i falles és un binomi clàssic que cada vegada resulta més complicat de gestionar. Si el turisme en la ciutat durant l'any ja ha esdevingut massificat per a determinats segments socials i és poc compatible amb els ritmes i les necessitats dels barris, més enllà dels guanys que genera, en la setmana fallera es donen situacions extremes que fan que vaja creixent el sector que aprofita les vacances de Falles per a fugir de la ciutat. Cal un replantejament del model per a transformar el turisme actual en Falles en un turisme cultural i experiencial? És inviable aquest plantejament en una gran ciutat? Al cap i casal' li compensa per la rendibilitat econòmica que suposa el model actual? És una utopia plantejar-se un turisme faller a pobles i ciutats més enllà de la capital? Per a analitzar aquestes qüestions, hem dialogat amb Nuria Blaya, directora de La Magna, la Universitat de Majors de Florida, en Catarroja, i professora del grau del Turisme en el complex educatiu cooperatiu, a més d'haver format part de la cort d'honor de la fallera major de València en 1984, com a representant de l'actual comissió Doctor JJ Dómine-Port, i també amb Francesc Colomer, exsecretari autonòmic de Turisme i impulsor de les principals iniciatives en aquesta matèria en els vuit anys anteriors. Ambdós comparteixen plantejaments, però també interpreten alguns aspectes de forma ben distinta. Aquesta entrevista es va produir en part abans de la DANA que el 29 d'octubre va arrasar la comarca de l'Horta Sud.

La Setmana Fallera és possiblement el moment de l'any en el qual la ciutat de València rep el major número de visitants. Però, quina mena de turisme estem rebent en els últims anys? És un turisme interessat en la riquesa cultural i artística que suposen les Falles?

Núria: Per les xifres i per com ha canviat el sector en els últims anys, no es pot parlar d'un sol tipus de turisme. És cert que des de la declaració de les Falles com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat, sí que hi ha hagut un interès cultural per viure les Falles d'una forma més experiencial i per conèixer aquesta festa com una cosa més patrimonial i tradicional. Però aquest augment d'interès, junt amb els hàbits dels grups promotors turístics de la Ciutat, deriva també en un turisme més vinculat als esdeveniments paral·lels a les falles, que tenen com a centre el consum d'alcohol i els espectacles, d'una manera incontrolada, que és el que ha provocat en els últims anys que es done una panoràmica dantesca dels matins fallers, amb residus en els carrers i l'ús dels voltants de la Llotja, que també és Patrimoni de la Humanitat, el Mercat Central o els Sants Joans com urinaris públics. A tot açò cal afegir el fenomen dels apartaments turístics o simplement el fet de no tindre ni hostalatge quan es visita la ciutat en Falles, com passa als Santfermins o al Pilar de Saragossa, que fan que aquestes celebracions es converteixen en un focus d'atracció de gent que busca un turisme 'de parranda', que hauria de tenir un control de les autoritats i una legislació que no el permetera.

Francesc: És evident la convocatòria que tenen les falles arreu del món, després de la declaració de la Unesco. És una festa identitària, coneguda i que ha fet eclosió. Respecte a les motivacions de la gent pel viatge, és molt complicat esbrinar-les o classificar-les quan són tants milers de persones i tants dies, però està clar que hi ha una fascinació perquè hi ha molt d'art i de creació en el carrer. Tot això ens fa tindre l'obligació d'explicar-lo bé perquè la gent puga fer una immersió cultural autèntica. Amb cada pas en aquesta direcció, estem fent un favor a nosaltres i als altres, que en el món mediterrani som els mateixos. El que cal continuar conreant és que cada vegada hi haja més penetració i no una mirada superficial de la festa, que hi haja un interès per conèixer moltes més coses i ramificacions que tenen les falles com a filosofia.

Les comissions plantegen les seues activitats de cara al turisme? Són obertes a la ciutadania resident i visitant?

Francesc: L'arquitectura social que configura el que és la societat que organitza durant tot l'any la festa em causa un gran respecte. Hi ha moltes formes d'obrir el cor i la ciutat. Seria presumptuós posar qualificatius. La societat civil és variada i té distintes maneres de viure con-viure la festa. Però tot el que siga cultivar l'hospitalitat és important. Les falles estan enviant un missatge de què significa una manera de viure, de ser o d'estar: construïm (la naturalesa, l'art) i destruïm (el foc purificador) per a superar el roïn i demostrar al món que remuntem. És una forma d'entendre i d'estar al món. Tot el que invertim en explicar això és positiu.

Núria: Igual que existeix una diferència entre les falles del 'cap i casal' i les falles dels pobles, també en València hi ha diferències entre les falles. Una cosa són les falles d'especial, que mouen grans negocis i molts diners, i que són les que bàsicament visita tot el món i el turisme, i altra cosa són les falles de barri, que sí que mantenen una tradició més popular i més arrelada amb el que anteriorment eren les Falles. Jo vist a un barri, que fa menys de 100 anys era encara un poble, i res tenen a vore les falles d'aquest barri amb les falles de la secció especial. Hi ha falles que cobren per la visita i que organitzen determinats actes que suposen un espectacle per al turisme. En eixos casos, sí que es mira segurament que com més gent entre, major número de beneficis tenen i, per tant, tenen una mirada cap al turisme. Però les falles dels barris, que són el 80%, òbviament no. Les falles estan tot l'any treballant per a tindre eixos dies una sèrie d'actes vinculats als seus barris.

Hi ha algunes més obertes i altres més tancades. No podem parlar en general de les comissions.

Enfront de la massificació que pateix la ciutat en Falles, com podem fer compatible el dret de la població a gaudir de les seues tradicions amb l'atractiu que la festa suposa per al turisme exterior?

Núria: El model turístic ha de canviar. Esperàvem que el canvi es produirà arran de la pandèmia perquè vàrem vore que era un monstre que va caure en 24 hores, i teníem l'esperança que s'alçara sobre unes bases més sòlides. Però no ha passat o ha passat molt poc. I és curiós perquè sí que hi ha una demanda d'altre model de turisme més tranquil. Està clar que el millor moment per a visitar València, si vols eixa altra mena de turisme, no són les Falles, que sempre comportaran massificació amb 800 bandes tocant alhora en diversos punts, petards esclatant, olor de fritura dels bunyols per tot arreu o concentració de tots els grans actes en el centre de la ciutat. Malgrat tot, sí que es podrien fer altres coses per a aconseguir un turisme menys massificat i més respectuós. Però en l'actualitat és complicat mentre hi haja gent que faça l'agost eixos dies i les xifres de visitants, és a dir, la quantitat de persones i els diners que es deixen, siguen les que auguren un bon any o mal any turístic.

Francesc: La idea de massificar la podríem matisar moltíssim perquè cal pensar en els Carnestoltes de Rio o de Venècia, les Olimpíades, les finals esportives, ... Al final és la vida i cal parlar també de l'enorme cadena econòmica que es mou (indumentaristes, bars, restauració, logística, ...) que no és res menyspreable. Les falles són un reclam cultural turístic potentíssim. Eixos dies és molt complicat controlar la capacitat de càrrega de la ciutat. Jo soc més partidari d'obrir l'angular i fer possible que eixos dies es faça un esforç col·lectiu, ja que al costat de les mil virtuts hi ha certs sacrificis que cal fer. Però, si som capaços d'ubicar-nos en l'imaginari col·lectiu i la voluntat de les persones de retornar en un altre moment de l'any, les Falles hauran servit com una gran operació de màrqueting, malgrat la massificació. Cal pensar que també hi ha molta gent que gaudeix al voltant de l'al·ludió que suposen les Falles. Com a alternativa, el que cal és crear relat del que són les Falles durant tot l'any. Eixe seria el vertader èxit.

Falles no sols es planten en València. Tenim altres capitals amb gran tradició fallera on es planten monuments de qualitat i se celebren activitats singulars: Torrent, Alzira, Gandia, Xàtiva, Borriana i altres. És una utopia pensar que pot haver-hi un turisme faller a eixes ciutats?

Francesc: Cal explicar que les Falles són un fenomen que va més enllà de la capital i que hi ha molts pobles que han contribuït al reconeixement de la Unesco. Per a Torrent, té tot el significat convertir un producte de qualitat que té la ciutat, com les Falles, en un reclam turístic, encara que jo no soc partidari de generar un destí turístic, amb tot el que comporta, i que sols tinga un moment de vida a l'any. Les Falles i altres valors culturals configuraren un atractiu per a la demanda turística. Torrent podria ser un destí durant tot l'any.

Núria: El que es visita en el cap i casal per part del turisme és sols un 10% del total de falles que es planten i sol estar en el centre, llevat de situacions puntuals com els monuments que s'han plantat en el barri de Campanar. No és la primera vegada que es parla en València de descentralitzar actes, com és el cas de l'ofrena o les mascletades, per tal d'evitar la massificació. Però tot això mai es porta a terme. Si ja és difícil que el turisme es desplaça als barris de la capital, imagina't fer-lo desplaçar fora de la ciutat, encara que seria una proposta interessant. De fet, les línies del turisme internacional van per eixe camí, per buidar les grans ciutats, que sí que es poden visitar però no de forma constant o bé sense pernoctar, i portar a la gent a pobles més xicotets, on poder estar més tranquil·lament i després anar de visita a la ciutat. Això seria el turisme desitjable, però això no passa mentre la promoció turística vaja en l'altra línia, perquè els qui volen beneficiar-se de la situació són els grans hotels, i les campanyes van dirigides a ells, iguals que els turoperadors i altres. En definitiva, és prou difícil aconseguir un turisme faller que visite altres ciutats, però no és una utopia. No obstant això, primer caldrà fer una sèrie de coses. Per a fer que la gent vaja a un lloc que no siga València, ha d'arribar-li informació i promoció de coses que es fan fora de València, importants, distintives i úniques, que no podrà vore si s'allotja en València o si sols visita la capital. Si això es fera, clar que la gent eixiria fora de la ciutat, però per a vore altres coses, no per a vore una rèplica de les Falles de València. Al final, les Falles de València són un focus emissor que es reflecteix en les Falles dels pobles, que han estat molt de temps imitant el que es feia en la capital. Encara que no és del tot així, la sensació que té el turisme és que les Falles dels pobles són Falles en xicotet. És una malentesa sobirania que té València sobre la província la que fa que els pobles la imiten.

Quines coses hauríem de canviar per a incloure aquestes ciutats, especialment Torrent per la seua proximitat al 'cap i casal', en els circuits del turisme faller? Tenim un transport públic i unes infraestructures hoteleres adaptades?

Núria: Més enllà del plantejament anterior, per a descentralitzar el turisme faller, cal reforçar mitjans de transport, infraestructures hoteleres i altres. El problema tal vegada és fer una inversió sense que es vegien els resultats, però és que malauradament el turisme implica una inversió per a tindre després resultats. L'alternativa seria l'excursionisme, és a dir, les persones allotjades en el 'cap i casal' però anant a passar el dia a Torrent, on haurien de tindre una alternativa totalment diferent del que ofereix la capital. No obstant això, el turisme que deixa diners és un turisme amb pernoctació i amb despesa, la qual cosa requereix infraestructures prèvies.

Vivim un moment en el qual part de la ciutadania posa en qüestió el model turístic que impera en la capital valenciana, el de la massificació, i les seues repercussions, per exemple, en l'habitatge. I alhora, les Falles són segurament el moment de l'any en el qual es dona la situació més extrema d'eixe model. Aquesta situació és reversible? Com es pot reconduir?

Francesc: Les Falles, com altres esdeveniments, no són el millor moment per a valorar el trencament de les costures que viuen les ciutats que no s'han organitzat per a tindre el model turístic que volen. Cal planificació, governança i organització. Podem evitar aglomeracions incorporant altres experiències i llocs que no són tant el reclam, on el turisme pot anar. Hem de saber organitzar-nos. Quan tot es deixa al mercat, es produeixen problemes. Cal una governança que respecte uns codis on demanda i oferta responguen a un ideari de compatibilitat i a una experiència gratificant. El problema de l'habitatge no m'agrada ubicar-lo en el turisme. Igual és que no hem fet política d'habitatge, o que hem abandonat els centres tradicionals de les ciutats, o el comerç tradicional, i a això hem contribuït la societat. Una ciutat és un pacte després d'un diàleg. La ciutat que prospera és una ciutat que sap pactar.

Núria: No sols és el model turístic sinó també el tipus de turista, encara que, segons el que tu proposes, vindran unes persones o altres. En els últims anys hi ha hagut un poc de relat sobre les Falles i una activació

de visites als museus o altres espais relacionats amb les falles com són els tallers o els casals i, fins i tot, l'oportunitat de vestir-se eixos dies amb la indumentària o de viure en primera línia l'experiència d'una mascletà. Tot això pot fomentar un turisme més cultural i menys massificat, però el problema és que València ja està massificada. La base del canvi ha de ser una societat prou educada per a triar models que no siguin insostenibles, però també que el sector turístic estiga més per la tasca de procurar eixa mena de turisme més sostenible i de no sobreexplotació dels recursos en tres dies. Una alternativa és desviar el turisme faller a altres ciutats amb les premisses que hem comentat, però també a altres barris. Jo mateixa reconec que el tema de l'ofrena és una bogeria, però, en la pràctica, tot el món vol passar per la plaça de la Mare de Déu. No obstant això, que bonic seria que cada comissió fera l'ofrena en el seu barri i en la seua parròquia, o que el castell es fera en el Marítim o en Marxalenes, o que hi haguera diversos esdeveniments alhora en distints punts i que cada persona triara. El que passa és que cada vegada es perd més el sentiment de barri, encara que les associacions veïnals fan la seua tasca. Al final, la solució implica voler arriscar i voler invertir, no sols econòmicament sinó en esforç, i córrer el risc de promoure activitats amb les quals s'obtinguen menys beneficis econòmics però més beneficis socials, en la línia dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). En tot cas, qualsevol procés passa pel diàleg perquè el món faller té moltes coses a dir i, de fet, fa temps es va obrir una taula de diàleg faller. També les persones dels barris que no són falleres han de parlar tant en l'àmbit del descans, com de mascotes, del número de carpes per metre quadrat que pot haver-hi o de mobilitat i del dret a anar al treball sense haver de gastar-te els diners en un taxi perquè no passen els autobusos, i altres incomoditats que fan que una part de la ciutadania pegue a fugir de la ciutat els dies grans de la festa, un tema que cal tindre en consideració. Qui sap si la solució per a eixes persones seria viure les falles en els pobles del voltant, d'una forma més tranquil·la i amb activitats menys repetitives que les de la capital.

Autora: Laura Sena
Periodista i membre de l'equip de Turisme de la Mancomunitat de l'Horta Sud

DEMANE FESTES DE BARRI... M'ARRIBEN FESTES MASSIFICADES

Usuari: Juan Carlos Vizcaíno

Quan el foc es converteix en un infern

Compra verificada

Des de sempre, els que participem en qualsevol festa ens sentim orgullosos en contemplar com la celebració a la qual pertanyem aconseguix ser reconeguda i la seua difusió exterior va creixent i obrint fronteres. És una cosa lògica, ja que d'alguna manera suposa una ratificació del nostre propi criteri. Les festes són eixos àmbits identificatius que marquen tendència, i generen amb el pas dels anys atavismes i costum. En moltes ocasions invocant de manera gratuïta el terme "tradició". Però és obvi que formar part del seu engranatge ens acosta a un marc generador d'identitat o atavisme i, la qual cosa per a mi és més rellevant, s'expressen com un determinat 'àmbit de les emocions', en el qual el tret d'una traca, la interpretació d'un pasdoble, o un crit o crida oportuna, és capaç d'emocionar-nos. Valguen totes aquestes digressions, en intentar establir un xicotet recorregut, de la significació que el vessant lúdic ha marcat gaudir de la festa nocturna en les Fogueres d'Alacant cada juny. Almenys, des de l'any en què les he viscudes directament de manera ininterrompuda, des de 1979, amb tot just 13 anys d'edat. És a dir, ens remuntem pràcticament a la segona mitat en la seua història.

LA NIT ES CONSOLIDA EN 1979

D'entrada, hi ha dos elements que han vingut diferenciat el gaudi del les Fogueres, en contraposició amb el referent faller valencià. A Alacant assumim aquesta cita anual com a celebració d'inici d'estiu. Allí l'entrada de la primavera encara ofereix -sobretot de nit- temperatures dominades per la humitat -la presència de les carpes en els últims vint anys són prova evident d'això-. El segon tret diferenciador ha sigut la manera que els alacantins, en bona part de la província, tenim de viure les festes, on el caràcter contagiós i bullanguer s'oposa amb l'eterna solemnitat valenciana. Per això, des de València sempre s'apreciava tant el seu contrast amb les nostres celebracions, i en eixa veta d'imitació que les fogueres ofereixen en els últims 15/20 anys d'eixa serietat valenciana, les nostres desfilades a penes susciten l'interés del públic. Durant dècades, les nostres festes del foc es van caracteritzar per la seua relaxació. Eren unes celebracions essencialment diürnes, que durant les nits aportaven el seu element lúdic amb les barraques. Estes sorgien, majoritàriament, per al propi gaudi dels seus barraquers, amb porters en les seues entrades, i amb el pas dels anys deixant un parell de taules per als components de la foguera del districte al qual pertanyien. És cert que unes altres d'estes barraques -les menys- les formaven els propis foguerers del districte, amb la qual cosa tenien un recinte on viure eixes vetlades festives.

Aquesta insòlita circumstància veuria un punt d'inflexió després de l'arribada de la democràcia municipal, que va portar a l'Alcaldia d'Alacant al socialista José Luis Lassaletta. Només dos mesos després de la seua elecció al càrrec, va tindre la intuïció de crear la denominada Barraca Municipal en el passeig de Campoamor, on fonamentalment la joventut alacantina va poder gaudir de revetles protagonitzades pels grups valencians més coneguts del moment -Al Tall, Els Pavesos...-. Va ser el punt de partida d'una nova concepció per a saborejar les nits de fogueres, ja que el model de la Barraca Municipal es va anar reiterant i ampliant, coincidint amb l'interés de Lassaletta de potenciar la nostra cita de juny com a festa de personalitat lúdica i mediterrània. De la mateixa manera, amb la reforma del reglament de fogueres aprovat l'estiu de 1980, les barraques van estar obligades a mantindre una part oberta perquè qualsevol ciutadà poguera entrar en elles i fins i tot consumir en les seues barres. La festa alacantina anava creixent i obrint-se, en bona part per la tan discreta com rotunda incorporació de la dona i, amb ella, la massiva incorporació de xiquets, que van estendre el seu àmbit a nous barris i zones de la ciutat.

Fruit de les dos circumstàncies, era lògic que eixe creixement tinguera una justa evolució en el vessant lúdic d'unes dates que anaven adquirint trets oberts i participatius. Això s'expressaria en els barris per damunt del vessant -sempre més limitada- proporcionada per les barraques. Cal dir que, fins llavors, era bastant habitual que les comissions realitzaren actes festius per a les seues respectives barriades, generalment després de la cremà i fins a la festivitat de Sant Pere -entre el 25 i el 29 de juny-. I també que fins a 1986, les fogueres romanien plantades només tres dies, des del matí del 22 de juny, en què eren visitades pels jurats corresponents.

ANYS 80; SORGIXEN ELS RACONS I LA BARRACA POPULAR

Des de mitjans dels vuitanta, comencen a consolidar-se i generalitzar-se els denominats 'Racós Fogueriles' -eixa nefasta recurrència al terme 'fogueril'- que ja a la fi d'este decenni s'havia estès a la majoria de les comissions. Fins i tot a part de les del centre, més reticents

en la seua implantació, atés que en general es trobaven més lligades a les seues respectives barraques –‘Los Gorilas’ amb Ruperto Chapí, ‘Els Chuanos’ amb Alfonso el Savi...-. En aquells anys s’aconsegueix una cosa molt important i a més de manera espontània; caracteritzar les seues nits per una descentralització estesa en els seus barris. Record especialment els seus dos racós més multitudinaris aquells anys. Eren els de les comissions de Polígono de Babel-Bernardo Pérez Sales i Virgen del Remedio-La Cruz, comptant els dos amb més de dos-centes taules llogades, pels seus respectius veïns i animats per orquestres. Certament, era una delícia visitar-los.

Potser aquesta generalització, llavors tan positiva, a vegades va frenar que molts alacantins s’incorporaren de manera més àmplia en les comissions, com succeïx en el conjunt de la festa fallera, i en altres celebracions del nostre entorn. És cert que, en aquells anys, ser foguerer no tenia un cost establert, sinó que este havia d’obtenir els recursos venent loteries i rifes, i cobrant cartilles entre els veïns col·laboradors. En qualsevol cas, això va impedir tindre unes entitats amb superior pes social, quedant estes -això sí, més enfortides que en dècades precedents- com a gestores a l’hora d’afavorir l’organització de la festa en cada districte. Per això, en eixes taules que eren pagades pels seus veïns, estos es mantenien al marge de les comissions, com així continua succeint.

Alhora que aquest procés, a partir de 1988 – un dels grans anys per a la modernitat festera-, s’instal·là en un enorme recinte creat de nou junt al passeig de Campoamor. Seria la denominada Barraca Popular patrocinada conjuntament per l’Ajuntament d’Alacant, la Diputació Provincial i la Cadena Ser, a través de Radio Alacant. Va ser un pas de gegant, en unes instal·lacions del més alt nivell, que, en aquella primera edició, contaria amb actuacions de figures del moment -Joan Manuel Serrat, Gato Pérez...- i, en anys següents, altres de similar envergadura com Danza Invisible, Loquillo y los Trogloditas, Orquesta Platería, Los Rebeldes, Mikel Erentxum, Golpes Bajos... Cites gratuïtes de gran atractiu que atreïen a desenes de milers de persones no sols de la província, sinó d’altres limítrofes, com Múrcia o Albacete. Conseqüèn-

cia d’això, al mateix temps que es mantenien uns barris amb festa nocturna, el centre alacantí es trobava alguna cosa apagada, atés que les seues comissions mancaven de la força de la qual disposen actualment.

Amb uns certs vaivens en el seu discórrer, la Barraca Popular reiteraria la seua presència adornada a més en este passeig amb la presència de la foguera experimental. No obstant això, entrats els noranta es produïxen dos elements que modifiquen en certa manera el tauler festiu. Un d’ells, a partir de 1993, quan l’itinerari oficial de desfilades abandona el limitat carrer de San Vicente per l’avinguda Alfonso el Sabio. Este canvi va proporcionar al centre alacantí un major empaquetatge festiu. L’altre, l’enorme auge dels Fogueres a partir de mediata esta dècada, que tindria en 1996 i 1998 dos de les millors cites de tota la seua història.

Resulta curiós assenyalar-ho. Ja en eixos anys, de manera lenta però gradual, es comença a albirar una progressiva disminució en el protagonisme de les barraques. La ciutadania percebia que eixa manera d’entendre la festa que estes proporcionaven, a més de resultar massa cara, havia perdut bona part de la seua funció, bastant lligada per costum a components d’una mateixa professió o gremi -treballadors d’una determinada firma de banc o d’uns grans magatzems-, mentre que la seua presència en els barris a poc a poc s’anava diluint.

SEGLE XXI; L’HEDONISME FESTER MUTA AL CENTRE

En el present segle alguna cosa va modificar el panorama de les nits de fogueres. Ja durant els últims noranta s’havien produït concentracions de barres a l’entorn del carrer de San Fernando -a vegades provocant algun incident-. Poc després, es va articular, a la callada, un àmbit cada vegada més estès d’instal·lacions festeres nocturnes, introduïdes en no poques ocasions a mode de ‘contraban’, per firmes especialitzades externes a les comissions, que entregaven a estes certes quantitats, molt inferiors als seus previsibles beneficis. De manera gradual, en l’entorn delimitat per les demarcacions Hernán Cortés, Calvo Sotelo, Plaza de Gabriel Miró, Sèneca-Autobusos o Parque-Plaza de Galícia, es

consolida un nucli dominat per la presència de milers de joves, música a tot volum, abandó total del que a la ciutat s'acostumava com a ambient festiu, i una tirada per l'excés que, cada any amb major incidència, ha provocat les queixes de veïns, mentre no pocs d'ells aprofitaven estes dates per a abandonar els seus domicilis.

Amb la qüestió de ser una situació de creixent desequilibri, en cap moment es va fer res institucionalment per revertir-la, potser tement que qüestionar estos "botellódromos" perjudicaria l'enfortiment econòmic de diverses comissions, quasi totes elles plantant en categories especial o primera. Recordem que en el seu entorn -mitgera del passeig de Soto- també s'instal·laria durant anys la barraca de Canal Nou-RTVV i, amb posterioritat, el denominat 'Mercadito de Fogueres', en un principi proposat com una iniciativa gastronòmica d'un cert nivell, allunyada dels excessos de l'entorn. El 'Huevo de la Serpiente' començava a incubar-se.

Entrats en la segona dècada del segle, s'anava percebent un cert creixement d'aquesta mena d'establiments al marge d'unes comissions que accedien a ells hipnotitzats davant uns ingressos extres, sense entendre si estos en última instància els eren realment necessaris. De totes maneres, va haver-hi un element que, com va succeir en totes les festes, va suposar un abans i un després per a estes; la vivència de la Covid-19 i, amb això, la suspensió de les fogueres de 2020 i 2021 -al contrari que a València, que es va atrevir, al meu mode de veure amb encert, a recuperar l'edició de 2021, encara que traslladant-la a setembre-.

Paral·lelament, diversos factors havien fet cada vegada més atractiva la presència de turistes en les últimes edicions festives. Entre ells, declarar la data de Sant Joan com a festiu regional, va suposar un impuls per a consolidar la nostra dimensió regional, sense descartar la presència -a menor nivell- de turisme nacional i fins i tot internacional; durant tot l'any Alacant manté un constant flux de visitants estrangers. No obstant això, el retorn al juny de 2022 ve acompanyat d'una actuació municipal gens meditada, que considere ha perjudicat greument el relatiu equi-

libri que fins llavors caracteritzava les manifestacions nocturnes del centre de la ciutat. Eixa mostra es va poder comprovar amb desgrat en les fogueres de 2023.

UN CENTRE URBÀ 'SANFERMINIZADO'

Tot sorgirà després de l'aprovació d'una nova normativa municipal de festes que s'havia articulat amb la intenció de contemporitzar els excessos abans assenyalats -una vegada més, la falta de voluntat municipal de corregir situacions enquistades i fins i tot augmentades durant bastants anys-. El gran error -no dubte que amb tota la bona fe del món- va ser permetre en esta normativa que cada comissió de foguera instal·lara en la seua demarcació fins a tres racós. Desgraciadament, va ser el moment en què es va obrir una autèntica 'Caixa de Pandora'. La incorporació d'alguna cosa que fins llavors se situava dins de l'alegalitat, no és que facilitara que el ja acostumat es consolidara. El pitjor és va possibilitar que molts observàrem com el centre de la ciutat es convertia en l'inici d'una cosa irrespirable durant les nits festives. Alguna cosa en ple contrast amb una festa diürna on eixe mateix centre es veu estos últims anys exultant de públic, amb la seua culminació en el tret de la mascletà. Eixe mateix 2023 vaig poder comprovar amb rabia que el centre del nostre passeig més emblemàtic -la Explanada- era ocupat per un racó i fins i tot una fonda. És veritat que hi havia obres en els seus emplaçaments

habituals, i vaig pensar que seria una circumstància injustificable, però ocasional. Lamentablement, em vaig equivocar.

Desgraciadament, el que malament s'inicia, malament segueix, ja que el futur no alberga optimisme. Les fogueres de 2024 van escenificar la imatge més deplorable i tòxica - també més desconeguda . en tota la història de les nostres festes, en trobar el centre de la nostra ciutat invadit per recintes destinats fonamentalment per a la joventut. Instal·lacions impersonals, proclius a l'excés, saturades de sorolls i dominades per músiques destinades a públic jove; dj, reggaeton... Tot molt llunyà a l'esperit llunyà d'una revetla, però, sobretot, oposat a l'inherent a les nostres festes. Així doncs, les nits de Fogueres, fins a 2024 un privilegi cada vegada més minvat per la seua sensualitat mediterrània, es van convertir el juny passat en poc menys que un infern. El circuit delimitat per les avingudes de Pérez Galdós, Oscar Esplá, la façana marítima la Rambla i el carrer de San Vicente, oferien un plantejament quasi desconegut, i que estic segur que de no figurar en ell l'itinerari oficial de desfilades, part del mateix haguera estat igualment invadit per aquests recintes.

I com a just epicentre de protestes de la família festera i veïns de la zona, la invasió que va produir l'esmentat 'Mercadito de Fogueres' ja totalment immers en la deriva d'aparèixer com el més descarat 'botellódromo' de les Fogueres. Unes instal·lacions sense respectar la normativa de sorolls -música altisonant fins i tot en horari diürn, invasió de clients en la calçada-, registrant-se incidents en l'eixida de les comissions per a l'ofrena, i fins i tot haver de tancar la seguretat de 'El Corte Inglés' la seua porta confrontant a Soto, donada la invasió de públic registrada.

Les crítiques davant esta situació van ser molt elevades, encara que em va sorprendre que estes se centraren especialment en l'últim exemple -sens dubte el més sagnant-, però no posaren el focus en el deplorable excés viscut cada nit en el centre d'Alacant durant festes. Em consten les intencions inicials de

l'alcalde d'intentar revertir la perillosa deriva, que passarien necessàriament per una modificació d'aquell articulat incorporat amb tanta bona voluntat com desencert. De totes maneres, sempre resulta més fàcil traure el dentífric del tub, que intentar tornar-lo a ficar. Escric estes línies en la segona quinzena de gener de 2025, i malgrat eixes intencions inicials res nou s'ha conegut per a reconduir una de les situacions més perilloses viscudes pels Fogueres en les últimes dècades. Soc pessimista al respecte, encara que res m'agradaria més que equivocar-me.

EL TAULER INCLINAT

Hem de tornar a posar el focus en llum llarga Què està succeint en els últims anys amb el vessant lúdic de les festes oficials alacantines? És molt senzill. Cada vegada s'acusa més l'existència d'un tauler inclinat, en el qual els barris van perdent protagonisme. Eixa qualitat que vam mantindre potser fins fa 10 / 15 anys, de ser unes celebracions descentralitzades, ha sigut ja quasi derrocada per complet. Es tracta d'una deriva que ha segat per complet l'alegria que en el passat tenien les nostres desfilades, assumint eixa solemnitat valenciana abans citada. A estirar com un acordió el calendari de festes, impeding la intensitat tradicional d'estes. I, també, en la calamitosa manera de convertir el centre d'Alacant en una molestíssima 'sanferminizació', propícia per a tots els excessos i de cap manera lligada al nostre passat.

Arriba l'hora de la reflexió: Hi ha manera de revertir esta situació? N'hi ha, però hauria de partir d'una clara voluntat institucional -conjuminant els esforços de l'Ajuntament d'Alacant i la Federació de Fogueres- per a oferir la necessària pedagogia a les diferents comissions, i partint d'una precisa enginyeria festera. D'entrada, corregir l'articulat que l'ha permesa, i fer-ho res més culminen festes, perquè les fogueres afectades tinguen temps suficient per a pressupostar el seu exercici. En qualsevol cas, no és tolerable que cada comissió autoritze dos recintes més, a més del seu propi. L'espai urbà és per al conjunt de la ciutat, i este a més només és reclamat per negocis al marge de la Festa en el centre alacantí, i quasi mai en els seus barris.

Una altra mesura interessant per a buidar el centre alacantí -més limitat en dimensions del que poguera semblar-, seria recuperar el concepte de la ja assenyalada Barraca Popular. Unes instal·lacions que podrien quedar per a esdeveniments realitzats al llarg de l'any, situades en alguna zona externa de la ciutat, amb fàcil comunicació -l'entorn de Rabasa seria ideal- on amb actuacions atractives, no sols es podria redirigir eixe flux de joventut, buidar centre d'un cert percentatge de massificació, i reprendre així mateix eixe públic procedent d'altres localitats i províncies, que en aquells temps va tindre com a referent el vessant lúdic de les nostres festes. Una gestió intel·ligent d'aquest procés, permetria fins i tot uns certs beneficis econòmics per a les diferents comissions i, sobretot, retornar l'equilibri a la nostra dimensió nocturna. És agradable trobar de nit ambientades els carrers del centre. Però no l'en absolut, contemplar com este es convertix ja entrada la matinada en un focus d'excessos, incivismes, alcoholisme descontrolat i música poc atractiva i sense control.

Estem en el moment d'intentar reconduir felicitat deriva. Veiem com a València, a escala superior, s'està patint el mateix fenomen de 'morir-se d'èxit'. Eixa invasiva ocupació de l'espai públic. Eixa convicció que, si ens venen unes desenes de milers de visitants més, som millor festa. I en el cas d'Alacant, s'ha demostrat que una irresponsable política de centralització, no sols trenca les

amarres d'un passat que va tindre element singular amb la descentralització dels Fogueres -evidència significativa; hui dia quasi mitja ciutat es troba al juny sense presència festera-. Per això, en una actualitat en la qual sembla importar més si es fa una cosa nova, o si hi ha més participació en tal o tal altra convocatòria, hi ha dos desafiaments d'enorme importància, sota els quals s'articula el futur de les Fogueres d'Alacant, i en els quals quasi ningú sembla detindre's. En primer lloc, el procés que permeta un ràpid enriquiment del pes social de les comissions. Una ciutat de quasi 360.000 habitants no pot sostindre una festa amb un col·lectiu de poc més de 8.000 -per més que recentment es vanaren, al meu juí amb dubtós fonament, d'haver superat els onze mil-. El segon, resoldre la problemàtica que ha centrat les nostres línies, i que, si ja adquirix tints preocupants, pot ser que en un futur no gaire pròxim convertisca el centre d'Alacant durant Fogueres, en tot un infern.

Esperem, malgrat tot, que el foc no arribe a punt.

Autor: Juan Carlos Vizcaíno Martínez

29,19€

Wholesale 10+ pieces, extra 5% off

Price includes VAT, Extra 1% off with coins

DEMANE INDUMENTÀRIA TRADICIONAL... M'ARRIBA TEIXIT XINÉS

Usuari: Xavier Rausell

El Valor Patrimonial de la Seda. La paraula i el teixit

Compra verificada

La seda ha estat històricament un material de gran valor econòmic i cultural, especialment en regions com Àsia i Europa, on la seua producció i comerç han influït profundament en les dinàmiques socials i culturals, fins a deixar empremta en el propi llenguatge i costums. Les paraules i els termes associats amb la seda formen part del nostre patrimoni cultural. Els cucs de seda, els telers, les rutes, les cançons o els refranys són sens dubte part del corpus d'elements que València, per exemple, conserva en el seu patrimoni cultural immaterial. És per això que, el llegat de la seda transcendeix l'àmbit material, estenent-se també a un vast univers de paraules i expressions que estan profundament arrelades en la història de la seua producció i comerç. Des dels primers usos a la Xina fins a la Ruta de la Seda que va connectar Orient amb Occident, el vocabulari relacionat amb aquest teixit ha jugat un paper crucial en la construcció d'identitats culturals, preservació de sabers tradicionals i transmissió de valors patrimonials.

L'origen de la seda es remunta a l'antiga Xina, on va ser considerada un bé preuat per la noblesa i un pilar de l'economia nacional. Amb el temps, l'expansió del seu comerç a través de la famosa Ruta de la Seda va integrar una sèrie de termes i conceptes en diferents cultures. Les paraules relacionades amb la seda reflecteixen no sols tècniques

i productes tèxtils, sinó també aspectes socials i econòmics, és a dir formen part de les maneres de viure i sabers d'aquelles zones en les quals es va desenvolupar no sols la producció de filatura, sinó també la manufactura de teixits.

La preservació d'aquest lèxic és fonamental per a entendre l'impacte històric i econòmic de la seda, així com per a mantenir viva la tradició de la seua producció. A més, suposa una altra manera de conservar un patrimoni molt peculiar com és el de la seda.

La Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial de la UNESCO subratlla la importància del llenguatge en la transmissió de tradicions (UNESCO, 2003). Les paraules relacionades amb la seda, com "filat", "tenyit" i "teixir", no són mers termes tècnics, sinó que tanquen coneixements ancestrals transmesos de generació en generació. Aquestes paraules són dipositàries de pràctiques socials, coneixements tècnics i valors comunitaris. Però, a més, aquestes paraules també inclouen instruments, maquinària o tipus de teixits que han anat variant, modificant-se o fins i tot perdent-se amb el pas del temps.

Els relats sobre la producció de seda en textos antics, o en poemes i cançons que celebren la bellesa de les sedes teixides o la manera de produir, no sols preserven la tècnica, sinó també el significat cultural del procés i com les diferents generacions s'han relacionat amb els teixits.

Aquestes paraules, quan s'usen en contextos educatius o divulgatius, ajuden a valorar el treball artesanal i fomenten l'interès per la conservació del patrimoni tangible i intangible que acompanya a la seda.

La preservació de les paraules relacionades amb la seda és crucial per a la conservació del patrimoni tèxtil. Moltes d'aquestes paraules estan directament lligades a tècniques i processos que, si no es documenten i conserven, corren el risc de desaparèixer (*Gaitán et al. 2019). Això es torna especialment crític en un context globalitzat, on les tradicions tèxtils artesanals estan amenaçades no sols per la industrialització, també per la reutilització, el canvi d'usos i els canvis socials que perceben aquest patrimoni d'una manera distinta.

Per exemple, els termes específics per a tècniques de teixit, per a acabats, per a tipus de teixits. A vegades els noms es corresponen amb l'origen històric dels teixits derivant finalment en una tècnica, unes altres els noms són fruit de la tradició o de l'ús popular. La documentació d'aquest vocabulari en arxius i diccionaris especialitzats, així com el seu ús en la formació de nous artesans, assegura que aquestes tècniques continuen sent practicades i no queden en l'oblit. Encara més, l'ús correcte de la terminologia garanteix la conservació i divulgació correcta en museus, per exemple, garantint així que els investigadors i investigadores accedisquen a una informació i permeten que les persones

interessades mantinguen el coneixement sobre aquests complexos processos vius.

L'impacte del lèxic en la conservació material es reflecteix també en la creació de museus i exhibicions centrades en la seda. Aquestes institucions no sols preserven les peces tèxtils, sinó que contextualitzen la seua producció, destacant els termes tècnics i culturals associats amb elles, facilitant la comprensió del visitant sobre el valor patrimonial de cada objecte.

No sempre la terminologia és correcta, això es deu a l'heterogeneïtat de peces, tècniques, sabers... i als canvis socials, de producció i de territori que fan encara més complicat que els termes es mostren equivalents entre llocs, a vegades fins i tot pròxims. La raó és que, al llarg de la història, les paraules relacionades amb la seda han trobat el seu camí també en la cultura popular. Des de cançons tradicionals que narren el cultiu del cuc de seda fins a refranys europeus que destaquen

la importància de la seda com a símbol de luxe, aquest lèxic es converteix en un recordatori constant del valor d'aquest material en la vida quotidiana.

Per exemple, el proverbi "No hi ha seda sense cuc" s'utilitza en diversos contextos culturals per a simbolitzar la interdependència entre esforç i recompensa, referint-se no sols a la producció de seda, sinó a la vida mateixa. Aquest tipus d'expressions reforcen la connexió emocional i cultural amb el material, ajudant a assegurar la seua continuïtat en les societats contemporànies.

La preservació del vocabulari associat a la seda enfronta desafiaments en el món modern, on la industrialització i la globalització han reduït l'ús de termes tradicionals en favor de paraules més genèriques. No obstant això, iniciatives com la digitalització de textos antics, la creació de bases de dades lingüístiques especialitzades i els programes educatius que promouen l'aprenentatge de tècniques tradicionals juguen un rol fonamental en la revitalització d'aquest vocabulari. D'altra banda, és fonamental l'ús dels experts de vocabularis controlats o tesaurus amb termes correctes que estandarditzen les tasques de catalogació i registre de les peces i serveixen per a l'estudi d'aquestes (Lleó et al. 2019; Alba et al. 2024).

Projectes com SILKNOW (Alba et al. 2018) o Silk Road Project (Hansen, 2012). No sols busquen preservar els objectes materials relacionats amb la seda, sinó també les històries, els termes i les tècniques associades a la seua producció. D'aquesta manera, les paraules que han acompanyat l'evolució d'aquest material durant segles continuaran connectant a les comunitats amb el seu passat i la seua identitat cultural.

La seda ha tingut un paper important en la història de la moda i els vestits tradicionals a Espanya. Des de l'antiguitat, la seda s'ha utilitzat com una matèria de luxe, molt valorada per la seua textura, brillantor i capacitat per a ser tenyida en gran quantitat de colors. La producció va ser introduïda pels musulmans durant l'edat mitjana. Ciutats com València o Granada es van convertir en centres de producció de seda, amb tècniques que es van transmetre de generació en generació. L'evolució de la teixidura ens mostra una gran riquesa i varietat d'aquests teixits que es presentessen destacadament en alguns dels nostres vestits tradicionals. Vellut llis o llaurat, espolins, brocats i domassos seran els més desitjats, utilitzant-se en la confecció de gran va-

rietat de peces com a faldilles, cossos, davantals, mantellines, jupetins, faixes, calces, etc.

De la gran varietat de vestits tradicionals espanyols observem com alguns d'ells es confeccionen principalment amb teixits de seda, destacant aquells de disseny floral, i altres usen alguna de les peces confeccionades amb aquesta fibra, generalment llisos, brocats o domassos.

Els principals teixits de seda usats són:

- Espolí. Del occit. espoulin 'canilla de teixidor', i aquest del gót. *spôla; cf. a. al. ant. spuolo, islandés spôla. Teixit elaborat mitjançant la tècnica de brochar o *espolinar. Aquest terme és molt emprat en determinades zones d'Espanya per a referir-se als teixits resultants d'aquesta tècnica.
- Brocatel: Del lat. *brocatell. Teixit de seda que es caracteritza pel relleu de les zones de decoració, produït per trames de fibres vegetals, especialment el lli, però també amb canem o cotó que queden ocultes en el dret de la tela. Originàriament, era un teixit de canem i seda a manera de domàs. Generalment amb dos ordits i mínims dues trames.
- Damasc: De Damasc, d'on es van importar aquests articles. Tela de seda composta d'un efecte de fons i un altre de dibuix constituïdos per la fes d'ordit i la fes de trama d'un mateix lligament. Amb una sola ordit i una sola trama, formades per fils del mateix gruix, color i qualitat. L'efecte és pla, i el dibuix és reversible. Els domassos antics s'executen amb un cos de mallones i dos lliços (el d'alça i el de rebatén). Inicialment teixit que procedia de la ciutat siriana de Damasc.
- Tafetan: Del cat. o it. taffeta, i aquests del persa tāfte 'teixit'. Teixit de seda en el lligament de la qual, els fils d'ordit i trama es creuen d'un en un, alternant els fils pareixes i imparells en cada passada. Si el tafetà està realitzat en lli, cotó o qualsevol altra fibra, se'l denomina simplement tela.
- Vellut: De terç 'tercer' i pèl. Teixit de superfície pilosa o bucles obtinguts a base d'una tela de sustentació i un element suplementari, que generen una superfície *velluda. Hi ha moltes varietats de velluts i poden ser per trama o per ordit, sent aquests últims els més freqüents i benvolguts.

Però si bé les paraules defineixen el fet, què fem del fet propi en si. Quan és un teixit de seda? Hi ha falsificacions? Hi ha còpies de les mostres valencianes més tradicionals? Hi ha un mercat que potencie aquestes mercaderies d'imitació? Totes aquestes preguntes es responen afirmativament.

A València s'hi conserva principalment la indústria sedera focalitzada especialment per a servir les teles de la confecció dels vestits fallers. El col·legi de l'Art Major de la Seda de València, certifica que un teixit és de seda valenciana, quan aquest compta amb un determinat percentatge d'aquesta fibra, igual que ocorre en altres països. És estrany teixir a València ja teles amb el cent per cent de la desitjada fibra del Bombyx mori, ja que generalment es barregen amb cotó o fibres sintètiques. Per a poder localitzar teixits de seda cent per cent, en trama i ordit, hem de cercar-los en Orient. L'Índia, Pakistan, Xina, Indonèsia o Tailàndia són actualment les productores principals, servint per a la resta del món fibra en brut o tintada. És així com les nostres teles més tradicionals estan teixides amb fibra de producció oriental, i que amb el temps els mateixos telers asiàtics han acabat copiant i fabricant teles per al nostre propi mercat. Localitzem doncs al mercat valencià, teixits italians, teixits indis, russos, xinesos o pakistanesos realitzats amb seda o la seua barreja, amb dissenys originals o amb còpies dels més habituals a casa nostra.

Molt s'ha parlat d'aquestes còpies, i clar que aquestes fan mal a la sensible indústria sedera valenciana, que quasi arrasa la darrera riuada del dia 29 d'octubre de 2024. Però, no són els nostres vestits hereus d'una roba d'estil francès i anglès on l'exotisme oriental estava molt present? No tenim flors i complements d'origen xinès com els mocadors de Manila? No podem posar portes al mercat internacional i a la còpia i venda d'aquests tipus de teixits, però caldrà fer alguna cosa. Caldrà potenciar el respecte cap a la nostra indumentària més tradicional, respectant-la tant en la seua confecció com en l'elecció del colorit, disseny i model que presenta, la qual cosa no sol ser habitual. Al cap i a la fi, aquests espolins asiàtics són més barats i poden adquirir-se per un major nombre de persones, ja que els "autèntics" són objectes de luxe. Però, us faré una pregunta: no vivim en una societat plena de còpies i imitacions? I què fem al respecte?

Autor: F. Xavier Rausell Adrian

选高端云锦。面料富丽典雅，质地坚实，图案精

Conclusió

El valor patrimonial de les paraules relacionades amb la seda no resideix únicament en el seu significat tècnic, sinó en la capacitat per a transmetre coneixements, valors i tradicions culturals. Aquestes paraules actuen com una connexió viva amb el passat, jugant un rol essencial en la preservació del patrimoni cultural material i immaterial. La revitalització d'aquest lèxic, tant en l'àmbit acadèmic com en el popular, és fonamental per a assegurar que les tècniques, històries i valors associats amb la seda continuen sent part del patrimoni cultural global.

Fons:

1. Alba, E., Gaitán, M., León, A., & Sebastián, J. (2018). SILKNOW, tejiendo el pasado hacia el futuro. *Interaction*, 2(2), 1-11.
2. Alba, E., Gaitán, M., León, A., & Sebastián, J. (2024). Best Practices for Textile Collections About Documentation and Digital Data Curation. *Collections*, 15501906241289635.
3. Gaitán, M., Alba, E., León, A., Pérez, M., Sevilla, J., & Portalés, C. (2019). Towards the preservation and dissemination of historical silk weaving techniques in the digital era. *Heritage*, 2(3), 1892-1911.
4. Hansen, V. (2012). *The Silk Road: A New History*. Oxford University Press.
5. León, A., Gaitán, M., Sebastián, J., Pagán, E. A., & Insa, I. (2019). SILKNOW. Designing a thesaurus about historical silk for small and medium-sized textile museums. In *Science and Digital Technology for Cultural Heritage-Interdisciplinary Approach to Diagnosis, Vulnerability, Risk Assessment and Graphic Information Models* (pp. 187-190). CRC Press.
6. UNESCO. (2003). *Convención para la Salvaguardia del Patrimonio Cultural Inmaterial*. [<https://ich.unesco.org/>]

DEMANE FALLES ORIGINALS... M'ARRIBEN MONUMENTS

Usuari: Sacabutx

Demane falles i ens arriben monuments

Compra verificada

Quan ens van proposar fer un escrit sobre aquest tema, admetem que no sabiem com afrontar-lo, ja que cada taller té la seua manera de treballar i bastant complicat és hui dia viure de les falles com per a damunt vindre ací a criticar. El primer que volem deixar clar és que això no és una crítica, intentarem fer-ho tan bé com siga possible ja que el nostre és fer ninots i no escriure, però ho intentarem.

Les comissions de falla i els artistes tenim la gran sort, una vegada a l'any de tindre al carrer durant 4 dies una obra on podem criticar a les esquerres, les dretes, el centre, fer crítica local, nacional, internacional, ficar-nos amb el veí que tira ous a la despertà, ficar-nos (sempre des del respecte) amb qui vulguem o el que s'ho meresca. En això consistix la Falla, a cremar el que no volem, la qual cosa volem rebutjar de la nostra societat, així van nàixer i així haurien de ser.

Però què passa últimament?, Perquè cada vegada veiem més falles blanques amb crítiques molt blanques? Falles que semblen fetes de sèrie, falles comprades en Amazon?

Bo des de la perspectiva de l'artista faller tenim diversos fronts, el primer, l'econòmic. Antigament l'artista faller vivia amb dos o tres falles a l'any, es tenia molt més temps per a poder dedicar a la crítica. Actualment un taller com el nostre viu de fer 13 falles, 3 fogueres i treballs per

a fora de les falles, òbviament des d'esta perspectiva, el senzill per a nosaltres és fer com més prompte millor els ninots, sense crítica actual perquè isquen el més ràpid possible.

El segon punt és que cada vegada es demana pel públic falles més decorades possibles, més boniques, que fan complicat el compaginar una cosa amb l'altra, o no... bo això ho discutirem després. Este punt té un afegit, els artistes fallers cada vegada tenim equips més amplis, de professionals més preparats, com a dissenyadors, decoradors, pintors, etc. que fan que el nivell artístic haja evolucionat una barbaritat, i sense voler nosaltres mateixos ens deixem portar per la vena artística i deixem de costat el cuidar la Falla en la seua essència. Què podem fer? Per descomptat nosaltres no tenim les claus de res, des d'ací és una simple opinió de com poder compaginar-ho tot, o almenys això s'intenta.

Del punt econòmic poc podem dir, cada taller fa els seus números i els seus volums com crega convenient, la qüestió ací és fer de les falles un treball digne, però no hem vingut per a parlar d'això, és un tema més delicat que l'actual escenari bèl·lic que estem vivint a nivell mundial (s'entén la broma no?, encara que només tendríeu que veure alguna reunió de gremi), i el més trist és que entre companys no som capaços de posar-nos d'acord, som ximplés.

Del segon punt sí que podem opinar el que pensem, és possible fer una Falla bonica i alhora fer-la FALLA, amb la seua crítica i sàtira? La resposta és rotunda, Sí.

Els exemples més clars a nivell de tallers grans més recents els podem veure per exemple en el Taller d'Algarra o Vicent Martínez Aparici. Les seues falles han sigut icones, falles recordades pels seus impressionants centres i figures, amb uns baixos impressionants plens de crítica, i sense oblidar la part artística.

Que es pot fer per a canviar això?, per exemple saber envoltar-se d'un bon equip, sobretot en les juntes locals on l'artista no té coneixement del que està passant en aquelles poblacions on plantarà però no residirà.

Per a l'artista faller és vital fer rendible les figures que ja té en 3D, d'això es trau gran part de la rendibilitat, en el nostre cas a Torrent comptem amb l'ajuda d'Ernest J. Ruiz, Ferran Martínez i Javier Serer, amb ells tenim diverses reunions a l'any per a veure com canviant un color de samarreta, de pèl, posar-li unes ulleres a este o a un altre ninot, fer que entren dins d'un guió crític, i per a l'artista faller és igual de rendible que l'un altre, l'única cosa que ha de fer és complir amb eixos mínims detalls que canvien l'escena per complet, i fan d'eixa Falla que es planta a Torrent en una Falla amb tota la seua essència, 100% crítica local i sàtira, que el veí de Torrent es veja reflectit, que és el que hauria de ser.

El problema ja no sols passa en juntes locals, l'estem veient cada vegada més en falles de seccions altes a València, cada vegada són falles molt més blanques, amb molt poca "chicha", això sí, decorat fins a la

sola de la sabata, no estranya que la gent els diga monument i no falla, perquè per descomptat cada vegada es planten més monuments.

Com a taller de falles, ens hem vist en situacions com succeïx a Elda, la norma de l'exposició del ninot és que siga un ninot de crítica blanca, si no te la poden deixar fora... quan no pots ni criticar en l'exposició doncs per a què explicar més.

És una baralla de tots, no exclusivament dels tallers, les comissions també tenen la seua part de culpa, no sols estar pendent dels metres que té, els ninots que va portar o si hi ha una cosa xicoteta per a la fallera major... Estar damunt del projecte, ajudar a l'artista en el guió, viure la falla tot l'any, això és fer FALLA en majúscules.

En resum, la falla com va nàixer està en perill d'extinció, i és un treball de tots donar-li la volta, simplement és posar-li un poc de ganes i d'interés. Repetir que no volem criticar a cap company, al final tots ens hem vist embolicats en esta situació, bastant tenim amb tirar avant un taller, però si algú es veu molest nostra més sincera disculpa, no era la nostra intenció.

Autors: Vicent Torres i Jose Enrique Gimenez (*SacabutxArt)

DEMANE ASSOCIACIONISME... M'ARRIBEN FESTES BOJES

Usuari: Iván Serrador

Falles, cultura, l'Aliexpress i... Belén Esteban

Compra verificada

Fa 15 anys que soc vicepresident de cultura en la meua falla. Sí, han llegit bé, cultura. No em confonguen amb l'encarregat d'organitzar la paella més gran per aconseguir batre el rècord Guinness o el de calcular quantes caixes de ginebra necessitem per al pròxim sarao. No, jo era (i encara intente ser) el guardià dels valors, de la història, de l'essència del que significa ser faller. Però, què ha passat en tot aquest temps que hem canviat tant? Doncs que bàsicament, les Falles s'han convertit en el que demanes per AliExpress i el que t'arriba: una *rave* embolicada en un *packaging* bonic.

No sé si m'explique, és com quan vas a un garito d'aquestos moderns, vens mort de set, fa 30 graus, i et demanes un gintònic perquè necessites refrescar, i el cambrer et serveix una cosa amb sabor *Biofrutas*, que porta, pepino, cardamom, essència de vainilla, pomelo... en definitiva, de tot, menys ginebra i tònica. Postureo pur!

Quan vaig començar, la idea era clara. Volia fer que la Falla fora molt més que petards i revetlla. Volia convertir-la en una autèntica entitat cultural, un referent del valencianisme que tothom llegira els nostres llibrets i que els fallers s'emocionaren veient les falles que plantavem com si estigueren en el mateix Thyssen-Bornemisza! Amb poc més de

25 anys, estava ple de bones intencions, i la ingenuïtat intacta! Em veia a mi mateix com un gran mecenes de la cultura valenciana, xe, com si fos la Hortensia Herrero!, però la realitat..., la realitat va decidir que el meu càrrec a la falla servira poc més que per a ampliar el meu CV guanyant experiència laboral com a cambrer i peó de càrrega i descàrrega. L'associacionisme està més mort que les meues ganes de fer esport i seguir la dieta. Quan jo era jove (mira que vaig jurar que quan fora major, mai utilitzaria aquesta expressió) hi havia debats acalorats, propostes fresques, discussions eternes sobre el pressupost... Però hui dia... ai, hui dia! Costa més fer que els fallers participen que aconseguir guanyar un premi a les Lletres Falleres, és quasi impossible!. I açò passa, perquè ja ningú creu en l'associacionisme. El que la gent vol és festa. I no em malinterpreten, a mi m'encanta la festa, si he eixit més nits que el camió del fem i soc el rei del *si saben como me pongo pa que me invitan!*. Però entre una revetlla i una tertúlia sobre el llibret, sembla que tots corren cap als altaveus i les llums de colors i jo soc dels que pensen que ha d'haver-hi lloc per a tot.

Vicepresident de cultura! El meu lloc, que abans tenia tot el glamur del qual parla un bon amant de les nostres arrels i tradicions, ha quedat reduït a alguna cosa així com el càrrec de *staff* d'una macrodiscoteca, però sense sou ni estar donat d'alta a la Seguretat Social. Els projectes culturals que es duen a terme, són vistos com a "extres". Extres que, si algú assisteix ho fa, perquè hi ha un vinet d'honor, o s'ha perdut de camí al bar.

Això és perquè, en definitiva, hem perdut els valors. Abans, les Falles no eren sols festa i farra, sinó una expressió cultural que representava l'essència del poble valencià. Teníem orgull! No com ara, que hem quedat reduïts a una mena d'empresa d'organització d'esdeveniments, on els associats (que no fallers) tenen una sèrie de drets, i no tenen (ni volen) cap deure ni obligació.

Però vull pensar que no tot està perdut. Encara hi ha uns pocs romàntics que creiem que les Falles poden ser més que una excusa per a la ressaca del dilluns. Som com els músics del Titànic que, encara que sabem que el vaixell s'està enfonsant, continuem tocant amb un somriure, perquè, sentim que tal vegada en algun moment algú ens escolta. Així que ací seguisc, 15 anys després, vicepresident de cultura d'una falla que cada vegada sembla més un festival de l'estil ZEVRA, Pirata o BigSoud, amb tres dies non-stop, barra lliure, dj's, i vigilant de seguretat a la porta, però això sí, amb pressupost d'anar per casa. Però no perd l'esperança. Potser algun dia, mentre sona *Cuatro babys* de Maluma, i el *Paquito el chocolatero* de King Africa, algú s'adona que el que realment volíem construir no era només una festa, sinó alguna cosa que deixés una empremta en la història. I llavors, tal vegada, deixarem de ser el que demanes per AliExpress i el que t'aplega.

Però com tots i totes en algun moment hem sigut, el que t'arriba per *Aliexpress* (jo el primer), fins que açò aplegue, ens veiem en la barra, que amb el rotllo aquest que vos he contat, se m'ha fet l'hora de l'àngelus, i jo el llimonet no el perdone. Ah, i el més important, a la meua falla, la critique jo, que no vinga ningú de fora a tocar-me els collons, perquè com diria la gran Belén Esteban, *Yo por mi falla, MA-TO!*

Autor: Ivan Serrador Ferrer

SEMPRE VAIG, SEMPRE VINC

Sempre vaig, sempre vinc,
en tots els llocs estic.
Sempre vaig, sempre vinc,
el meu ofici és repartir.

Sempre vaig, sempre vinc,
en tots els llocs estic.
Sempre vaig, sempre vinc,
el meu ofici és repartir.

Et cride i baixes, tens un paquet,
però fes-ho ràpid que temps tinc poquet,
soles a L'Horta tinc tres
i en aquest carrer no n'hi ha aparcament...

Què puc fer? Què puc fer?
Ja sé! La furgoneta en doble fila deixaré!
Total, tot el que necessite és un minutet
i així de seguida vaig cap al següent!

No vull enfadar a Jeff Bezos, ni tampoc al client
però del nostre temps som presoners,
tic-tac, tic-tac, tic-tac,
deixa de mirar el *Tik Tok* i obri ja!

Sempre vaig, sempre vinc,
en tots els llocs estic.
Sempre vaig, sempre vinc,
el meu ofici és repartir.

Sempre vaig, sempre vinc,
en tots els llocs estic.
Sempre vaig, sempre vinc,
el meu ofici és repartir.

Quina mala sort tindria
de no poder complir la meua missió
si al destí li donara per ser improvisat
i una de les palmeres a temps no hagueren revisat, no?

No crec jo que una fantasia així es puga complir,
si al cap i a la fi, soc tan ràpid com un colibrí,
però bo, crec que es fa quasi migdia
al ritme d'aquesta melodia:

Sempre vaig, sempre vinc,
en tots els llocs estic.
Sempre vaig, sempre vinc,
el meu ofici és repartir.

Sempre vaig, sempre vinc,
a casa hui no aniré.
Sempre vaig, sempre vinc,
ho sent, però no aplegarà el teu paquet.

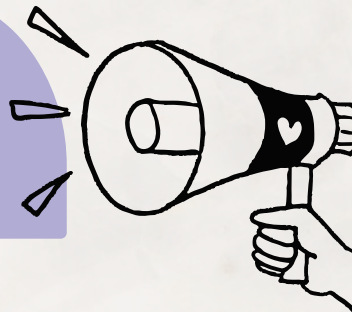
Elvira Puerta Sánchez

**BUSCAVA HISTÒRIA I CULTURA FALLERA UNIDES ALS
VALORS DE LA SOCIETAT ACTUAL I AIXÒ ÉS
JUSTAMENT EL QUE HE TROBAT EN AQUEST LLIBRET
INFANTIL.
NO VOS EL PERDAU!**

FALLA SANT VALERIÀ **2025**

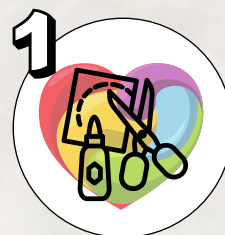
ELS VALORS

SANT VALERIAN

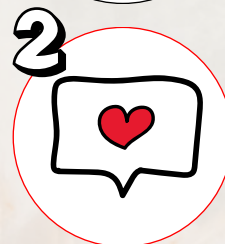

**BENVOLGUTS I BENVOLGUDES AL VOSTRE LLIBRET
INFANTIL DE 2025! ENGUANY...**

VALOREM ELS VALORS

**AMB DIVERTIDES MANUALITATS
PER A CONÈIXER I TREBALLAR ELS
VALORS**

AMB UN ESPAI D'OPINIÓ

**I A MÉS A MÉS, DESCOBRIM EL
VALOR PREMIAT D'AQUEST ANY!**

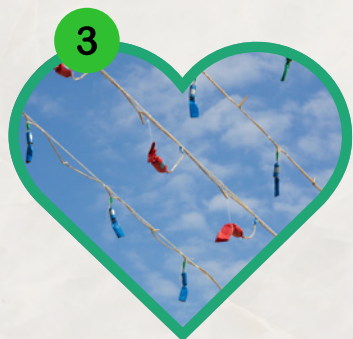
1

AMISTAT

2

TRADICIÓ

3

REIVINDICACIÓ

4

SOSTENIBILITAT

5

INCLUSIÓ

6

COMPARTIR

VALORS
MANUALITATS
CATÀLEG 2025

FALLA SANT
VALERIA

1.0
QUI TÉ UN AMIC
FALLER, TÉ UN
TRESORET

HAS PENSAT COM SERIEN LES FALLES
SENSE EIXE AMIC O AMIGA FALLER/A?

L'AMISTAT FALLERA ÉS UN VALOR
MOLT PREUAT. PER A CULTIVAR-LA, ET
PROPOSEM DOS MANUALITATS PER A
FER AMB ELS TEUS AMICS FALLERS

POLSERES D'AMISTAT FALLERA

L'AMISTAT ÉS UN VALOR QUE ES
REFLECTIX DE MOLTES MANERES, I
QUE MILLOR MANERA QUE
COMPARTINT POLSERES AMB
MISSATGES POSITIUS!

EL 30 DE JULIOL ES CELEBRA EL DIA
INTERNACIONAL DE L'AMISTAT, PERÒ
NOSALTRES VOLEM CELEBRAR-HO
TOTS ELS DIES AMB AQUESTES
POLSERES!

SABIES
QUE...

DIVERTIT

FALLEN 25'

FALLEN 25'

VALENTA

MATERIALS

CARTÓ DUR
CINTA DE RAS DE COLORS
TISORES
RETOLADORS I TÉMPERES
COMPÀS

COM FER-LA

- 1 UTILITZA EL COMPÀS PER A FER UN CERCLE EN EL
CARTÓ
- 2 RETALLA EL CERCLE I FES DOS FORATS ALS
COSTATS D'AQUEST. PINTA'L
- 3 PASSA LA CINTA DE RAS PELS FORATS. DECÓRA-
LA
- 4 POSA UN MISSATGE AMB UN ASPECTE POSITIU
QUE VOLS TRANSMETRE AL TEU AMIC O AMIGA
FALLER/A

COLLAGE FALLES 25'

**STICKERS FALLERS PER A
CREAR RECORDS INOBLIDABLES
AMB ELS TEUS AMICS**

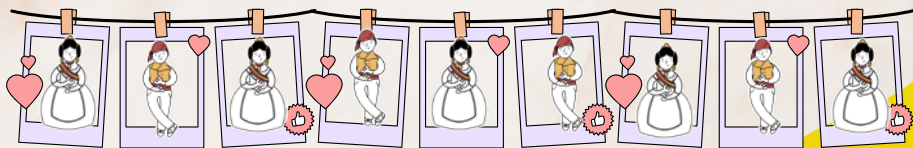
MATERIALS

COM FER-LA

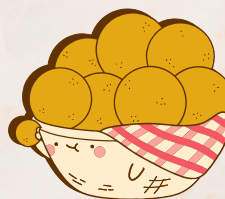
**TISORES
FOTOGRAFIES
PEGAMENT
CARTOLINA**

**IMPRIMIX LES TEUES FOTOS
D'AQUEST ANY FALLER I
ELABORA UN COLLAGE
UTILITZANT ELS STICKERS**

2025
fallas

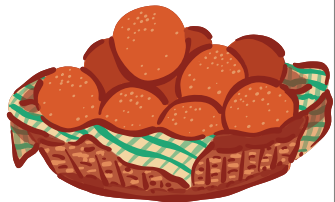

MANTINDRE LA TRADICIÓ ÉS CUIDAR EL COR D'UN POBLE

**LA TRADICIÓ ÉS UNA PART VITAL DEL POBLE.
SOM QUIN SOM GRÀCIES A LA CULTURA
ELABORADA I TRANSMESA GENERACIÓ A
GENERACIÓ**

**TRANSMETRE LA CULTURA FALLERA ÉS
UN VALOR DEL QUÈ ESTEM MOLT
ORGULLOSOS. I PER A POSAR-LO EN
PRÀCTICA, ET PROPOSEM AQUESTES
MANUALITATS**

BUNYOLS DE CARABASSA PER A BERENAR

ELS BUNYOLS EN FALLES SÓN UN **MUST**, I CUINAR-LOS I MENJAR-LOS ÉS UNA MANERA DOLÇA DE TRANSMETRE AQUESTA TRADICIÓ. PERÒ, ABANS...

SAPS D'ON NAIX LA TRADICIÓ DE
MENJAR BUNYOLS EN FALLES?

ANTIGAMENT LES DONES DELS FUSTERS, DURANT LA NIT DE LA CREMÀ, TREIEN GRANS BIDONS DE FERRO AL CARRER I PREPARAVEN BUNYOLS, QUE S'ACOMPANYAVEN AMB ANÍS O AIGUARDENT

ACTUALMENT, HEM CANVIAT ELS GRANS BIDONS DE FERRO PELS LLOCS TÍPICS DE BUNYOLS AL CARRER, DELS QUE PODEM GAUDIR DURANT TOTA LA SETMANA FALLERA, I ELS ACOMPANYEM AMB XOCOLATE

MATERIALS

250 G DE CARABASSA ROSTIDA O CUITA EN PURÉ

200 G DE FARINA DE BLAT

2 OUS GRANDÀRIA L

50 G DE SUCRE

10 G DE LLEVAT QUÍMIC O POLS D'ENFORNAR

RATLLADURA DE MITJA TARONJA

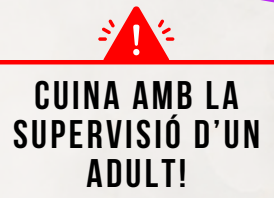
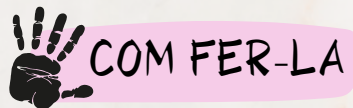
MITJA CULLERADETA DE CANYELLA EN POLS

OLI PER A FREGIR

SAL

SUCRE

1 FER LA MASSA

EN UN BOL, POSA ELS OUS, UN POLSIM DE SAL, EL SUCRE, LA RATLLADURA DE TARONJA I EL PURÉ DE CARABASSA

BAT AMB LES VARETES I AFIG LA FARINA AMB EL LLEVAT QUÍMIC I LA CANYELLA A TRAVÉS D'UN COLADOR. CONTINUA BATENT FINS A ACONSEGUIR UNA MASSA SENSE GRUMOLLS

2 CUINAR I GAUDIR

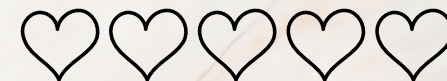
POSA ELS BUNYOLS EN UNA PAELLA AMB L'OLI MOLT CALENT

DONAREM FORMA ALS BUNYOLS POSANT PORCIÓNS DE MASSA AMB AJUDA DE DOS CULLERES XICOTETES. QUAN ESTIGUEN DAURATS, TRAU-LOS A UN PLAT AMB PAPER ABSORBENT PER A RETIRAR L'EXCÉS D'OLI

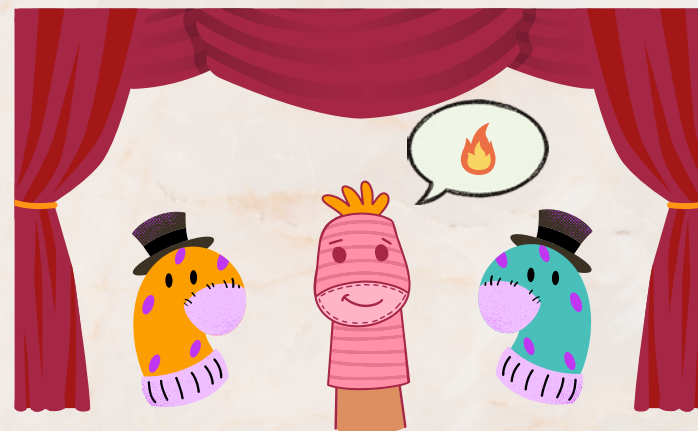
ARREBOSSA'LS EN SUCRE I... A GAUDIR!

L'ORIGEN DEL FOC FALLER

EL FOC FALLER ÉS MUNDIALMENT CONEGUT, PERÒ EL SEU ORIGEN NO TANT. CREAR TITELLES PER A TRANSMETRE'L ÉS UNA MANERA DE CUIDAR I VALORAR LA NOSTRA CULTURA FALLERA

CONEIXES L'ORIGEN DE LES FALLES?

ES CREU QUE L'ORIGEN DEL FOC FALLER PROCEDEX D'UNA VELLA TRADICIÓ QUE TENIEN ELS FUSTERS EN LA QUAL CREMAVEN, ENFRONT DELS SEUS TALLERS, LES PECES DE FUSTA ANOMENADES **PAROTS** (UTILITZADES PER A POSAR ELS CANDILS I AIXÍ IL·LUMINAR ELS SEUS TALLERS DURANT L'HIVERN). AMB AQUEST FOC, ES CELEBRAVA L'ARRIBADA DE LA PRIMAVERA EN LA VESPERA DEL NOSTRE PATRÓ SANT JOSEP, EL 19 DE MARÇ

AMB EL TEMPS, ES VAN AFEGIR MÉS COSES A LA FOGUERA I ES VA COMENÇAR A VESTIR AMB ROBA AL PAROT, COMENÇANT AIXÍ AMB LA **SÀTIRA FALLERA**. A POC A POC, A AQUESTA PRIMITIVA FIGURA S'AFEGIREN MÉS ELEMENTS QUE FORMAREN UNA XICOTETA ESCENA, PROTAGONITZADA PELS PRIMERS **NINOTS**

→ parot

Dibuixos de l'historiador faller Enric Soler i Godes
(Dibuix en "Història de les Falles")

MATERIALS

CALCETINS VELL
GOMA EVA
TISORES
FIL DE LLANA DE DIFERENTS COLORS
PEGAMENT-COLA
BOTONS

COM FER-LA

PERSONALITZA ELS CALCETINS

- 1 FIL DE LLANA PER A CREAR UNA PERRUCA
- 2 BOTONS PER ALS ULLS
- 3 GOMA EVA PER A LA VESTIMENTA I PER ALS DETALLS

TRANSMET LA NOSTRA HISTÒRIA!

3.

NO HI HA BARRERA, PANY NI
FORRELLAT QUE PUGUES
IMPOSAR A LA LLIBERTAT
DE LA MEUA MENT

Virginia Woolf

LA MENT ÉS LLIURE DE CREAR,
D'IMAGINAR I DE SOMIAR AMB UN
MÓN MÉS JUST

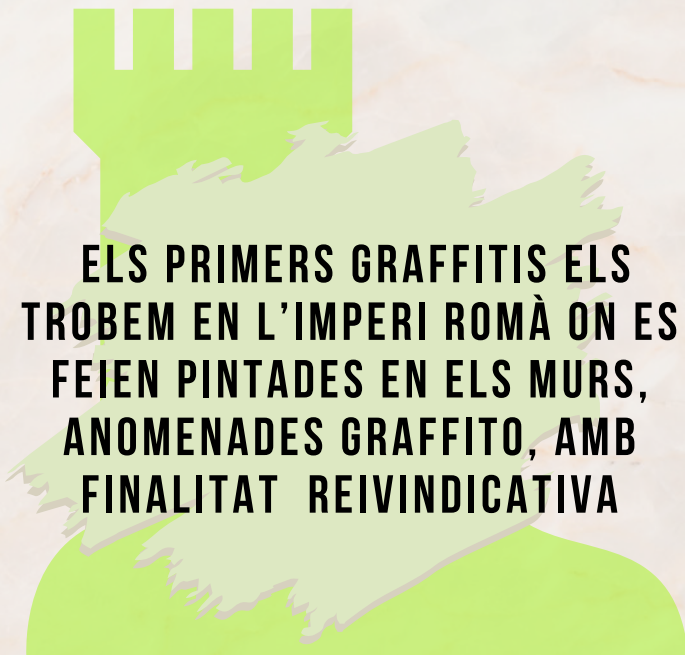
I LA REIVINDICACIÓ ENS AJUDA A
ACONSEGUIR-LO. REIVINDICAR ÉS UN DELS
VALORS FALLERS MÉS PREUATS I QUE
PODEM DUR A TERME AMB AQUESTES
MANUALITATS

GRAFFITIS
FALLERS

PINTAR LA VEU ÉS POSAR
SOBRE EL PAPER ALLÒ QUE
VOLEM EXCLAMAR AL MÓN, I
QUE MILLOR MANERA QUE
UTILITZANT L'ART DEL GRAFFITI

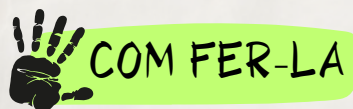

ELS PRIMERS GRAFFITIS ELS
TROBEM EN L'IMPERI ROMÀ ON ES
FEIEN PINTADES EN ELS MURS,
ANOMENADES GRAFFITO, AMB
FINALITAT REIVINDICATIVA

MATERIALS

CARTÓ DUR
PINTURA EN SPRITE
LEMA REIVINDICATIU

COM FER-LA

1

PENSA QUÈ VOLS
REIVINDICAR I
RESUMIX-LO EN UN
LEMA

2

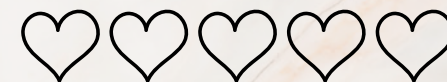
UTILITZA UN CARTÓ GRAN,
SIMULANT UN MUR, I
PLASMA EL TEU LEMA AMB
PINTURA D'SPRITE. PENGEU
ELS VOSTRES LEMES AL
CASAL

REIVINDIQUE FALLERS MÉS CONSCIENCIATS AMB LA
CULTURA FALLERA, AMB EL LEMA:

"FALLA AMB CULTURA, FALLA D'ALTURA"

GLOBOTÀ AL CASAL

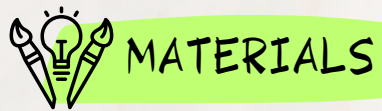
UNA MANERA DE REIVINDICAR ÉS
FER SOROLL, I QUE MILLOR
FORMA QUE FER-HO SIMULANT
UNA MASCLETÀ AMB GLOBUS
MISSATGERS!

SABIES QUE LA MASCLETÀ COM LA CONEIXEM
ACTUALMENT, NO SEMPRE HA SIGUT AIXÍ? ABANS ES
FEIA LA **TRACA CORREGUDA**, QUE CONSISTIA A CÓRRER
CARRER A BAIX MENTRE LA TRACA EXPLOTAVA

LA **PRIMERA MASCLETÀ**, QUE
APAREIX OFICIALMENT EN UN
PROGRAMA D'ACTES, DATA DE L'11
DE MARÇ DEL 1945

MATERIALS

GLOBUS DE DIFERENTS COLORS

CORDA

PUNXÓ PER A EXPLOTAR ELS GLOBUS

**PAPER I BOLÍGRAF PER A ESCRIURE UNA POSSIBLE SOLUCIÓ
AL PROBLEMA QUE REIVINDIQUEM**

COM FER-LA

1

**PENSEU QUÈ VOLEU
REIVINDICAR I UNA POSSIBLE
SOLUCIÓ AL PROBLEMA**

**FIQUEU EL PAPER DINS DEL
GLOBUS**

2

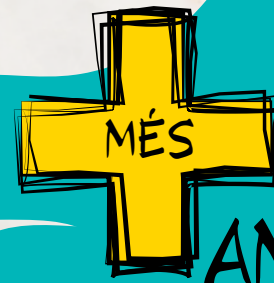
**UNFLEU ELS GLOBUS, PENGEU-LOS
EN UNA CORDA I EXPLOTEU-LOS**

**LLEGIM LES POSSIBLES SOLUCIONS
I PENSEM EN COM APLICAR-LES**

**REIVINDIQUE UNES
FALLES SOSTENIBLES**

**SOLUCIÓ: RECICLAR EL
DECORAT FALLER DEL
NOSTRE CASAL**

4.

**FALLES
AMB MENYS**

**JA CONEIXEM ELS OBJECTIUS DE
DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLES:
NECESSITEM IMPLEMENTAR MESURES PER
A PAL·LIAR EL CANVI CLIMÀTIC**

**EL VALOR DE LA SOSTENIBILITAT JA ESTÀ
DINS DE LA CULTURA FALLERA, I AMB
AQUESTES DOS MANUALITATS QUE VOS
PROPOSEM PODREM ACONSEGUIR-LO**

DECORACIÓ SOSTENIBLE

**CREAR NINOTS AMB MATERIALS
RECICLATS ÉS MÉS SOSTENIBLE I
MÉS DIVERTIT... DECOREM EL
CASAL AMB IMAGINACIÓ!**

**SABIES QUE UN DELS LEMES MÉS CARACTERÍSTICS
SOBRE LA SOSTENIBILITAT ÉS
MÉS AMB MENYS**

**SI UTILITZEM MATERIALS QUE JA TENIM
PER A CREAR NOVES COSES, AJUDAREM
AL PLANETA I COMPLIREM AMB
L'OBJECTIU 12 DELS ODS: PRODUCCIÓ I
CONSUM RESPONSABLES**

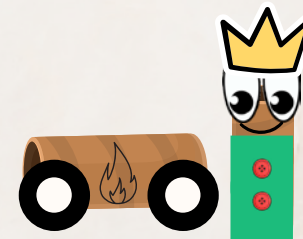
MATERIALS

**ROTLLOS DE PAPER HIGIÈNIC O PAPER DE CUINA
CARTOLINES DE COLORS
FIL DE LLANA DE COLORS
RETOLADORS I TÉMPERES
TISORES I PEGAMENT
BOTONS
TROSSOS DE TELA VELLA**

COM FER-LA

- 1** **PENSA EN UN PERSONATGE QUE VULGUES
TRANSFORMAR EN NINOT**
- 2** **TRANSFORMA EL TEU ROTLLO DE PAPER EN EL
PERSONATGE: BOTONS PER ALS ULLS, FIL DE
LLANA PER ALS CABELLS... POSA-LI IMAGINACIÓ!**

CANTIMPLORES FALLERES

EN FALLES GASTEM MOLT
PLÀSTIC. PER AIXÒ FAREM
CANTIMPLORES FALLERES,
PERSONALS I ÚNIQUES, PER A
ESTALVIAR PLÀSTIC I ANAR A LA
MODA FALLERA!

MATERIALS

CANTIMPLORA VELLA QUE JA NO UTILITZES
RETOLADORS PERMANENTS
TISORES I TÉMPERES
RETALLS DE TELA
CARTOLINES
PEGAMENT-COLA

COM FER-LA

BUSCA UNA CANTIMPLORA VELLA QUE JA NO
UTILITZES I DISSENYA-LA COM VULGUES!

SI T'HAN SOBRAT STICKERS DE LA MANUALITAT
"COLLAGE FALLES 25", POTS UTILITZAR-LOS
COM A PLANTILLA PER A DIBUIXAR EN LA TEUA
CANTIMPLORA O APEGAR-LOS DIRECTAMENT

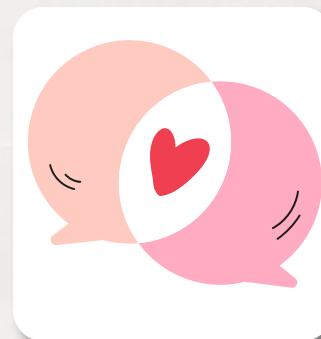

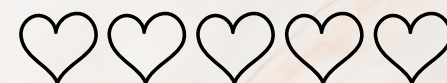
UNES FALLES PER A TOTS

T'IMAGINES UN MÓN ON TOTES LES PERSONES FOREN EXACTAMENT IGUALS? QUE AVORRIMENT! I ÉS QUE EN LA DIVERSITAT TROBEM LA RIQUESA!

EL VALOR DE LA INCLUSIÓ ENS FA APRENDRE DELS ALTRES I ENRIQUIR-NOS COM A PERSONES, I AMB AQUESTES DOS ACTIVITATS HO PONDREM A PROVA!

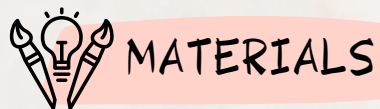
VEU EN OFF FALLERA

T'IMAGINES NO PODER GAUDIR DE LA BELLESA VISUAL D'UNA FALLA? AJUEM A QUE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT VISUAL PUGUEN IMAGINAR-LES EN LA SEUA MENT!

SABIES QUE LA FALLA DE L'AJUNTAMENT DE L'ANY 2024 COMPTAVA AMB UNA GUIA EN FORMAT ÀUDIO ON S'EXPLICAVA DE MANERA DETALLADA EL MONUMENT?

MATERIALS

MOCADOR PER A TAPAR ELS ULLS

IMATGES DE FALLES PER A DESCRIBRE-LES

COM FER-LA

- 1** FEU PARELLES. DEIXAREM LES IMATGES DE LES FALLES EN UNA TAULA
- 2** UNA PERSONA DE LA PARELLA ES POSARÀ EL MOCADOR ALS ULLS I L'ALTRA HAURÀ DE DESCRIBRE UNA FALLA QUE TRIARÀ A L'ATZAR. DESPRÉS S'INTERCANVIARAN ELS PAPERS
- 3** AL FINALITZAR LA DESCRIPCIÓ DE LA FALLA, LA PERSONA DE L'EQUIP AMB EL MOCADOR ALS ULLS HAURÀ D'ANAR A LA TAULA ON ESTAN LES IMATGES I SENYALAR LA FALLA QUE S'HA DESCRIT. GUANYARÀ LA PARELLA QUE MÉS FALLES ENDEVINE

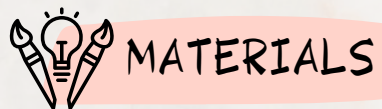
MÍMICA FALLERA

COM EXPLIQUEM EL SIGNIFICAT D'UNA FALLA A UNA PERSONA AMB DISCAPACITAT AUDITIVA? TAL VEGADA AMB... MÍMICA?

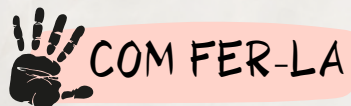
SABIES QUE EN LES FALLES DEL 2024 COMPTAVEN AMB 21 FALLES ACCESSIBLES PER A PERSONES AMB DISCAPACITAT AUDITIVA? AQUESTES DISPOSAVEN D'UN CODI QR QUE, A L'ESCANEAR-HO, ACCEDIEN A UN VÍDEO EN LLENGUA DE SIGNES AMB TOTA LA INFORMACIÓ DEL MONUMENT

MATERIALS

IMATGES DE FALLES PER A DESCRIBRE-LES CASCOS AMB MÚSICA

COM FER-LA

1

FEU PARELLES. DEIXAREM LES IMATGES DE LES FALLES EN UNA TAULA

2

UNA PERSONA DE LA PARELLA ES POSARÀ ELS CASCOS AMB MÚSICA I L'ALTRA HAURÀ D'EXPLICAR AMB MÍMICA UNA FALLA QUE TRIARÀ A L'ATZAR. DESPRÉS S'INTERCANVIARAN ELS PAPERS

3

AL FINALITZAR LA MÍMICA DE LA FALLA, LA PERSONA DE L'EQUIP AMB ELS CASCOS HAURÀ D'EXPLICAR-LA. GUANYARÀ LA PARELLA QUE MÉS FALLES EXPLIQUE DE MANERA PAREGUDA

ACÍ VOS DEIXEM ALGUNES DE LES FALLES PREMIADES A TORRENT, L'ANY 2024, PER A PORDER JUGAR

ARTISTA: SACABUTXART

LEMA: IN LOVE

FALLA ANTONI PARDO

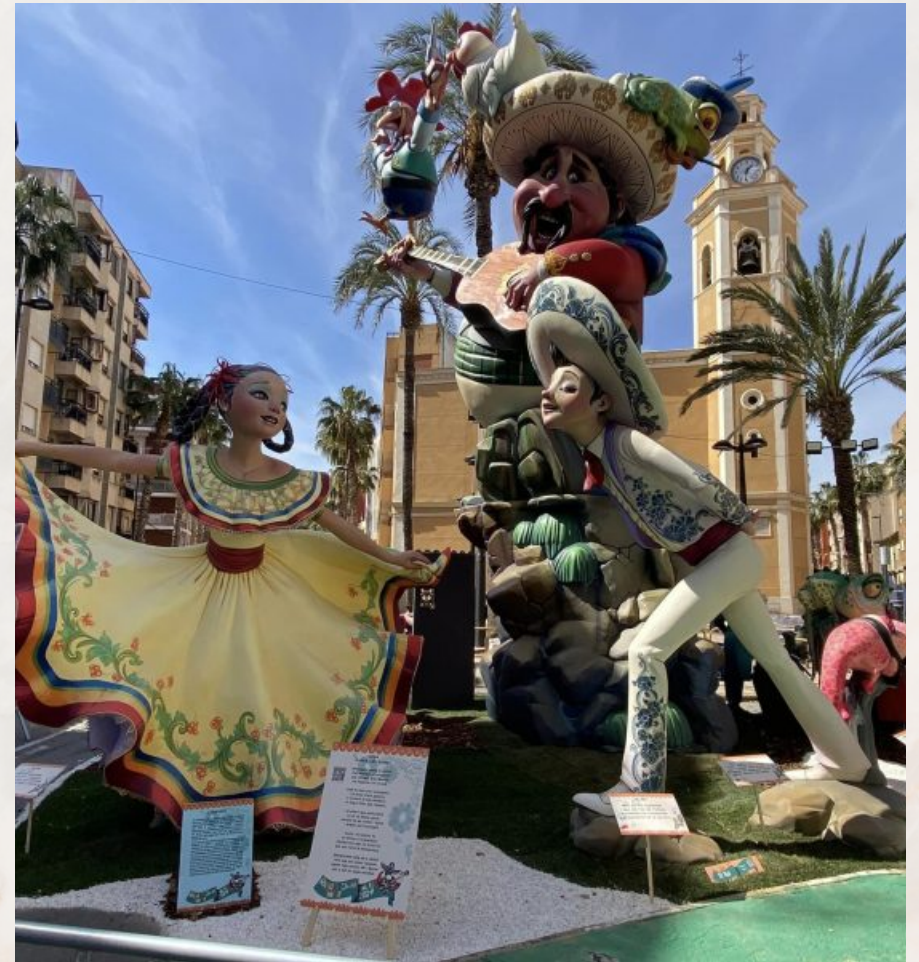

ARTISTA: GOTES DE FOC

LEMA: ELEMENTAL, VOLGUDA TERRA

FALLA LA PLAÇA

ARTISTA: DAVID SÁNCHEZ LLONGO

LEMA: CANTA I NO PLORES

FALLA RAMÓN I CAJAL

ARTISTA: MANU PONS

LEMA: XINESOS

FALLA CAMÍ REIAL

ACÍ TROBAREU MÉS FALLES
PER A PODER JUGAR!

**COMPARTIR LA CULTURA
FALLERA ÉS VIURE-LA**

**“COMPARTIR ÉS VIURE”. LA CULTURA
FALLERA ENS PERMET COMPARTIR I VIURE
A TRAVÉS DE L'ART**

**COMPARTIR ÉS UN VALOR FONAMENTAL QUE
ENS PERMET AJUDAR ALS ALTRES I CRÉIXER
COM A PERSONES. ET PROPOSEM DOS
MANUALITATS PER A COMPARTIR LA NOSTRA
CULTURA**

ORIGAMI FALLER

JA SABEM QUE L'ORIGEN DEL FOC FALLER TÉ RELACIÓ AMB LA CELEBRACIÓ DE L'INICI DE LA PRIMAVERA... I QUE MILLOR MANERA QUE CELEBRAR-HO QUE COMPARTINT FLORS D'ORIGAMI?

L'ORIGAMI ÉS L'ART DE PLEGAR PAPER AMB LA FINALITAT DE FORMAR OBJECTES

EL SEU ORIGEN ESTÀ VINCULAT AMB LA INVENCIO DEL PAPER, L'ANY 105 A XINA, PEL CORTESA XINÉS ANOMENAT CAI LUN. MÉS TARD, AQUEST ART VA ARRIBAR A JAPÓ, ON S'HA INSTAURAT COM A TRADICIÓ

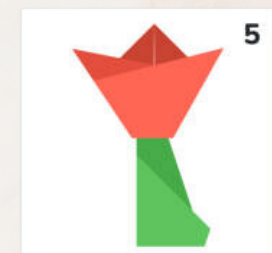
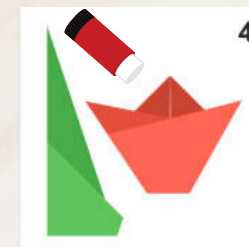
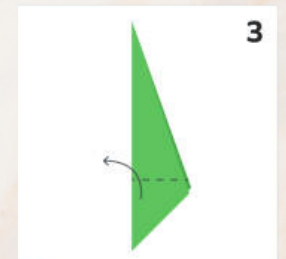
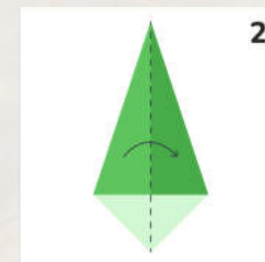
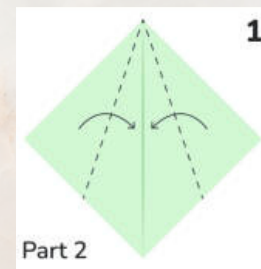
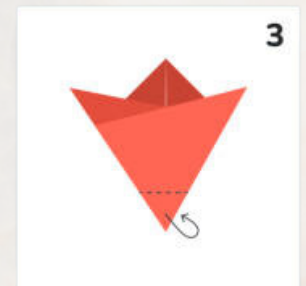
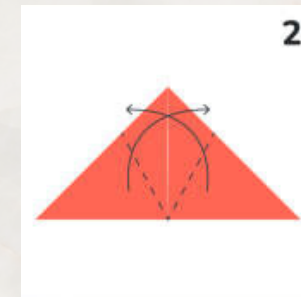
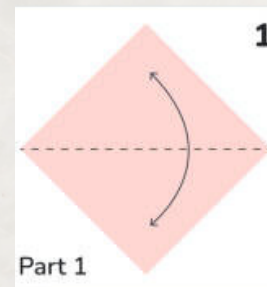

MATERIALS

CARTOLINES DE DIFERENTS COLORS
TISORES I PEGAMENT

COM FER-LA

CLAUERS FALLERS

DOS ICONES CARACTERÍSTIQUES DE LES FALLES SÓN EL FOC I LA PINTA. COMPARTIM LA CULTURA FALLERA FENT CLAUERS AMB AQUESTES ICONES!

MATERIALS

CARTÓ DUR
CINTA DE RAS DE COLORS
TISORES O PUNXÓ
PINZELLS
TÈMPERES
PLANTILLES D'UNA PINTA I D'UN FOC

COM FER-LA

- 1 IMPRIMIX DOS IMATGES D'UNA FLAMA I D'UNA PINTA XICOTETES
- 2 UTILITZA LES IMPRESSIONS PER A FER LES FORMES EN EL CARTÓ. RECORDA DEIXAR UN FORAT EN LA PART DE DALT PER A PASSAR LA CINTA
- 3 ENFORTIX EL TEU CLAUER PEGANT DOS CARTONS JUNTS. PINTA'LS
- 4 POSA LA CINTA EN EL FORAT I JA ESTARÀ LLEST PER A REGALAR

ESPAI

D'OPINIÓ

RESSENYES DE MANUALITATS

COM HAURÀS OBSERVAT, CADA
MANUALITAT COMPTA AMB 5 CORETS QUE
POTS PINTAR EN FUNCIÓ DE QUANT T'HA
AGRADAT LA MANUALITAT

A MÉS,
A MÉS

ENS PROPOSES ALTRES
MANUALITATS PER A
TREBALLAR AQUESTS
VALORS?

ESTAREM ENCANTATS DE
REBRE LES TEUES
PROPOSTES!
@FALLASANTVALERIA

PUJA FOTOS DE LES TEUES
MANUALITATS AMB
L'ETIQUETA
#FALLASANTVALERIA

VALOR DE L'ANY

La Solidaritat

VALOR QUE IMPLICA COOPERAR AMB ALTRES I DONAR AJUDA I
SUPORT A AQUELLES PERSONES MÉS VULNERABLES

LA SOLIDARITAT D'UN PAÍS

COM ES VA VIURE?

FENT DONACIONS DE BÉNS DE PRIMERA NECESSITAT

COMPARTINT INFORMACIÓ A LES XARXES SOCIALS

AJUDANT ALS POBLES MÉS AFECTATS

FLORIR COM A SINÒNIM DE CONTINUAR

REPOBLEM LA NOSTRA TERRETA! QUE EL MARRÓ DEL FANG NO DETERMINE EL NOSTRE PAISATGE

QUÈ LA NOSTRA TERRETA CONTINUE SENT VERDA!

UNA LLAVOR, UNA ESPERANÇA

Aitor Ferrer Pages

President infantil 2025

Hola, soc Aitor, el vostre President Infantil.

Com ja sabeu, aquest any he tingut la sort de repetir com a representant de la nostra falla, sobretot gràcies a la meua àvia, ja que, de no haver sigut per ella, no hauria pogut complir el meu somni.

Estic molt content de compartir aquest exercici amb Juan Carlos, i estic convençut que aquest any serà encara millor que el passat 2024. Sempre m'estàs renyint quan faig mal les coses, però et prometo que enguany em portaré molt bé i serà inoblidable.

De la nostra Fallera Major Carmina, soles puc dir que moltes gràcies per presentar-te. Tots aquests anys has estat donant-ho tot per la falla, i sobretot per nosaltres, els xiquets i xiquetes. Quan algú es donava un colp, allà estaves tu per ajudar-lo i per a ficar un somriure de felicitat.

Per últim, gràcies a tots els fallers i falleres per deixar-me tornar a viure la meua il·lusió de representar a la Falla Sant Valerià.

Amunt, Sant Valerià!

Aitor Ferrer i Pages

Futurs compradors

La comissió infantil

President Infantil

Aitor Ferrer Pages

Kike Adrover Pallares
Pablo Adrover Pallares
Ezequiel Atienza Garcia
Erik Atienzar Lopez
Adrian Benitez Montalt
Marc Bernal Belloso
Noah De Dios Alfaro
Dylan De Los Rios Moreno
Aitor Ferrer Pages
Aaron Forment Mora
Yonathan Formet Mora
Marcos Garcia Arcila
Leo Garcia Sanchez
Joan Gomez Hernandez
Aleix Gomez Hernandez
Carlos Hernandez Casino
Mateo Llaosa Molinero
Daniel Lopez Cabañero
Marcos Lopez Cabañero
Martin Lopez Zaplana
Asier Martinez Belmonte
David Martinez Carrasco
Elian Miquel Carratalá
Francisco Muñoz Moreno
Sergio Navarro Moreno
Daniel Nieto Mataix

Leo Ordax Campos
Julen Orti Espinosa
Iker Osma Gil
Jose Vicente Paulino Gonzalez
Ian Peinado Beltran
Ruben Prieto Toribio
Pau Rodenas Picazo
Leo Rodenas Picazo
Marc Rodenas Rivelles
Hector Soler Soriano
Leo Tarancón Vilanova
Miguel Ángel Torremocha Latorre
Mateo Visier Guimera
Guillermo Visier Guimera
Jimena Albert Gijon
Olivia Anchel Andreu
Ainhoa Arenas Esteso
Daniela Ballester Mora
Lucía Belmonte Pérez
Blanca Bernal Carrasco
Nazaret Blanco Peña
Valentina Carratala Benitez
Martina Conversa Ballesteros
Noa Cuenca Saez
Enma De Mora Orti

Edurne Fanega Lopez
Emma Gallent Colomer
Sara Gomez Machiran
María González Jareño
Andrea Hernandez Arance
Elena Johnson Diaz
Valentina Lara Miquel
Gabriela Lara Miquel
Amelia Lara Zurita
Lucia Lopez San Juan
Valeria Lopez Zaplana
Lara Martin Almiñana
Adriana Martinez Carrasco
Noa Mico Naranjo
Iraia Miquel Carratalá
Sarabi Montiano Ortiz
Irene Muñoz Moreno
Martina Nieto Mataix
Carla Orti Espinosa
Angela Orti Fernandez
Laia Osma Gil
Carmen Paulino Gonzalez
Celia Perez Bruno
Natalia Perez Bruno
Coral Pérez Castellanos

Nayara Ramos Gonzalez
Delia Reyes Garcia
Mia Rodenas Rivelles
Diana Segura Moltó
Ainhoa Tarín Mora
Valeria Torremocha Latorre
Aitana Torres Peinado
Marta Tortajada Velert
Aroa Vicente Ripoll
Alma Vilanova Mora
Martina Carrion Cintero

DE COR

Falla infantil 2025

Artista:

Fet d'Encàrrec

DE COR!

Els xiquets de Sant Valerià tenim una missió:
Hem de fer les coses De cor!

Perquè del cor ix tot el que és bo
i també es veu més bonic el món.

És del cor d'on ixen els millors regals
i els millors somriures de felicitat.

És al cor on creixen les flors més boniques
que els nostres jardins adornen.

A casa, al col·legi, al carrer,
al parlar, al menjar, al córrer...

De cor! Sempre De cor!
Gens millor que fer tot De cor!

De cor donem la nostra amistat,
De cor ajudem al del costat.

De cor valorem la tradició,
De cor gaudim a cada racó.

De cor reivindiquem nostra festa,
De cor va el nostre poema.

De cor cuidem el planeta,
De cor reguem aquesta planta.

De cor acceptem als altres,
De cor cantem les nostres cançonetes.

De cor compartim,
De cor som solidaris.

De cor! Sempre De cor!
Gens millor que fer tot De cor!

PROGRAMA DE FESTES

22 DE FEBRER

- 8:00h. Macrodespertà, organitzada per JLFT.
- 18:00h. Crida, Eixida des del casal fins a la Torre per a escoltar la tradicional Crida de la nostra Fallera Major de Torrent.

23 DE FEBRER

- Cavalcada del Ninot Infantil des de la Font de les Granotes (horari per determinar).

PRIMERA SETMANA DE MARÇ

- Exposició del Ninot.

1 DE MARÇ

- Cavalcada del Ninot Major des de la Font de les Granotes (horari per determinar).

7 DE MARÇ

- Muntatge de l'envelat.

8 DE MARÇ

- 21:00h. Sopar "Flower Power" (temàtica hippie) oferit per la Fallera Major, Carmina Anchel i Escrihuela.

9 DE MARÇ

- 17:30h. Berenar infantil oferit pel President Infantil, Aitor Ferrer i Pages.

10,11,12 i 13 MARÇ

- Quint i tapa per la vesprada al parador (horari per determinar).

12 DE MARÇ

- Repleguem els monuments per la vesprada(hora per determinar).

13 DE MARÇ

- A partir de les 16:00h. Vindrà l'artista major a plantar el monument.

15 DE MARÇ

- 8:00h. Començament de la decoració del monument major.
- 16:00h. Plantà de la falleta infantil.
- 20:00h. Berenar-sopar de la plantà infantil.
- 22:00h. Soparem al parador per a continuar amb la plantà major.

16 DE MARÇ

- 8:00h. Despertà per la barriada i a continuació desdejuni.
- 13:30h. Dinar (organitzat per la falla amb prèvia inscripció).
- 16:30h. Tots al Parador per anar al Trasllat de la Mare de Déu dels Desemparats, eixida a les 17:50h.
- 22:00h. Sopar i Festa discomòbil.

17 DE MARÇ

- 8:00h. Despertà per la barriada i a continuació desdejuni.
- 10:00h. Esmorzar oferit pel President a la comissió adulta (prèvia inscripció).
- 13:30h. Dinar (organitzat per la falla amb prèvia inscripció).
- 16:30h. Tots al casal per anar a l'Ofrena de flors a la Mare de Déu, eixida des de la font de les Granotes a les 17:50h.
- 22:00h. Sopar i festa Discomòbil.

18 DE MARÇ

- 8:00h. Despertà per la barriada i a continuació desdejuni.
- 12:30h. Concurs de paelles.
- 17:30h. Passacarrers Germanor.
- 22:00h. Sopar i festa Discomòbil.

19 DE MARÇ

- 8:00h. Última despertà i a continuació desdejuni.
- 11:45h. Operació quilo i missa de Sant Josep a la parròquia de la Sagrada Família.
- 14:30h. Dinar en el parador oferit per la falla (amb prèvia inscripció).
- 18:00h. Xocolata amb xurros oferit per la falla (amb prèvia inscripció) i vesprada infantil.
- 20:00h. Mini castell i cremà de la falla infantil.
- 21:00h. Sopar.
- Gran espectacle pirotècnic Nit del Foc, Mascletà Nocturna oferida per la pirotècnia Europlà de Bèlgida (horari per determinar). Segons indique JLF i Ajuntament, Cremà de la Falla Major.
- Posteriorment acabarem d'arreplegar i per finalitzar brindis de benvinguda a les falles 2026.

28 DE MARÇ

- 23:00h. Assemblea general extraordinària i elecció de president.

Els horaris són orientatius, en la setmana fallera en la carpa s'informarà dels definitius. Tots els desdejunis seran oferits per nostra fallera major, nostre president infantil i la falla.

RECURSOS PER A L'ACCESSIBILITAT DE PERSONES AMB DIVERSITAT FUNCIONAL A LES FALLES: PICTOGRAMES.

Autor pictogrames: Sergio Palao · Procedència: <http://catedu.es/arasaac/>
Llicència: CC (BY-NC SA) · Autora: Laura Sahuquillo Martínez · Blog AULA
PLANETA TEA <https://planetateaaula.blogspot.com>

Falla

Fallera

Faller

Mascletà

Petard

Focs d'artifici

Ofrena

Flors

Cremà

RECURSOS PER A L'ACCESSIBILITAT DE PERSONES AMB DIVERSITAT FUNCIONAL A LES FALLES: PICTOGRAMES.

Amb aquest espai, des de la nostra comissió, volem fer difusió dels diferents pictogrames que podem trobar per a fer accessible a les falles a les persones amb diversitat funcional.

Foc

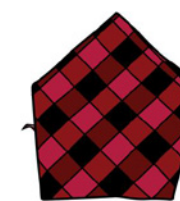
Música

Casal

Brusa

Mocado

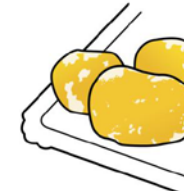
Peineta

Xocolata

Xurros

Bunyols

HIMNE A LA FALLA SANT VALERIÀ

Música: José Llopis
Lletra: Santiago Llopis

Ací en Torrent hi ha una falla; plena
d'amor de color i festa.

Que ressorgix de la seua cendra,
contribuint a la nostra festa. Davall
de l'ombra de les palmeres, nostra
Patrona, nostra senyera; nostres
fallers prenen la metxa, d'acollir (a)
tots amb il·lusió.

Tornada.

Sant Valerià porta en les venes,
el seu sentir de festa fallera.

La devoció i treball dels fallers,
Porten (en) orgull la nostra senyera.

Cridem units tots a una veu;
vixca Torrent, València i les falles.

En humilitat, orgull i alegria, Sant
Valerià és la nostra falla.

Vixca el sentir de tots els fallers,
que treballem per fer gran la festa.

El nostre barri amb il·lusió esperen
la gran festa fallera.

Quan treballem i plantem la falla,
tots admirem el nostre orige(n),
després dels focs ja ve la flama;
d'esta cendra renaix la falla.

Tornada.
Final: Som Sant Valerià

HIMNE A LA COMUNITAT VALENCIANA

José Serrano Simeón, música.
Maximilià Thous Orts, lletra.

Per ofrenar noves glòries a Espanya
tots a una veu, germans vingau.
Ja en el taller i en el camp
remoregen
càntics d'amor, himnes de pau!
Pas a la Regió
que avança en marxa triomfal!
Per a Tu la vega envia
la riquesa que atresora
i és la veu de l'aigua càntic d'alegria
acordat al ritme de guitarra mora.
Paladins de l'Art t'ofrenen
ses victòries gegantines;
i als teus peus, Sultana, tons jardins
estenen
un tapís de murta i de roses fines.
Brinden fruites daurades
els paradisos de les riberes,
pengen les arracades
baix les arcades de les palmeres.
Sona la veu amada
i en potentíssim, vibrant ressò,
notes de nostra albada
canten les glòries de la Regió.
Valencians: en peu alcem-se.
que nostra veu
la llum salude
d'un sol novell.
Per a ofrenar noves glòries a
Espanya
tots a una veu, germans vingau.
Ja en el taller i en el camp
remoregen
càntics d'amor, himnes de pau!
Flamege en l'aire
nostra Senyera!
Glòria a la Pàtria!
Visca València!
VISCA! VISCA! VISCA!

Recompenses infantils

EMBLEMA D'ARGENT

Iraia Miquel Carratala
Pau Rodenas Picazo
Mateo Visier Guimera
Lucia Belmonte Perez
Ainhoa Tarin Mora

EMBLEMA D'OR

Elian Miquel Carratala
Guillermo Visier Guimera

DietaSer®

SOMOS ESPECIALISTAS EN
PÉRDIDA DE PESO SIN SUPLEMENTOS

Valencia Centro: Calle Colón 35, 1 piso - puerta 2 **699 940 818**
Paterna: Avenida de les Corts Valencianes, 58 **659 024 986**
Torrent: Avenida Al Vedat 113, bajo **699 940 818**

www.dietaser.com

www.hermanosjimenezsl.com

HERMANOS
Jimenez, s.l.

PINTURA MURAL EN GENERAL
RESTAURACIÓN DE FACHADAS

C/. Constitución, 37-Baixos • 46900 TORRENT (Valencia)
Tel. 96 155 54 76 (2 líneas) • Fax 96 155 60 60
hermanosjimenez@gmail.com

La Unión
Mecánica y Electricidad

C/ San Fernando, nº 8.
Tel. 96 155 41 50 / 601 251 046
launionmecanicayelectricidad@gmail.com

BAZAR TORRENT
CARRER CONSTITUCIÓ 56
TLF: 605088560
PARKING GRATUIT PER A CLIENTS

FERRETERIA **SAN VALERIANO**

Manuel Martos Martínez

VENDA DE ELECTRODOMESTICS

C/. San Valeriano, 26
46900 TORRENT (Valencia)

Tel. 961 950 352

Plaça de la Llibertat, n 10.
(Plaça dels jutjats)
Especialitat en productes de LLeó.

El Rincón de León
cafeteria ♦ bocateria

Tel. 96 108 98 81
Mòbil 630 95 93 90
Mòbil. 649 56 16 25

Bar Restaurant

Olimpica 2008

C/. Azorin, n° 10 - 46900 Torrent

Desdejunis - Esmorzars - Menjades - Sopars

Celebracions:

aniversari, comiats, empreses, etc...

RESERVES AL TELF.: 625410708

LLIBRERIA QUATRE FULLES
Carrer Azorin, 9
Torrent
Tel: 961 58 02 28

PATERNA

Pol. Fuente del Jarro C/ Ciudad de Liria, 106
46988 Paterna (Valencia)
Tel. 96 364 58 59

TORRENTE

Ctra. Picaña-Torrente, 6Z - 46900 Torrente (Valencia)
Tel. 96 158 87 26

www.unionstulep.com - union@unionstulep.com

EL TOCADOR DE

MIREIA CARRASCO

Beauty salon

Carrer Sant Valerià, 30

Torrent (València)

Telèfon: 633692870

Instagram: @eltocadordemireia

Pinturas

Juan Carlos Jiménez

DECORACIÓN

INDUSTRIA

AUTOMÓVIL

C/ Constitución, 37 - Bajos
46900 - Torrent (Valencia)
Tel.: 96 155 54 76 (2 líneas)
Fax.: 96 155 60 60

VENTA ONLINE: www.pinturasjcjimenez.com

Correo dirección: juancarlos@pinturasjcjimenez.com

Correo admón: administracion@pinturasjcjimenez.com

GRUPO
ZENKO
ESPECIALISTAS EN PINTURA

Parking Clientes: C/ Azorín, 24

HERMOSILLA

auto escuela

FORMAMOS PROFESIONALES

FORMACIÓN RÁPIDA, SENCILLA Y ECONÓMICA

ADR conductor de mercancías peligrosas
Cursos de operador de CARRETILLA
MOTO todos los permisos
Renovación de tarjeta de TACÓGRAFO

RESTAURANTE AVIOPARC

COMIDA TÍPICA VENEZOLANA/PARQUE INFANTIL.

C/ CONSTITUCIÓN 41. TORRENT 46900

TELÉFONOS: 676 77 09 84 / 684 19 02 04

www.avioparc.com

CENTRO BI-MAIO

Estética integral avanzada

Quiérete,
mímate,
cuídate

 Bi-Maio.Estética y piercing

 C/ Caixa d'estalvis 9 Bajo

 @bi_maio

 96 156 61 41

Magic prendas By LOI

Confección a medida

Renovación de prendas

Prendas exclusivas de lana

Bordados

Prendas estampadas personalizadas

Merchandising

más de 20 años de experiencia

C/ Vicente Blasco Ibañez, 3-bajo

Tlf: 673 188 166 (Olga)

46900 Torrent (Valencia)

discema

JA ESTEM EN FALLES!

#SEMPREAMBLATRADICIÓ

#SEMPREALTEUCOSTAT

Econaranja

Cítricos directes
del productor
Comandes només

C/ Azorín, 24
46900 Torrent (Valencia)
Elena (encàrrecs)

695 952 004

FARMACIA SAN VALERIANO

FARMACIA SAN VALERIANO C.B.
ORTOPEDIA, CONTROLES CLINICOS, NUTRICION Y DIETETICA, HOMEOPATIA

C/ Pintor Renau, 23 · 46900 Torrent (Valencia)
Tel.: 96 108 14 30 - Whatsapp: 663 289 413
farmaciasanvaleriano@yahoo.es
www.farmaciasanvaleriano.es

Perruqueria
L'estil de Vane

DE DIMARTS A DIVENDRES DE 10:00H A 19:00H
DISSABTES DE 09:00H A 15:00H

C/ Mare de Déu de la Pau, 9 b.
46900 Torrent (València)

☎ 962 147 117
☎ 647 246 186

LA CHURRERÍA
DEL BARRIO
desde 1981

by *Juanjo y Desi*

ESTAMOS EN TORRENTE EN ESTAS UBICACIONES:

- Viernes: Mercado Zona Centro
- Sábados: Mercado de Sant Gregori
- Domingos y festivos: Camí Real cruce con San Valeriano

☎ Desi 692 22 88 44

📍 la_churreria_del_barrio 📍 La Churrería del Barrio

FERRETERIA ELECTRODOMESTICOS JOVE

TORRENTE

C/ Cami Reial 102

SABADOS TARDE ABIERTO

**CERRAJERÍA · MANDOS DE GARAJE · ARTICULOS DE HOGAR · FONTANERÍA
ELECTRICIDAD · COPIAS DE LLAVES · PEQUEÑO Y GRAN
ELECTRODOMESTICO · ARTICULOS DE JARDINERIA Y PISCINA
PINTURA · MENAJE · AFILAMOS TIJERAS, CUCHILLOS, UTENSILIOS
DE JARDÍN · AFILAMOS Y HACEMOS CADENAS DE MOTOSIERRA
VENTA E INSTALACION DE AIRES ACONDICIONADOS**

Instagram: ferelec_jove Facebook: <https://facebook.com/ferreteriasjove/> Email: e_f_jove@hotmail.com
Phone: 961 080 277 WhatsApp: 601 205 367

MALAIKA

CLASES DE DANZA PARA TODAS LAS EDADES

DANZA

PRIMERA CLASE GRATUITA

10 € DE DESCUENTO CON ESTA PUBLICACIÓN. *Consulta condiciones.

INFANTIL	ADULTOS
VÍDEO CLIP // ZUMBA // MULTIDANZA BAILES URBANOS // BALLET CONTEMPORÁNEO // FUNKY DANZA DEL VIENTRE // BABY DANCE	BAILES DE SALÓN // ENTRENAMIENTO P. DANZA DEL VIENTRE // PILATES YOGA // ZUMBA // BAILES LATINOS BAILE NUPCIAL/BALLET// CONTEMPORÁNEO

PRECIOS: 20€/Mes (1 Clase Semanal) // 30€/Mes (2 clases Semanales)
C/L'horta 38, Torrent (Valencia)
Calle Lope de Rueda n.3

Tlf. 617.34.68.96

HORARIOS: Todos los días de 17:00 h a 20:30 h.

Facebook: MalaikaDance Email: malaikadance@gmail.com Instagram: Malaika Dance

Kimon.es

VENTA Y REPARACIÓN DE MOTOCICLETAS

C/ Francesc Tàrraga, 8B | C/ Azorín, 24
46900 Torrent - Valencia

Tel.: 96 109 99 68
Mov.: 635 459 022

info@motochetorrent.es - www.motochetorrent.es

Juan Pagán Valero

Administrador Fincas Col. 1495

API Col. 1353

Perito Judicial

TORRENT: C/ Cronista Vicente Beguer Esteve 8

(Frente Policía Nacional) 46900

ALMUSSAFES: C/ Pontet 27, bajo 46440

juan.pagan@paganadministra.com

www.paganadministra.com

Administrador
Fincas
Colegiado

Perruqueria Els Cabells de Rakel

C/ Músico José Ortí Soriano 17 bajo Tels: 96 113 17 56
46900 TORRENT 640 16 99 09

Bolleria Pastisseria **MARTIN**

Carrer Constitució, 17
Telèfon: 96 155 84 48
46900 Torrent (València)

Pescados y mariscos frescos

C/ Constitución, 5
Tel.: 96 156 40 77
Torrent (Valencia)

MANTENIMIENTO INDUSTRIAL - BOBINADOS - MONTAJES ELECTRICOS

SERVICIO OFICIAL:

casals

Herramientas eléctricas
Ventilación Industrial

LA GARANTÍA DEL PODER EUROPEO

96 158 82 77

FAX 96 158 82 78 · C/ Rajolers, nº10 · Pol. Ind. Masía del Juez
46900 TORRENT · e-mail: electroandreu@electroandreu.com
WWW.ELECTROANDREU.COM

Premio Empresa Comercial 2010

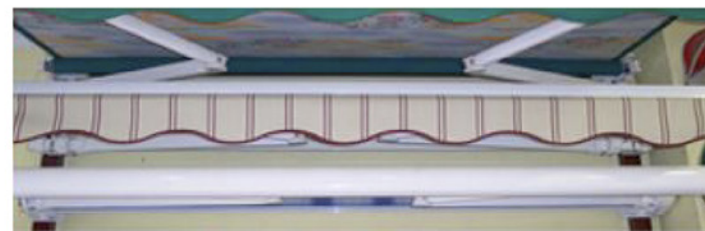
Alucris

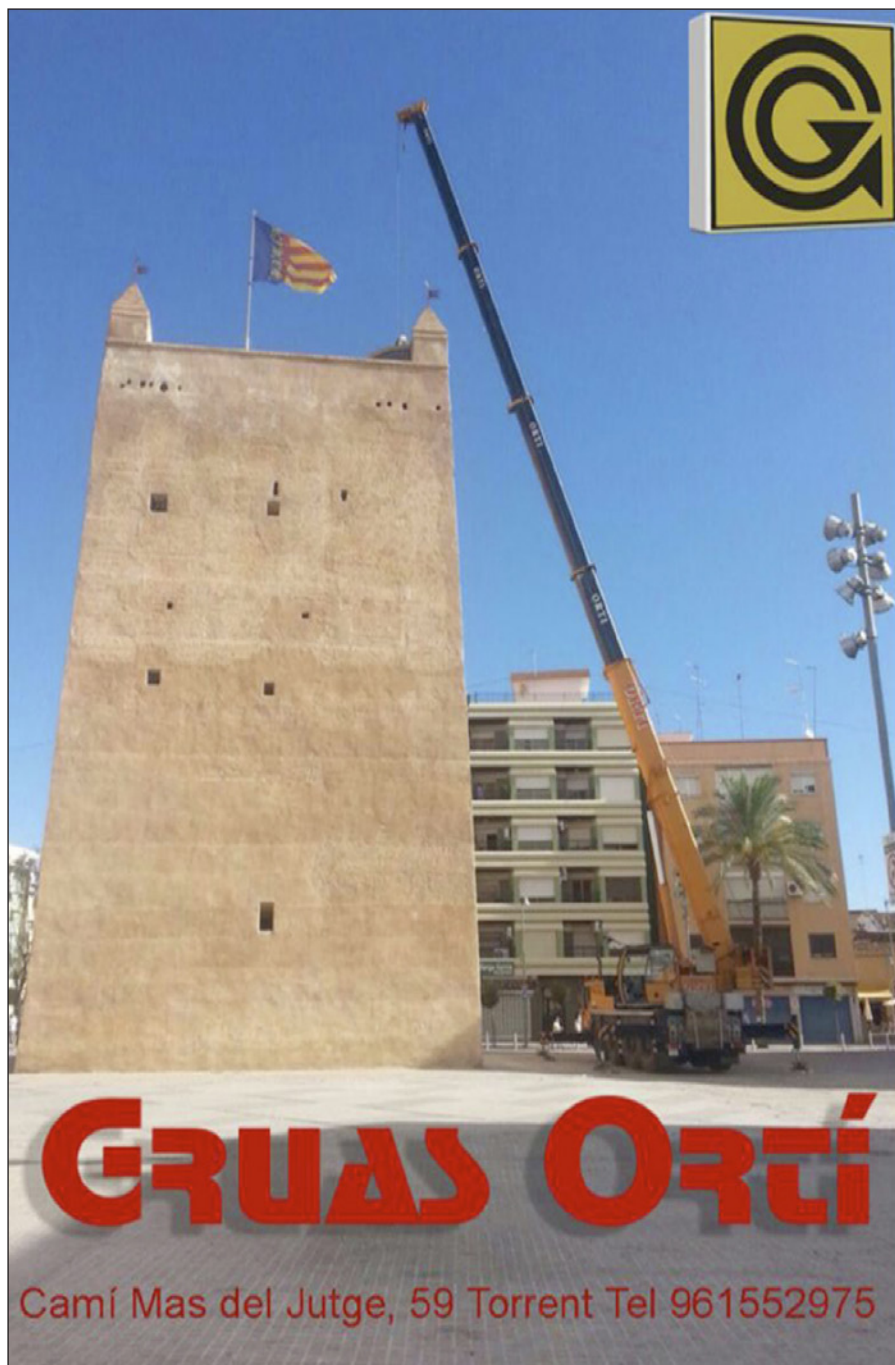
Carpintería de aluminio
Puertas de garaje
Techos móviles
Mallorquinas
Barandillas
Acristalamientos

**PERSIANAS
ORTIZ**

Persianas
Toldos
Estores y Verticales
Mamparas de baño
Motorización
Automatismos

Calle Germanias, 73
46900 - Torrent (Valencia)
Telf: 96 157 49 82 - 96 155 23 65
info@alucris.com - www.alucris.com

A large yellow and blue crane is positioned in front of a tall, light-colored stone building. The crane's arm is extended upwards, holding a flag. The building has several small windows and a flagpole on top. In the background, there are other buildings and a palm tree. A yellow square logo with a black 'G' is in the top right corner.

GRUAS ORTÍ

Camí Mas del Jutge, 59 Torrent Tel 961552975

A display of several ripe oranges with green leaves is shown in a store window. Above the display is a large orange sign with the word 'consum' in white. To the right of the display is a sign that says 'ENTRADA' with an arrow pointing up and 'Per C/ San Valeriano' below it. The background shows the interior of the store.

consum

ENTRADA
Per C/ San Valeriano

En Torrent · C/ San Valeriano, 9
tel. 96 156 00 20

www.consum.es
consum.es/mundoconsum

Síguenos también en:

ALDIESPORT
Artículos para fallas

FALLERA MAJOR DE PAUPTA 2011

trofeos, bandas y pergaminos
banderas y estandartes
cubrebalcones, pañuelos y polares

Maestro Sanchis almiñano, 8
Telf. 96 155 65 11

622.131.786
aldiesport@aldiesport.com

46900 TORRENT
(Valencia)

Yessica Domingo i Martinez

Centre cultural el Cuatre
A. Francisco Marín Betmelo
C/ Francisco Marín Betmelo, 1
46900 TORRENT (Valencia)
Tel. 96 155 65 11
www.aldiesport.com

EXPERCASA
Franchising Network

**Expercasa Torrent
AMB LES FALLES**

Compra, venta y alquileres
DE INMUEBLES

Préstamos
HIPOTECARIOS

Tramitación de
HERENCIA

Amplia cartera
DE CLIENTES

Vende tu vivienda con
EXPERCASA
conoce el valor de tu inmueble GRATIS

962 070 404
604 490 690

Plaza La Unión Musical, 10 bj
46900 Torrent
torrentexpersa@gmail.com

[Red en franquicia. Cada agencia tiene su propio titular y es autónoma del franquiciador]

Isaac Peinado
Gerente

PAVIMENTOS EPOXIDICOS PAVICOIN

PAVICOIN

EPOXIDICOS
y
CEMENTOSOS

C/ San Luis Bertrán, 75-1
46900 Torrent
Valencia

Tel 645 457 079

resinas-pavicoín@hotmail.com

restaaurante-cafetería

Carrer del Montgó, 10, TORRENT (Valencia)
Reservas e informació: 961 080 950 / 655 634 349

Sant Valerià, 18
Torrent

PATERNA

Pol. Fuente del Jarro C/ Ciudad de Liria, 106
46988 Paterna (Valencia)
Tel. 96 364 58 59

TORRENTE

Ctra. Picaña-Torrente, 6Z - 46900 Torrente (Valencia)
Tel. 96 158 87 26

www.unionstulep.com - union@unionstulep.com

*Primeres marques en
Relotgeria
I els millors preus
en joieria
Disposem de taller
de reparacions*

Avenida al Vedat 96
96 158 01 36
96 155 12 73

Avenida al Vedat 98
46900 Torrent
96 158 02 69

KEBAB BOX

NORMAL: 4,00 € GRANDE: 5,00 €

ABRIMOS TODOS LOS DÍAS DE 12:00 H. A 00:00 H.

PEDIDO MÍNIMO A DOMICILIO 10€
SI NO LLEGA AL PEDIDO MÍNIMO SUPLEMENTO DE 1 €

Tel. 960 523 741 622 56 57 30 - 631 426 907

C/ SAN VALERIANO, 13 BAJO, LOCAL 1
46900 - TORRENTE
sonakebabypizzeriatorrent@gmail.com

Síguenos en:
Sonakebab
torrent

20 años sirviendo a la solución

Serv to: Solve

- SMART FACILITY MANAGEMENT
- HIGIENE INDUSTRIAL ESPECIALIZADA
- SOFT FACILITY
- RETAIL FACILITY
- MANTENIMIENTO DE INSTALACIONES
- SERVICIOS INTEGRALES PARA EMPRESAS

administracion@serviciosmagia.es

C/ LA MOLETA, 6-F
46901 MONTE VEDAT (TORRENT)

Navarro Administra

Administrador
Fincas
Colegiado

Calle Constitución n.53 bajo dcha
46900, TORRENT, Valencia
www.navarroadministra.com

Av. Al Vedat, 9
961 556 011

Av. Al Vedat, 70
961 551 073

Av. Al Vedat, 117
961 080 130

Tus ópticas en Torrent

Síguenos en

L' AUTÈNTIC ARRÒS DE VALÈNCIA AMB DENOMINACIÓ D' ORIGEN

www.arrozdacsa.com

Blanca FLORISTAS Arte floral
Flores, plantas y decoración

Compras online y te la enviamos a domicilio.

Blancafloristas.es

📞 960 64 27 08

📍 Avinguda al Vedat, 129

Estem amb les Falles!

On toca estar.

caixapopular.es

CERVIGLAS

Simplemente, lo hacemos posible

35 ANIVERSARIO

SentryGlas
IONOPLAST INTERLAYER

QB

SAINT-GOBAIN

CLIMALITPLUS

#WeGiveVisibility #DamosVisibilidad

Oria, Turís-Silla, Km2 46389 Turís - Valencia t. 962 526 721 info@cerviglas.com

www.cerviglas.com

INFORMACIÓN DE:	
 LICENCIAS DE PESCA	 LICENCIAS DE CAZA
 TRÁMITES TRANSFERENCIA TRÁFICO	 DECLARACIONES DE RENTA
JUAN MARTÍN GÓMEZ RODRÍGUEZ AGENTE DE SEGUROS EXCLUSIVO MUTUA LEVANTE M014052631351Z CALLE L HORTA 11 B TORRENT MÓVIL Y WHATSAPP 678 660 584	

LORENA
acadèmia de repàs

657 32 17 18

info@academialorena.es

 AULARIO 1: AVENIDA AL VEDAT, 90B
ENTRESUELO 2 (TORRENT)

AULARIO 2: CALLE CONSTITUCIÓN 27,
BAJO IZQUIERDA (TORRENT)

www.academialorena.es

Atienza
pintura y decoración

Tfno.: 661 428 863

AROMATICAS REYES

JARDINERIA

José Manuel Reyes

685 279 284

aromaticasreyes@gmail.com

Atendemos en Redes Sociales
Presupuestamos personalmente

Trabajo profesional en Jardinería

- Puesta a punto**
- Mantenimiento mensual**
- Instalación de césped artificial y natural**
- Sistemas de riego**
- Podas en altura y palmeras**
- Desbroces**
- Paisajismo**
- Tratamientos fitosanitarios**
- Limpieza y mantenimiento de piscinas**
- Trabajo Rural**
- Huertos urbanos**
- Venta de leña**

Panadería - Pastelería la Tahona

**Azorín, 7 bajo
Tl. 642 328 186**

Pizzeria - Restaurante **VESUVIO**

*La mejor
pizza napolitana
de Torrent*

PIZZERIA
TRATTORIA *Vesuvio* TORRENT

*Calle Azorín, 10
Torrent*

*Pide a
domicilio
644 522 869*

CENTRE DE TERAPIES

Stik
Fenomenal

C/ Pintor Renau 42 bajo Tels: 96.129.05.22
46900 Torrent (Valencia) 657.876.717
e-mail: osteofran@gmail.com

OSTEOPATÍA - OZONOTERAPIA - HIDROTERAPIA DE COLON
ACUTOMO - ACUPUNTURA - VENDAJE FUNCIONAL
FLORES DE BACH - MASAJE TERAPÉUTICO
ENTRENAMIENTO PERSONAL - PILATES TERAPÉUTICO

Gràcies a totes les empreses, comerços i
col·laboradors que han fet posible aquesta
publicació!

COMERÇOS

DIETASER

Pla Dietètic Personalitzat
Elena Martínez Fernández
Dietista Col·legiada 1583
Av. Al Vedat 113 Baix
Telèfon 699940818

Acadèmia Lorena

Acadèmia de Repàs
info@academialorena.es
Av. Al Vedat 90 Baix entresol
Telèfon 657321718

El Tocador de Mireia Carrasco

Instagram @eltocadordemireia
Carrer Sant Valerià 30
Telèfon 633692870

Malaika

Classe de Dansa per a Totes les edats
Carrer L'horta 38
Carrer Lope de Rueda 3
Telèfon 617346896

Perruqueria Els Cabells de Rakel

Carrer Músic José Ortí Soriano 17 Baix
Telèfons 961131756/640169909

Persianes Ortiz

Carpinteria metàl·lica
Carrer Germanies 73
Telèfon 961574982

Grues Ortí

Mas del Jutge 59
Telèfon 961552976

Supermercat Consum

Carrer Sant Valerià 9
Telèfon 961560020

Aldiesport

Artesania Fallera
Carrer M. Sanchis Almiñana 8
Telèfon 961556511

Blanca Floristes

Floristeria
Av. Al Vedat 129
Telèfon 961561558

Restaurant Dejavu

Cafeteria
Carrer Montgó 10
Telèfon 961080950

Pavicoín

Paviments
Carrer Sant Lluís Bertran 75-1
Telèfon 615457079

Bar La Senda

Cafeteria
Carrer Sant Valerià 18
Torrent

Forn La Tahona

Pastisseria
Carrer Azorín 7 Baix
Telèfon 642328186

Navarro Administra

Administrador de Finques
Carrer Constitució 53
www.navarroadministra.com

Lloguer Union Stulep

Lloguer i venda de maquinària
Ctra. Picanya-Torrent 6
Telèfon 961588726

Nova Òptica

Av al Vedat 9
Telèfon 961556011

Electro Andreu

Muntatges Elèctrics
Carrer Rajolers 10
Telèfon 961588277

Caixa Popular

Caixa d'Estalvis
Av al Vedat 123
Telèfon 961560812

Rellotgeria Antoni Cordon

Joieria
Av al Vedat 96
Telèfon 961580136

Com Torrent

Telecomunicacions
Carrer Constitució 40
Telèfon 960261201

Stik Fenomenal

Centre de Teràpies
Carrer Pintor Renau 42
Telèfon 961290522

Econaranja

Cítrics Directes del Productor
Carrer Azorín 24
Telèfon 695952004

L'Estil de Vane

Perruqueria
Carrer Mare de Déu de la Pau 9 Baix
Telèfon 962147117

Centre BI-MAIO

Estètica Integral Avançada
Carrer Caixa d'Estalvis 9 Baix
Telèfon 961566141

Ferreteria JOVE

Electrodomèstics
Camí Reial 102
Telèfon 961080277

Germans Jimenez

Pintura Mural en General
Carrer Constitució 37 Baixos
Telèfon 961555476

Tallers La Unió

Mecànica i Electricitat
Carrer Sant Ferrán 8
Telèfon 961554150

Autoescola Hermosilla

Formem Professionals
Carrer Sant Valerià 14
Telèfon 961558996

Basar Torrent

Carrer Constitució 56
Telèfon 605088560

Ferreteria Sant Valerià

Venda d'Electrodomèstics
Carrer Sant Valerià 26
Telèfon 961950352

Farmàcia Sant Valerià

Controls Clínics
Carrer Pintor Renau 23
Telèfon 961081430

Bar Restaurant Olímpica 2008

Desdejunis, Esmorzar, Menjars...
Carrer Azorín 10
Telèfon 625410708

Restaurant Avioparc

Menjar Típic Veneçolà
Carrer Constitució 41
Telèfon 676770984

Entrepans El Racó de Lleó

Cafeteria
Plaça de la Llibertat 10
Telèfon 961089881

Llibreria Quatre Fulles

Papereria
Carrer Azorín 9
Telèfon 961580228

Pintures Juan Carlos Jimenez

Tot en Pintura
Carrer Constitució 37
Telèfon 961555476

Llenceria Hidalgo

Merceria
Carrer Germanies 51 Baix
Telèfon 961551715

La Xurreria

Amb les Falles de Torrent
Divendres i Dissabtes al
Mercat Municipal ambulant

DISCEMA

Distribució de begudes

Confeccions BY LOI

Màgic Prendes
Carrer Vicent Blasco Ibáñez 3 Baix
Telèfon 673188166

Decoracions Atienza

Pintura en General
Telèfon 661428863

Arròs Dacsà

L'autèntic arròs de València

Espai Artístic Zarió

Acadèmia de Ball
Carrer Pintor Renau
Telèfon 610973327

Cerviglass

www.cerviglas.com

Perruqueria Kimon

www.kimon.es

Assegurances Juan Martin Gómez

Agent exclusiu Mutua Levante
Carrer l'horta 11 Baix
Telèfon 678660584

Menjars El Manxec

Menjars per portar
Carrer Constitució 8
Telèfon 960416424

Manetes Paco Silla

Fontaneria
Carrer Sant Valerià 16
Telèfon 961562155

Motoché

Venda i Reparació de Motocicletes
Carrer Francesc Tàrrrega 8 Baix
Telèfon 961099968

Pagan Administra

Administrador de Finques
Carrer Cronista Vicent Beguer 8
Telèfon 960628878

Pâtisserie Martin

Bolleria
Carrer Constitució 17
Telèfon 961558448

Aromàtiques Reyes

Treballs en jardineria
Telèfon 685279284

Pizzeria Vesuvio

La millor pizza napolitana de Torrent!
Carrer Azorín, 10
Telèfon 644 522 869

torrent

falla sant valerià

FolliExprés

falles 2025,
torrent

falla sant valerià

FolliExprés

